

**СТРАТЕГИЈА РАЗВОЈА
ОПШТИНЕ ВИШЕГРАД
2018–2027**

Општински развојни тим
септембар 2018. године

I САДРЖАЈ

II УВОД	1
III МЕТОДОЛОГИЈА КРЕИРАЊА СТРАТЕГИЈЕ	2
IV СТРАТЕШКА ПЛАТФОРМА	4
IV.1. Социо-економска анализа	3
1. Географски положај и природне карактеристике	3
2. Демографске карактеристике и кретања	4
3. Преглед стања и кретања у локалној економији	6
4. Преглед стања и кретања на тржишту рада	13
5. Преглед стања и кретања у области друштвеног развоја	16
6. Стање јавне инфраструктуре и јавних услуга	28
7. Стање животне средине	33
8. Стање просторно-планске документације	35
9. Анализа буџета	36
IV 2. SWOT Анализа за општину Вишеград	39
IV.3. Стратешко фокусирање	39
IV.4. Визија и стратешки циљеви развоја	42
V СЕКТОРСКИ РАЗВОЈНИ ПЛАНОВИ	43
V.1. Усклађеност, комплементарност и међусобни утицај секторских планова	43
V.2. План локалног економског развоја	43
V.2.1. Преглед секторских циљева са очекиваним исходима и индикаторима	43
V.2.2. Усклађеност са стратешким документима виших нивоа	44
V.2.3. Иницијативе међуопштинске сарадње	45
V.2.4. Програми, пројекти и мјере	45
V.3. План друштвеног развоја	47
V.3.1. Преглед секторских циљева са очекиваним исходима и индикаторима	47
V.3.2. Усклађеност са стратешким документима виших нивоа	48
V.3.3. Иницијативе међуопштинске сарадње	49
V.3.4. Програми, пројекти и мјере	49
V.4. План заштите животне средине	52
V.4.1. Преглед секторских циљева са очекиваним исходима и индикаторима	52
V.4.2. Усклађеност са стратешким документима виших нивоа	53
V.4.3. Иницијативе међуопштинске сарадње	53
V.4.4. Програми, пројекти и мјере	53
VI ОПЕРАТИВНИ ДИО	55
VI.1. План имплементације стратешких пројеката и мјера за 3 године (1+2)	55
VI.2. План организационих и људских капацитета за имплементацију, праћење и вредновање стратегије	71
VII ПРИЛОЗИ	75
Прилог 1: Интегрисани преглед Стратегије локалног развоја Вишеград	75
Прилог 2: Алат за кохерентност и табела варијабли за праћење индикатора	90
Прилог 3: План имплементације стратешких пројеката и мјера за 3 године (1+2)	90
Прилог 4: Пројектне фише	90
Прилог 5: Процјена могућности финансирања приоритета Стратегије локалног развоја	90
Прилог 6: Пројекти који нису обухваћени планом имплементације (резервна листа пројеката)	91

II УВОД

Стратегија развоја општине Вишеград за период 2018-2027. година представља основни стратешко-плански документ којим су дефинисани будући правци развоја ове локалне заједнице у наредној декади. Стратегија има за циљ да успостави општи оквир за укључивање свих релевантних актера на подручју општине Вишеград (представника јавног, приватног и невладиног сектора) и њихово заједничко и дугорочно дјеловање, како у домену економског и друштвеног развоја, тако и по питању заштите и унапређења животне средине. Како би општина Вишеград и њени становници у највећој мјери могли искористити постојеће потенцијале за развој и трасирати пут према позитивним економским, демографским и социјалним трендовима, било је неопходно координисати и интегрисати коришћење препознатих снага и прилика из окружења те системски радити на смањењу и/или елиминисању слабости и пријетњи за локални развој.

Стратегију развоја општине Вишеград је припремио Општински развојни тим уз техничку и стручну подршку обезбијеђену кроз Пројекат интегрисаног локалног развоја (ИЛДП) у оквиру Развојног програма Уједињених нација- УНДП-а. Сам процес израде Стратегије досљедно је поштовао принципе отворености и партиципативности што је продразумијевало организовање периодичних састанака и радионица које је водио Општински развојни тим, заједно са именованим секторским групама, уз широке консултације у оквиру успостављеног локалног партнерства за развој. Укључивањем у процес израде Стратегије те кроз предлагање пројектних приједлога, заинтересовани учесници су пружили вриједан допринос како би овај документ био што квалитетнији те како би у највећој могућој мјери био одраз стварних потреба становника општине Вишеград.

Полазну основу за дефинисање кључних праваца будућег развоја општине Вишеград представља стратешка платформа која обухвата сажетак социоекономске анализе, стратешке фокусе, визију развоја и стратешке циљеве који одговарају претходно утврђеним фокусима будућег развоја општине Вишеград. Изради Стратегије се приступило с настојањем да се на темељу свеобухватне анализе створи квалитетна подлога за промишљање о будућим правцима развоја. У оквиру тог процеса идентификоване су кључне снаге и слабости те су исте стављене у шири контекст прилика и пријетњи са којима се општина Вишеград суочава. На бази урађене ситуационе анализе и стратешке платформе дефинисани су затим секторски планови развоја и то посебно у областима економије, друштвеног развоја и заштите животне средине, након чега су даље разрађени секторски циљеви и исходи те наведени пројекти и мјере чијим провођењем треба да се остваре секторски и стратешки циљеви развоја. У завршном дијелу дефинисани су кључни елементи оквирног плана имплементације, као и преглед активности и одговорности за имплементацију стратегије.

Приликом израде Стратегије водило се посебно рачуна о остваривању тзв. хоризонталне и вертикалне усклађености Стратегије са интерсекторским стратегијама као и са планским документима на вишим нивоима. Поред тога, нарочита пажња је током израде Стратегије посвећена оним областима и питањима која се међусобно снажно испреплићу, а неодвојиви су дио концепта одрживог развоја. У првом реду то се односи на питање боље укључености осјетљивих друштвених група, уважавање аспекта родне равноправности, руралног развоја, енергетске ефикасности као и на стварање услова за међуопштинску сарадњу и привлачење инвестиција.

Општина Вишеград је у том смислу процес стратешког планирања препознала као један од својих најважнијих инструмената у провођењу њене основне улоге, а то је осигурање развоја и константног унапређења пословног и институционалног амбијента, јачање локалне економије, развијање партнерских односа са цивилним и приватним сектором те повезивање са другим јединицама локалне самоуправе ради реализације заједничких циљева.

III МЕТОДОЛОГИЈА КРЕИРАЊА СТРАТЕГИЈЕ

При изради Стратегије локалног развоја општине Вишеград коришћена је МИПРО методологија (Методологија интегрисаног приступа развоју општине) развијена у склопу поменутог ИЛДП пројекта који је заједнички пројекат Развојног програма Уједињених нација (УНДП) и Швајцарске организације за развој и сарадњу, а проводи се у сарадњи са Министарством за људска права и избјеглице БиХ, Федералним министарством правде, Министарством управе и локалне самоуправе РС и Савезима општина и градова у оба ентитета. Ради се о методологији којом се настоји допринијети да се уједначи и олакша пракса планирања и остваривања локалног развоја у БиХ и као таква она је у потпуности усклађена са постојећим законским оквиром којим је дефинисано планирање развоја на локалном нивоу, гдје је општинска администрација носилац процеса израде и имплементације развојне стратегије.

МИПРО методологијом су разрађени одговарајући инструменти, поступци, улоге и одговорности у примјени методологије, од припреме за процес планирања локалног развоја, преко обликовања стратешке платформе и њене разраде у виду планова економског и друштвеног развоја и унапређења животне средине, до операционализације у виду планова имплементације, финансирања и развоја организационих капацитета и људских потенцијала. Досљедност у примјени методологије је додатно осигурана техничком подршком ИЛДП пројекта Општинском развојном тиму током свих фаза израде стратешког документа. Важно је нагласити да се током израде Стратегије и у складу са МИПРО методологијом посебна пажња посветила поштовању водећих принципа на којима се заснива интегрисано планирање локалног развоја а то су одрживост и социјална укљученост.

Са израдом стратешког развојног документа за општину Вишеград отпочело се након потписивања Меморандума о сарадњи између Општине Вишеград и УНДП-а у 2017. години који је дефинисао права и обавезе потписника и чиме је и започела имплементација Пројекта интегрисаног локалног развоја на подручју Вишеграда. На самом почетку именован је Општински развојни тим (ОРТ) који је имао главну улогу у активностима израде документа заједно са секторским групама формираним у фази секторског планирања. По именовану ОРТ-а формирана је и Партнерска група – локално партнерство за развој као посебно савјетодавно тијело сачињено од локалних представника чије дјелатности обухватају економски, друштвени и аспект заштите животне средине, што је у складу с основним стратешким усмјерењима. Партнерска група је током израде документа представљала један од кључних механизма грађанског учешћа гдје су представници различитих циљних група и најзначајнијих актера имали могућност да активно учествују и дају свој допринос обликовању најважнијег развојног документа на подручју општине Вишеград.

Већ је речено да је као основа за израду стратешког документа послужила социо-економска анализа постојећег стања на подручју општине која је приказана на основу квантитативних и квалитативних података добијених из расположивих локалних и вањских извора. Паралелно с овим, извршена је и анализа постојећих секторских стратегија, односно степена њихове имплементације, као и заступљености локалних потреба у развојним документима виших нивоа. Кроз хоризонталну и вертикалну интегрисаност стратешког документа са другим плановима истог или вишег нивоа створена је реална слика постојећих људских, техничких и административних капацитета у погледу могућности израде и будуће имплементације стратегије. Израдом квалитетне аналитичке подлоге истовремено је инициран широк консултативни процес који је трајао све до финализације самог стратешког документа и приједлога листе пројеката која је усаглашена са програмима и мјерама у оквиру секторских планова. Да не би Стратегија развоја завршила само као списак лијепих жеља, финална фаза израде документа је подразумевала израду оперативних годишњих планова имплементације уз дефинисање финансијске конструкције пројеката и партнера задужених за имплементацију и израду плана развоја организационих и људских капацитета локалне управе као носиоца имплементације и локалних партнера.

IV СТРАТЕШКА ПЛАТФОРМА

IV.1. Социо-економска анализа

1. Географски положај и природне карактеристике

Графикон 1. Положај општине Вишеград

Вишеград је општина у источном дијелу Републике Српске и Босне и Херцеговине. Налази се на 43° 47' 7" сјеверне географске ширине и 19° 17' 35" источне географске дужине. Заузима површину од 448 km². Граничи са општинама Рогатица, Рудо и Сребреница у Републици Српској и општинама Бајином Баштом и Ужицем у Републици Србији.

Општина Вишеград је са другим дијеловима БиХ повезана магистралним путним правцем М-5 Сарајево-Вардиште и регионалним путним правцима Р-449 Добрун-Увац-Рудо, Р-467 Бродар-Рудо и Р-450 Вишеград-Рогатица. Магистралним правцем М-5 општина је повезана са Сарајевом, Требињем и градовима у Србији (Ужице, Чачак, Београд, Ниш и другим). Најближи аеродром је Сарајево на удаљености од 120 km, а

најближа пруга и жељезничка станица је Прибој (Србија) 40 km.

Кључне историјске чињенице

Територија општине Вишеград у периоду жељезног и бронзаног доба припадала је подручју гласиначке културе. Трагови римских насеља нађени су у селима Клашник, Косово поље и Мушићи. Највеће средњовјековне некрополе налазе се у селима: Бродар, Велетово, Горње Штитарево, Језернице, Клашник, Мала Гостиља, Ораховци, Поздерчићи и Шип. Подручје данашње општине Вишеград је било у саставу српске државе Немањића све до 1373. године, а даље у босанском краљевству, када је после Твртка II поново прешло у власт српских деспота. Почетком XV вијека ово подручје било је у посједу српске властелинске породице Павловића, под чијом управом је био и средњовјековни град Добрун.

Вишеград се први пут помиње у дубровачким документима 1407. године. Утврђење се налазило на брду Град у чијем се подножју развило подграђе под називом Подвишеград. Кроз територију данашње општине Вишеград пролазили су каравански путеви који су из Дубровника водили према Подрињу и другим српским средњовјековним областима. По турском влашћу био је све до Берлинског конгреса 1878. године. Османски велики везир Мехмед-паша Соколовић је наредио 1571. године да почне изградња каменог моста на ријеци Дрини који и данас представља једно од главних обиљежја Вишеграда. Мост је уписан на листу свјетске културне баштине, UNESCO. Доласком аустругарске власти започиње модернизација. Изграђена је „Источна пруга“, покреће се урбано уређење Вишеграда, уређен је први катастар земљишта (1899 год.), уређују се градске улице чије су се контуре задржале до данас. Вишеград је био међу првим градовима у БиХ који је добио градски водовод и канализацију. Поред тога граде се јавни објекти (општина, пошта и телеграф). У периоду између два свјетска рата развија се индустрија, фабрика муниције „Вистад“, „Панос“ и „Гранит“ предузећа која су се бавила обрадом габро гранита и више мањих предузећа.

Природне одлике и ресурси подручја

Општина Вишеград је смјештена у Подрињу у источној Босни. Рељеф у окружењу је представљен подрињским планинама, од којих су најдоминантније: Сјемећ, Панос, Деветак, Звијезда и Ковач, затим Романија и Јахорина, које се налазе нешто западније те Тара и Златибор које се простиру источно од овог дијела Подриња у Србији. У физиономском погледу, подручје Вишеграда припада планинско-котлинској макроморфолошкој области.

Град Вишеград је данас смјештен на пространијем дијелу котлине ријеке Дрине на брежуљкастим падинама које се благо уздижу у планине високе преко 1000 mⁿ, а само градско језгро се налази на 300 mⁿ. Највиша

тачка у општини је Велики Столац са 1675 mпv, а најнижа је на 288 mпv. Вишеград и околина имају одлике умјерено континенталне климе, са извјесним карактеристикама планинске климе. Љета на подручју Вишеграда су топлија него у околним мјестима. Средња јулска температура износи 21°C, а средња јануарска 1,3°C. Вриједност годишње количине падавина креће се од 650 mm до 1000 mm по m², а број дана са падавинама је у просјеку 84 дана годишње. Релативна влажност ваздуха износи 83%.

На подручју општине Вишеград налазе се сливови трију ријека: Дрине, Лима и Рзава, које низводно од Вишеграда чине јединствен слив ријеке Дрине. Општина Вишеград се налази у средњем току ријеке Дрине и обухвата два дринска језера. То су језеро хидроелектране Вишеград, узводно од града и језеро Перућац, низводно од града. По природним љепотама посебно се издваја доње језеро, које се протеже кроз кањон Дрине, укупне дужине 54 km.

Највећи дио територије припада шумском земљишту око 60%. Шуме заузимају 29.121 ha, а неплодно земљиште (голети) 2.162 ha. На шумском земљишту највише је заступљен бијели и црни бор, буква, храст, цер, граб, јела, смрча, оморика итд. На површине под високим шумама са природном обновом отпада 22.416 ha.

Укупна површина пољопривредног земљишта у општини Вишеград је 13.613 ha, од чега оранице чине 3.165 ha, воћњаци 1.944 ha, ливаде 5.703 ha и пашњаци 2.801 ha. Пољопривредно земљиште је са израженим нагибом терена, са плитким до средње дубоким профилем са нешто мањим садржајем хумуса и повећаном киселашћу.

На простору општине Вишеград постоје значајна потенцијална минерална и неминерална подручја. Потенцијална минерална сировинска подручја су површине око 27.530 ha и то: магнезит 3.320 ha (Бијело Брдо), никлоносна жељезна руда 1.250 ha (Вардиште), кречњак и доломит 11.870 ha (Гостиља, Градина и друге локације), еруптивне стијене 8.940 ha (Горњи и Доњи Дубовик, Вишеградска Бања, Добрун) и термалне воде 2.150 ha (Вишеградска Бања).

Подручје општине спада у подручје са изузетно високим геотермалним потенцијалом који долази из два извора: подземне воде слива ријеке Дрине и Рзава и геотермалне воде у бањи „Вилина влас“. Процјењује се да на локацијама непосредно уз наведене ријеке постоји потенцијал довољан за производње минимум око 4 MW топлотне и расхладне енергије, док термалне воде бање „Вилина влас“ имају процијењен минимални капацитет од 14 MW топлотне енергије. Геотермални потенцијал вода слива ријеке Дрине и Рзава је до сад искоришћен за потребе гријања и хлађења комплекса „Андрићграда“.

Географски положај општине је доста повољан - погранично подручје са Републиком Србијом и непосредна близина пограничног подручја са Републиком Црном Гором. Магистралним правцима је повезана са великим центрима у БиХ, Србији и Црној Гори.

Општина има богато културно-историјско и природно наслеђе које је добрим дјелом препознато, али није довољно валоризовано. Минерална богатства и геотермални потенцијал нису адекватно истражени. Земљиште као ресурс је већим дијелом необрађено, запуштено и закоровљено, али као такво остало је заштићено од инфекција, контаминација и деградација. На овом подручју егзистира више ендемских и реликтних биљних и животињских врста. Воде акумулационих језера богате су рибљим фондом.

Географски положај, природни ресурси и наслеђе пружају добру основу за стварање конкурентских предности општине Вишеград.

2. Демографске карактеристике и кретања

Према резултатима посљедњег пописа из 2013. године на подручју општине Вишеград живи 10.118 становника у 3.966 домаћинстава. Просјечан број чланова у домаћинству је 2,51 што је ниже од просјека у Републици Српској (2,85). Уколико се подаци упореде са резултатима пописа становништва из 1991. године када је општина имала 21.199 становника долази се до показатеља да се укупан број становника смањио за 52,27%. Разлози овако значајног смањења су велика миграција становништва због ратних дешавања (1992-1995), економско расељавање становништва, како унутар тако и изван граница БиХ, као и негативан природни прираштај становништва.

Табела 1: Укупан број становника општине Вишеград према резултатима пописа

	1991			1998*			2013			2017*		
	М	Ж	Σ	М	Ж	Σ	М	Ж	Σ	М	Ж	Σ
Укупно	--	--	21.199	--	--	18.500	4.834	5.284	10.118	4.554	5.013	9.567

Извор: Завод за статистику БиХ, попис 1991 године, и резултати пописа 2013. године. *Процјена Завода за статистику РС на основу анкетирања становништва, расељених и избјеглица 1998. године и процјена Завода за статистику РС 2017. године.

Ако се резултати посљедњег пописа посматрају из перспективе односа мушкараца и жена може се видјети веће учешће жена 52,22%, док мушкарци учествују са 47,8%. Полна структура у корист жена је највећим дијелом резултат ратних збивања деведесетих година.

Просјечна старост становништва је 44,92 година што је више од просјека Републике Српске (41,72 година). У структури становништва дјеца предшколског и школског узраста (млађи од 15 година) заступљена су са 11,54%, радни контингент (15-64) са 67,53% и старији од 65 година са 20,92%. Вриједност индекса старења, као показатеља односа младог и старог становништва је 124 што указује на демографску старост становништва. На сваких 100 становника старосне доби од 1-20 година долази 124 становника старосне доби преко 65 година.

Табела 2: Просјечна старост становништва

Територија	Пол	Укупно	0-14	15-29	30-44	45-54	55-64	65-а и преко	Просјечна старост
Вишеград	У	10 118	1 168	1 663	1 808	1 548	1 814	2 117	44,92
	М	4 834	575	881	928	748	844	858	43,23
	Ж	5 284	593	782	880	800	970	1 259	46,47

Извор: Завод за статистику РС, Попис становништва из 2013. године

Етничку структуру становништва, према попису из 2013. године чине 88,4% становништва које се изјаснило као Срби, 8,8% као Бошњаци, 0,3% као Хрвати, 0,5% као остали док је 2% било оних који се не изјашњавају или им је непозната националност.

Просторни распоред становништва

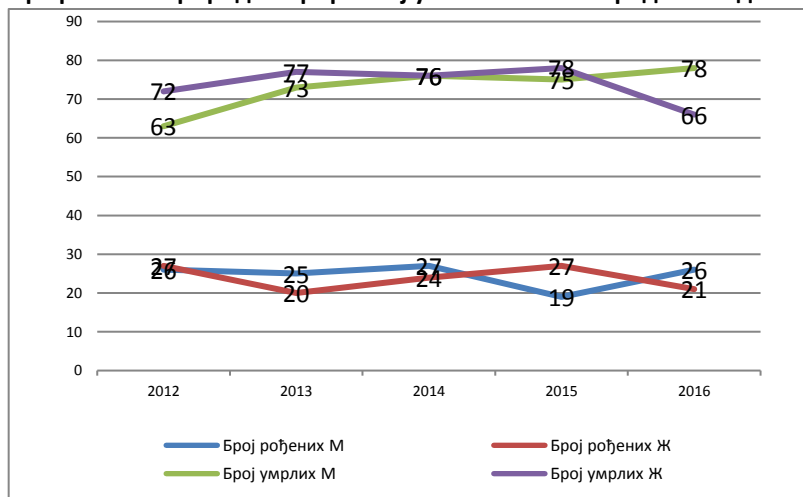
Подручје општине Вишеград је територијално подијељено на 14 мјесних заједница са 130 насељених мјеста. У урбаном подручју општине живи 5.203 становника (51,42%). Од 4.915 становника руралног подручја 2.783 (27,51) живе у МЗ које се наслањају на урбану зону, док 2.132 (21,07%) живи у удаљеним подручјима општине са концентрацијом уз главне путне комуникације. Руралне мјесне заједнице са највећим бројем становника су Прелово (637), Добрун (541) и Међеђа (260).

Однос урбаног и руралног становништва има тенденцију сталног раста у корист урбаног становништва. По попису становништва из 1991. године урбано становништво је чинило само 29% укупног становништва. Просјечна густина насељености је 22,53 становника по km² што је значајно мање од просјека Републике Српске и БиХ па се општина сврстава у категорију слабо насељених општина.

Природни прираштај

Стопа природног прираштаја становништва у 2016. годни је негативна и има вриједност -9,99. У посљедњих пет година константно је присутан тренд негативног природног прираштаја становништва, број рођених је мањи од броја умрлих.

Графикон 2: Природни прираштај у општини Вишеград - по годинама

Извор: Завод за статистику РС

Миграције становништва

Подаци о миграционим кретањима становништва у општини Вишеград указују на негативан миграциони салдо у периоду од 2013. до 2016. године, број лица која су напустили општину је већи у односу на број оних који су се доселили.

Табела 3: Миграциона кретања на подручју општине Вишеград

Године	Број досељених у општину Вишеград				Број одсељених из општине Вишеград				Миграциони салдо
	из Федерације БиХ	из Брчко Дистрикта	из других општина РС	Σ	у Федерацију	у Брчко Дистрикт	у друге општине РС	Σ	
2011.	73	2	36	111	78	1	95	174	-63
2012.	255	-	53	308	96	-	108	204	104
2013.	77	3	45	125	69	-	70	139	-14
2014.	48	2	56	106	53	1	78	132	-26
2015.	27	-	34	61	71	-	48	119	-58
2016.	47	-	36	83	56	2	71	129	-46

Извор: Републички завод за статистику РС

У периоду од 1991 до 2016. године број становника се смањило за 11.486. Овај податак указује на постојање бројне дијаспоре настале у овом периоду, иако су миграциона кретања постојала и раније. Евиденција о дијаспори се не води али оквирне процјене су да је најбројнија дијаспора у Србији, Аустрији, Њемачкој, САД-у и Аустралији.

Основни демографски показатељи указују да је општина Вишеград у категорији рјеђе насељених општина у Републици Српској. Већину становништва чини урбано становништво. Природни прираштај становништва је негативан као и миграциони салдо. Старосна структура општине је неповољна са већим учешћем старих у односу на младе. Зауостављање негативних демографских трендова представља изазов. Општина има значајну дијаспору са потенцијалом за друштвену и привредну сарадњу што свакако представља развојну могућност.

3. Преглед стања и кретања у локалној економији

На дан 31.12.2017. године на подручју општине Вишеград је регистровано 62 предузећа од чега је 48 приватних. Активних приватних предузећа је 38 и она запошљавају 275 радника. Највећи број регистрованих предузећа у дјелатностима трговине на велико и мало и одржавање (16) и прерађивачкој индустрији (16).

Структуру регистрованих предузећа чине 83,33% (50) микро предузећа са највише 9 запослених, 13,33% (8) малих предузећа са од 10 до 49 запослених, 1,67% (1) средње предузеће са од 50-250 запослених и 1,67% (1) велико предузеће са преко 250 запослених радника. Подаци указују да на територији општине Вишеград доминатно послују микро и мала приватна предузећа. У периоду од 2012. до 2017. године број предузећа се повећао за девет што представља благи раст. Предузећа са највећим бројем запослених су:

- **„Хидроелектране на Дрини“ а.д. Вишеград** послује у саставу Мјешовитог холдинга а.д. „Електропривреде РС“ Требиње. Предузеће је почело са радом 1989. године. Ово је један од најмодернијих хидроенергетских објеката у систему „Електропривреде РС“. Просјечна годишња производња је око 1000 GWh. У предузећу је запослено 267 радника и има највећи економски и инвестициони потенцијал у општини као и у регији.
- **Шумско газдинство „Панос“ Вишеград** послује у саставу ЈПШ Шуме Републике Српске а.д. Соколац. „Панос“ управља и газдује шумско-привредним подручјем на територији општина Вишеград и Рудо, на укупној површини од 43.527, 29 ха. Предузеће управља ловиштем „Каменица“ укупне површине 3,842 ха. Газдинство запошљава 100 радника.
- **„Оморика“ а.д. Вишеград** је предузеће основано 2005. године са основном дјелатношћу пружања помоћних услуга у шумарству. Предузеће запошљава 36 радника.
- **„Unis-Usha“ а.д. Вишеград** је предузеће чија је основна дјелатност производња челичних ужади и производа од ужади (привезнице). Предузеће „Unis-Usha“ ради од 1982. године. Пројектовани капацитет је 6.300 тона челичних ужади свих комерцијалних конструкција у димензионом распону од 1,25 до 46 mm од фосфатираних и поцинчаних челичних жице. Предузеће запошљава 67 високостручних и квалификованих радника.
- **„Адриа“ д.о.о. Вишеград** основана је 2008. године. Предузеће располаже са 20 малопродајних објеката у Вишеграду, Чајничу, Н. Горажду и Фочи. Бави се производњом хљеба и пецива, кондиторских производа, кора за питу и баклаву, смрзнутог лиснатог тијеста, разних тјестенина и низа других прехранбених производа, те паковањем производа (прашкasti производи, коцка, кафа и друго) и производњом воћних ракија и конзумних јаја. Водећи је произвођач пекарских производа у регији. Производе пласира на тржишту БиХ. Предузеће запошљава 104 радника од чега су 68 жене.
- **„Андрићград“ д.о.о. Вишеград** основала је 2011. године „Лотика“ д.о.о. Ужице, Влада РС и Општина Вишеград. Предузеће управља туристичим, културним, едукативним и административним комплексом Андрићград. Већи број објеката и садржаја комплекса је у функцији. Предузеће запошљава 44 радника.
- **„Андрићев конак“ д.о.о. Вишеград** основала је 2013. године Општина Вишеград. У оквиру предузећа послује хотел који располаже са 23 смјештајне јединице, рестораном, кафе баром и љетном баштом. Предузеће запошљава 28 радника.
- **ЈУ Рехабилитациони центар „Вилина Влас“** основала је 1982 године Општина Вишеград. Установа пружа рехабилитационе, физикално-терапеутске и угоститељске услуге. Хотел располаже са 142 лежаја у једнокреветним и двокреветним собама и апартманима. У медицинском дијелу хотела налази се затворени базен с термалном водом, а гостима су на услузи и два ресторана са 370 сједишта, аперитив бар и терасе. Установа запошљава 75 радника.

Потенцијал за раст у будућем периоду показују следећа предузећа и предузетници: „Аутометал МЦ“ д.о.о. (металски сектор – производња лежајева и др.), „Клис компани“ д.о.о. (дрвни сектор - производња резане грађе), „АУРА“ д.о.о. (производња епоксидних премаза и хидроизолационе заштите), „IMPEX-Promet“ д.о.о. (трговина на велико дрветом, грађевинским материјалом и санитарном опремом), „ЛАКИ“ д.о.о. (грађевински радови), „SIMEX“ д.о.о. (трговина на велико), СТР „Палма“ (трговина на мало) и СТЗР „Душче“ (трговина на мало и занатство).

У периоду 2013-2017. година обим привредне активности на подручју општине Вишеград има опадајући тренд што има за посљедицу смањење броја регистрованих предузетничких радњи и смањење прихода. Број регистрованих предузетничких радњи у 2017. години је 199 што је за 18% мање у односу на 2013.

годину. У структури доминира трговина (69), занатске радње (46) и угоститељске радње (48). У 2017. години укупни приходи у општини износили су 49.222.722,00 КМ што је за 37% мањи у односу на 2013. годину. У истом периоду обим привредне активности посматран кроз укупне приходе на нивоу Републике Српске повећан је за 15%.

Табела 4: Укупан приход привреде РС и општине Вишеград (У КМ)

Године	2013	2014	2015	2016	2017
Приход РС	17.688.571.166	17.736.909.926	18.109.386.696	18.725.549.084	20.272.612.938
Расходи РС	17.429.120.070	17.610.888.552	17.490.985.456	18.043.945.514	19.089.458.831
Приходи Вишеград	78.632.731	66.021.483	61.673.860	62.309.315	49.222.722
Расходи Вишеград	63.534.046	62.695.251	67.096.751	61.387.390	61.221.776

Извор: Привредна комора РС, подручна привредна комора Источно Сарајево

Спољнотрговинска размјена и најзначајнији извозни производи и предузећа

У периоду 2012-2017. година привреда општине Вишеград константно биљежи дефицит у спољнотрговинској размјени. У 2017. години покривеност извоза увозом је била 59,8%, док је у 2014. и 2015. години било око 65 %. У увозу регије И.Сарајево, општина Вишеград у 2017. години је учествовала са 3,5%, а у извозу са 4,04%, док је учешће у увозу РС било 0,13%, а у извозу 0,11%.

Табела 6: Преглед спољнотрговинске размјене 2012-2016 година за општину Вишеград

Година	Вриједност извоза КМ	Вриједност увоза КМ	Вриједност размјене КМ
2012	4.448.403,15	10.874.274,79	15.322.677,94
2013	3.086.383,37	9.160.194,47	12.246.577,84
2014	4.104.637,08	6.504.213,37	10.608.850,45
2015	4.291.385,91	6.487.087,96	10.778.473,87
2016	3.297.680,75	7.601.265,32	10.898.946,07

Извор: Управа за индиректно опорезивање

Табела 5: Спољнотрговинска размјена у 2017. години (у 000 КМ)

Општина	Бр. становника по попису 2013 године	Увоз	Учешће у увозу регија И.С.	Учешће у увозу РС	Извоз	Учешће у извозу регија И.С.	Учешће у извозу РС	Покривеност
Вишеград	10.118	6.512	3,5	0,13	3.894	4,04	0,11	59,8

Извор: Привредна комора РС, подручна привредна комора Источно Сарајево

Веће инвестиције у привреди

Највећа инвестиција од 1995. године на подручју општине Вишеград је изградња комплекса Андрићград. Комплекс је изградио и њиме управља предузеће „Андрићград“ д.о.о из Вишеграда које је у заједничком власништву предузећа „Лотика“ д.о.о. из Ужица (51%), Владе РС (24,50 %) и Општине Вишеград (24,50 %). Укупна досадашња вриједност инвестиције износи око 34.000.000,00 КМ. Комплекс је отворен 2014. године, а у наредном периоду планирана су додатна улагања у опремање објеката који још нису у функцији. Груби грађевински радови завршени су на објекту хотела, док објекат позоришта и неколико других објеката захтијевају унутрашње уређивање и опремање.

У току 2017. године више инвеститора исказало је интерес за улагање на подручју општине Вишеград, а реализацију инвестиционих пројеката започела су три предузећа из Републике Србије. Предузеће „Златаршпед-БиХ“ д.о.о. Вишеград је основано 2016. године. У 2017. години почело је са изградњом погона дрвних сортимената и пелета у Добруну. У току су активности на успостављању производног погона. Предузеће планира да запосли 50 радника. У објекту Робне куће предузећа „Котон-текс“ д.о.о. и „Ив.ком“ д.о.о. су успоставила линију за шивење. Предузећа тренутно запошљавају по 15 радника, а у плану је запошљавање нових радника. Предузеће „Алекс“ д.о.о. је инвестирало у изградњу хладњаче капацитета 100 тона у Сасама.

Структуру локалне економије на подручју општине Вишеград карактерише доминантно учешће микро и малих предузећа, претежно у дјелатностима трговине, услуга и прерађивачке индустрије. Према броју запослених и оствареном годишњем приходу највеће предузеће у општини је „Хидроелектране на Дрини“ а.д. Вишеград. Пријератни привредни капацитети након спроведене приватизације углавном нису у функцији. Изражени пад обима економских активности у протеклом периоду, као и сталан спољнотрговински дефицит намећу потребу снажнијег приступа активирању инвестиционих потенцијала општине и промоцију извозно оријентисаних дјелатности. Потребно је увести системски приступ подршке постојећим предузетницима и предузећима, привлачењу инвестиција и унапређењу знања и вјештина радне снаге. Подршка се треба посебно усмјерити на МСП које се баве производњом или пружају квалитетне, софистициране и иновативне услуге.

Туристички потенцијали и туристичка инфраструктура

Општина Вишеград посједује богато и разноврсно културно-историјско и природно наслеђе које представља значајан потенцијал у области развоја туризма. У категорији културно-историјског наслеђа истичу се: мост Мехмед-паше Соколовића (уписан на листу свјетске културне баштине UNESCO-а), манастир Добрун из XIV вијека и музејско-туристичка пруга уског колосијека Вишеград-Вардиште. У категорији природног наслеђа истичу се: живописни кањон ријеке Дрине, извори термалне воде у Вишеградској бањи, ендемске и реликтне биљне и животињске врсте (Панчићева оморика, папрат вилина влас, риба младица). Посебну атракцију представља комплекс Андрићград са својим садржајима.

Садржајнијем боравку у Вишеграду доприноси одржавање више манифестација: Вишеградска стаза, Златне руке Подриња, Скокови са вишеградске ћуприје, Вишеградска регата, Ликовно саборовање, Дрински котлић, Међународни фестивал фолклора и друге.

Вишеград је атрактивно туристичко мјесто са значајним бројем туристичких посјета. Према процјени Тристичке организације у 2017. години преко 250.000 туриста је посјетило Вишеград у оквиру дневних посјета. Стављањем у функцију комплекса „Андрићград“, 2014. године, присутан је тренд пораста годишњег броја посјетилаца. Посебно је велики пораст туристичких посјета забиљежен 2014 и 2015. године, а наредних година је континуирано растао за 20%. Значајна туристичка посјета је резултирала отварањем нових смјештајних капацитета. Укупни смјештајни капацитети износе 610 лежаја од чега хотели располажу са 198, мотели са 90, комплекс Андрићград са 158 и приватни смјештаји са 164 лежаја. Недостају хотелски капацитети у којима могу да се организују већи догађаје (семинаре, симпозије и сл), а да задовоље високе стандарде организатора.

Анализа туристичког промета и структуре гостију

Према званичним статистичким подацима у 2016. години остварено је 28.931 ноћења што је за 24 % више у односу на 2012. годину. Структуру ноћења чине 56,77% ноћења домаћих гостију и 43,23% ноћења страних гостију. Присутан је тренд промјене структуре ноћења у корист страних гостију. Процјењује се да је у 2017. години број долазака туриста и ноћења повећан за око 10 %.

Табела 7: Доласци и број ноћења у Вишеграду

Година	Доласци туриста			Број ноћења		
	Укупно	Домаћих	Страних	Укупно	Домаћих	Страних
2012.	3.333	2.324	1.009	23.315	17.947	5.368
2013.	3.771	2.368	1.403	21.675	14.935	6.740
2014.	7.537	4.065	3.472	26.082	16.251	9.831
2015.	6.780	3.231	3.549	24.983	15.480	9.503
2016.	7.747	3.480	4.267	28.931	16.424	12.507

Извор: Републички Завод за статистику РС

Туризам биљежи раст што се огледа у константном повећању броја посјета и ноћења. Не постоје релевантни подаци о висини прихода у сектору туризма, па је потребно увести методологију за мјерење прихода у овом сектору на локалном нивоу. Развој туризма захтјева побољшање туристичке инфраструктуре, унапређење туристичке понуде, креирање специфичних туристичких производа и јачим укључивањем тур-оператера и агенција, те привлачењем инвеститора који желе да инвестирају у сектор туризма (изградња хотела, угоститељских објеката, тематских и забавних паркова и различитих туристичких атракција). Без привлачења инвеститора развој туризма биће ограничен и неће имати очекиване ефекте на привредни раст. Потребно је креирати и одредити инвестиционе туристичке зоне односно локације гдје би инвеститори могли улагати и изградити различите објекте и садржаје. Издвајају се сљедеће локације гдје су потребна нова или додатна улагања: Трг и мост Мехмед-паше Соколовића и центар града, музејско-туристичка жељезница и жељезничка станица, Вишеградска бања, кањон ријеке Дрине (акумулациона језера), Бикавац и Андрићград. Посебну пажњу треба посветити урбанистичком уређењу града. Осим тога потребно је створити још бољи институционални оквир и интегралну регионалну сарадњу, створити слику о туризму као

профитабилној привредној грани, мотивисати становништво да се активније укључи у туризам, унаприједити структуру радника и кадрова, подићи ниво опште културе.

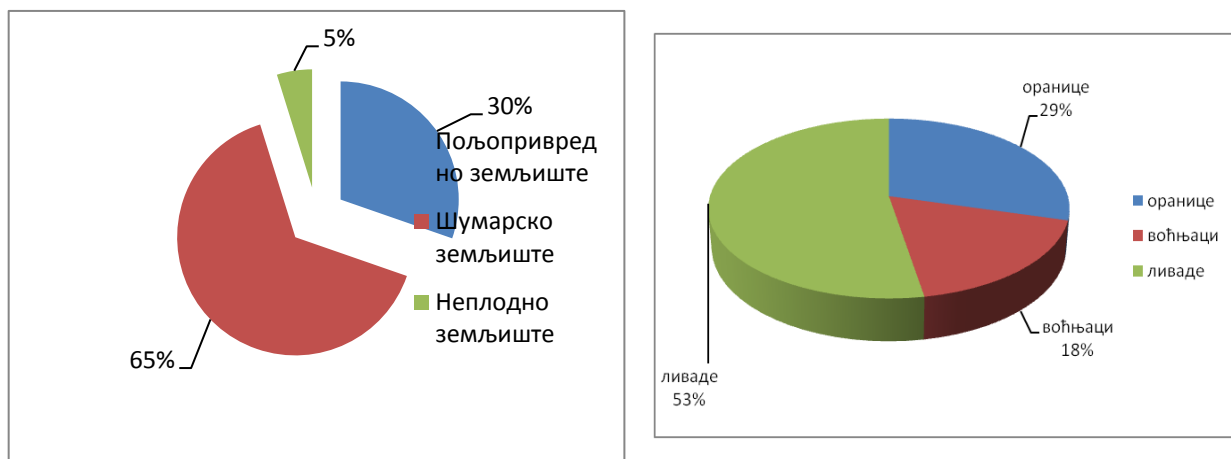
Пољопривредни потенцијали и производња

Пољопривреда традиционално заузима значајно мјесто у локалној економији иако је у периоду индустријализације (од 1960 до 1990 године) изгубила примат. Пољопривредна земљишта на подручју општине Вишеград карактеришу плитки до средње дубоки профили, са знатно израженим нагибом терена и нешто мањим садржајем хумуса и повећаном киселашћу, док на одређеним локацијама постоје и земљишта која су умјерено до високо базна. Од типова земљишта најзаступљенији су: псеудоглеј, смонице, дистрични камбисол те црнице на доломитним и кречњачким подлогама. Настанком акумулационих језера на Дрини знатно је смањено учешће земљишта алувијалног поријекла. Земљишта су, такође, поприлично закоровљена, али и то може да има неке предности јер су као таква остала заштићена од инфекција, контаминација и деградација.

Претпоставља се да више од 60% пољопривредног земљишта на територији општине до данас није третирано никаквим средствима, па чак ни ђубрено умјетним гнојивима што може бити добар услов за развој еколошке производње.

Због великих миграционих кретања тешко је утврдити однос пољопривредног земљишта према броју становника. Однос ораница по становнику за вишеградско подручје знатно је мањи у односу на пољопривредно земљиште у цјелини и тај коефицијент износи свега 0,23 ха, што је два пута мање од републичког просјека. Овај податак сврстава општину Вишеград на дно љествице јер је критична граница пољопривредног земљишта потребног за производњу довољних количина квалитетна хране и сировина за одрживи развој становништва 0,17 ха по становнику. Проблем додатно оптерећује чињеница да ни ове површине нису обрађене, него су само обрадиве. Посједи су уситњени и расцјепкани, а старосна и образовна структура запослених у пољопривреди је веома неповољна. Приноси у пољопривреди су мали јер доминира екстензивна производња.

Графикон 3: Структура пољопривредног земљишта на подручју општине Вишеград

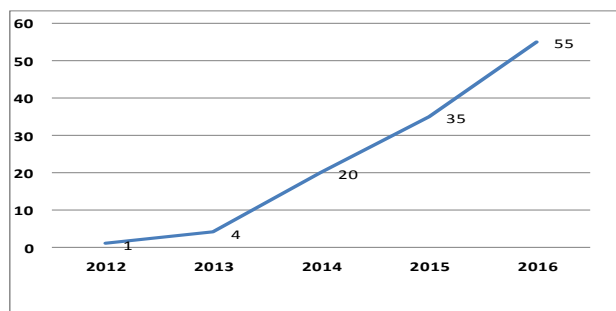

Посљедњих година подигнути су нови интензивни засади малина и мање површине другог воћа. Такође је интензивнирана производња поврћа у затвореном простору (пластеничка производња).

У протеклим деценијама доминантна грана пољопривреде је била воћарство. Прије рата под воћним засадима је на територији општине Вишеград било 1.944 ха при чему је најзаступљенији био узгој шљиве око 80 % , тако да се је откупљивало преко 2.000 т шљиве. Воћњаци су били екстензивног карактера. Велики број домаћинстава имао је своје мале сушаре. Појавом болести шљива производња је почела да опада. У периоду од 1992. године због девастације села и одлива становништва долази до запуштања воћњака, тако да су веће површине зарасле и оболеле.

Значајнијих улагања у воћарству није било до 2007. године, када су на неколико локација подигнути интензивни засади јабука.

Графикон 4: Раст површине под засадима малина у хектарима

Нагли развој малинарства започео је 2013. године, што је резултат развоја малинарства у цијелој БиХ, и активирања рада хладњаче у Новом Горажду. Површине под засадима малина на крају 2017. године су биле око 60 ха. Произвођачи малина једини имају организован откуп и постоји неколико откупљивача. У 2017. години откупљено је око 200 т малина, а у наредним годинама количина малина ће се повећати јер ће нови млади засади доћи на пуни род.

Извор: Одјељење за локални развој, привреду и друштвене дјелатности, Општина Вишеград

У посљедњој деценији постепено се развија пластеничка производња поврћа. Под пластеницима чији власници пласирају своје пољопривредне производе на тржиште налази се око 8.000 м². Једно пољопривредно газдинство има површину под пластеницима 3.500 м², док остала до 500 м².

Табела 8: Бројно стање стоке на подручју општине Вишеград

Врста и категорија стоке (укупно)	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.
ГОВЕДА	500	450	450	400	400
ОВЦЕ	4500	4800	4700	4500	4500
СВИЊЕ	1600	1700	2100	2000	1750
КОЊИ	35	30	30	30	20
ПЕРАД	10.000	8.000	10.000	15.000	25.000
КОЗЕ	200	200	200	150	110
КОШНИЦЕ ПЧЕЛА	2850	2900	2200	2300	2450

Сточни фонд на подручју општине је изузетно мали, са лошим пасминским саставом. Стајски објекти су у лошем стању. Откуп млијека на територији Вишеград није организован због мале количине вишка млијека. Обично се краве узгајају за потребе домаћинства, а вишак се прода на локалном тржишту као млијеко или млијечни производи. Уколико би се организовао откуп могуће би било откупити просјечно око 300 литара по дану.

Извор: Одјељење за привреду и друштвене дјелатности, Општина Вишеград

Организован откуп постоји само за продају малина, а не постоје никакви прерађивачки капацитети. У току 2017. године основана је Пољопривредна задруга.

Стање пољопривредне механизације се побољшава из године у годину иако још није на потребном нивоу. У 2017. години број регистрованих пољопривредних газдинстава је био 369 од чега су само 4 комерцијална пољопривредна газдинства. Број регистрованих предузетника у области пољопривреде је 4. Према попису из 2013. године од 3.966 пописаних домаћинстава 963 домаћинства се изјаснило да обавља неку пољопривредну дјелатност, док се 97 домаћинстава изјаснило да обавља пољопривредну дјелатност и износи пољопривредне производе на тржиште.

Подстицајна средства из буџета општине за развој пољопривреде почињу се додјелјивати од 2010. године. Новчана средства се додјељују за подршку текућој производњи и унапређењу постојеће производње. Буџетом су од 2010. до 2017. године планирани различити износи од 50.000 КМ па до 220.000 КМ а у 2017. години издвојено је 100.000 КМ. Поред ових средстава Општина Вишеград финансира или суфинансира пројекте из области пољопривреде које реализује сама или у сарадњи са удружењима и међународним организацијама. Процјена је да је кроз подстицај и пројекте од 2010. до 2017. године за развој пољопривреде уложено преко 1.500.000 КМ.

Пољопривреда је углавном екстензивног типа. Расту пољопривредне производње у посљедњих неколико година је допринио једино развоју малинарства, док остала пољопривредна производња биљежи стагнацију. Низак обим производње је у корелацији са малим бројем радно способног сеоског становништва, непостојањем организованог откупа за различите производе, непостојањем прерађивачких капацитета и слабом могућношћу директне продаје. Организован откуп постоји само за малине. Овај проблем би се добрим дијелом могао ријешити развојем мреже локалне продаје хране и стварањем кратких ланаца снабдијевања, као и развојем пољопривреде базираним на знању. Развијен систем локалне производње хране може довести до стварања разноликости и различитости руралне економије, и истовремено подстачи развој туристичких и других активности те дати позитиван допринос стварању културног идентитета базираног на локалним производима. Потребно је креирати систем подршке пољопривредним газдинствима за повећање обима производње и организовати мрежу која би подржала директну продају (продаја на кућном прагу, пијаци, властитим штандовима, сајмовима, достава купцима и сл.) и индиректну продају (продаја организацијама које имају властиту прехрану – школе, обданишта, хотели, ресторани, „продавнице локалних производа“ и сл.). Подстицај у пољопривреди треба бити окренут комерцијалним пољопривредним газдинствима и предузетницима који су умрежени, удружени и који прерађују и продају своје производе. Повећавањем обима производње порасла би заинтересованост откупљивача, као и инвеститора да улажу у мини прерађивачке капацитете.

4. Преглед стања и кретања на тржишту рада

Укупан број и структура запослених

На подручју општине Вишеград на крају 2017. године запослено је укупно 2.044 радника. Број запослених благо расте у протеклих пет година уз периодичне осцилације. У структури укупног броја запослених константно је веће учешће мушкараца него жена и то у распону од 57% до 60%.

Табела 9. Број запослених у општини Вишеград – по годинама (мушкарци и жене)

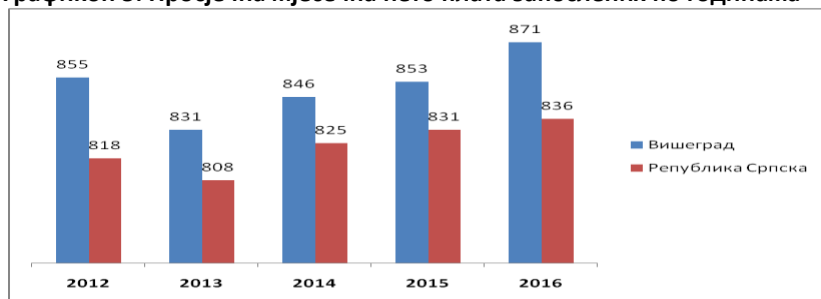
2012.			2013.			2014.			2015.			2016.		
М	Ж	Σ	М	Ж	Σ	М	Ж	Σ	М	Ж	Σ	М	Ж	Σ
1.161	765	1.926	1.182	817	1.999	1.142	832	1.974	1.149	845	1.994	1120	813	1.933

Извор: Републички завод за статистику РС

Највећи број запослених је 354 у дјелатностима производње и снабдијевања електричном енергијом. Привредни субјекти у тој дјелатности су осим „Хидроелектране на Дрини“ а.д. и „Електропренос-Електропренос БиХ“ а.д. Бања Лука и ЗП „Електродистрибуција“ а.д. Пале. Већи број запослених је и у дјелатностима јавне управе и социјалног осигурања 264, као и трговине 211.

Из разлога већег броја запослених у дјелатности производња и снабдијевање електричном енергијом и дјелатностима јавне управе и социјалног осигурања висина просјечне нето плате у општини је изнад просјечне у Републици Српској и другим општинама у окружењу.

Графикон 5: Просјечна мјесечна нето плата запослених по годинама

Извор: Републички завод за статистику Републике Српске

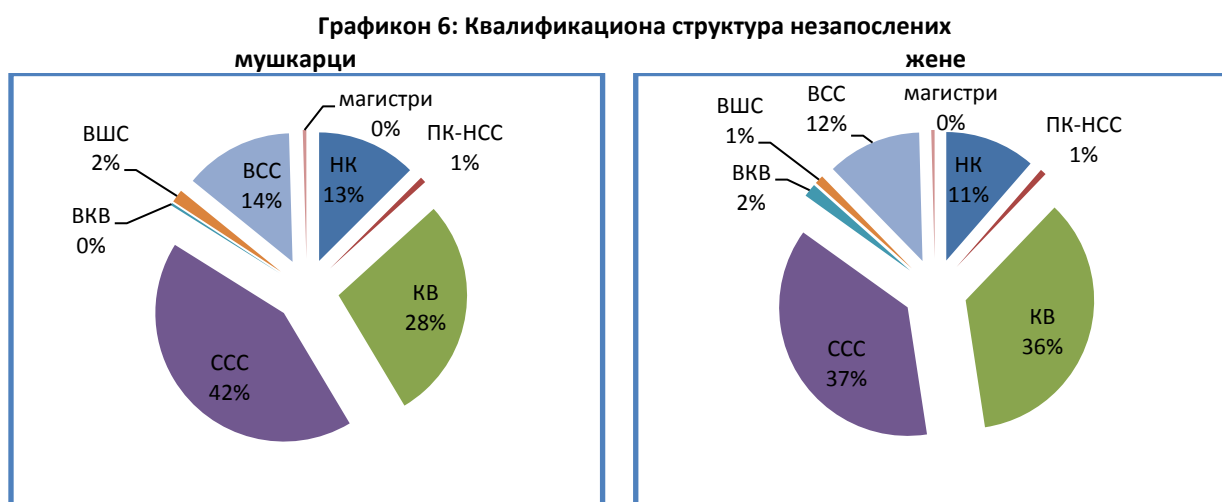
Незапослени (број, полна, образовна и старосна структура, дужина чекања на посао)

Висока незапосленост представља један од најозбиљнијих проблема са којим се суочава општина Вишеград. У 2013. и 2014. години на евиденцији Завода за запошљавање било је више незапослених него запослених (2.036 незапослених у односу на 1.999 запослених). Ипак, охрабрује податак да се током претходних пет година број незапослених константно смањује и да је тренутно скоро 30% мање незапослених него што их је било у 2013. години. Према евиденцији Завода за запошљавање РС у Вишеграду на крају 2017. године регистровано 1.431 незапослено лице.

Табела 10: Преглед квалификационе структуре по годинама

Квалификациона структура	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.
1-НК	271	259	245	225	163
1-НК (жене):	111	109	102	97	84
2-ПК – НСС	30	26	26	25	11
2-ПК – НСС (жене):	14	12	13	11	5
3-КВ	771	770	718	652	507
3-КВ (жене)	261	258	249	232	189
4-ССС	657	687	683	618	534
4-ССС (жене):	353	361	368	332	285
5-ВКВ	39	34	33	27	24
5-ВКВ (жене):	4	2	3	3	2
6-1 ВШС	34	25	25	19	16
6-1 ВШС (жене):	17	10	12	9	11
7-1 ВСС	228	208	232	198	170
7-1 ВСС (жене):	129	122	131	106	92
7-2 магистри	6	11	13	9	6
7-2 магистри (жене):	2	6	6	4	3
Активна понуда радне снаге	2.036	2.020	1.975	1.773	1.431
(жена):	891	880	884	794	671

Извор: Евиденција Завода за запошљавање РС

Извор: Евиденција Завода за запошљавање РС

У структури незапослених највеће је учешће лица ниже и средње стручне спреме. Лица доби између 15 и 35 година учествују са 40% у укупној структури незапослених, лица од 35 до 50 година старости са 37%, док лица старија од 50 година са 23%. На тржишту рада је мала понуда лица које имају ВКВ квалификације (1,8

%), што указује на недостатак висококвалификованих радника различитих профила. У протеклом периоду дошло је до смањена броја незапослених у свим старосним категоријама, осим код лица старости између 60 и 65 година. Највеће смањење незапослености је евидентирано код младих старости између 18 и 27 година. Анализом података о броју запослених и незапослених изводи се закључак да је смањење броја незапослених на евиденцији резултат повећања броја запослених и брисања са евиденције из разлога као што су: нередовно пријављивање, прелазак из категорије активне понуде рада у пасивну, остваривање права на пензију, промјена мјеста пребивалишта и друго.

Подаци о дужини чекања на запослење по степену образовања говоре о озбиљном проблему дугорочне незапослености с обзиром да је више од 87% незапослених на евиденцији дуже од годину дана, а чак 26% њих је на евиденцији дуже од 9 година што је изразито тешко запошљава категорија становништва.

Локално тржиште рада карактерише проблем незапослености и то дугорочне и структурне незапослености.

Перспективу локалног тржишта рада додатно оптерећује неповољан однос броја запослених у односу на број незапослених и број пензионера.

Када је запошљавање у питању у протеклом петогодишњем периоду евидентиран је благи пораст броја запослених, нарочито жена, што је охрабрујући тренд.

На евиденцији незапослених незнатан је број висококвалификованих радника што може пресудно да утиче на одлуку инвеститора да улажу у општину Вишеград. Због тога је од кључне важности подршка привреди у обуци, доквалификацији и преквалификацији радника, како би незапослени стекли знање и вјештине који су привреди потребни.

Проблем који је већ евидентан, а са тенденцијом да ће у будућности ескалирати је смањење радне снаге и депопулација. Значајан број младих људи старости од 19-26 година студира и не укључује се на локално тржиште рада. Ово додатно умањује могућности ангажовања младих лица на простору ових општина. Такође, када заврше факултет, структура њихових квалификација је неповољна са становништва привреде и изражених трендова на тржишту рада.

Потребно је стимулисати дјелатности и индустрије на различите начине како би могли да унаприједи своју конкурентност, прошире пословање и повећају број запослених. На овај начин би локална привреда могла да обезбиди повећање плата које су данас у приватном сектору доста ниске и оствари услове за задржавање становништва.

5. Преглед стања и кретања у области друштвеног развоја

5.1. Образовање (укључујући и предшколско образовање и образовање одраслих)

Предшколско образовање

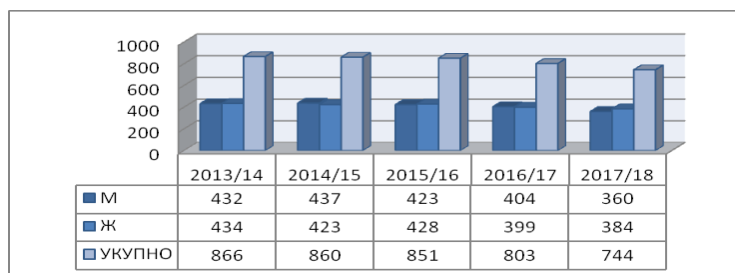
Настава предшколског образовања одвија се у оквиру ЈУ за предшколско васпитање и образовање „Невен“. Капацитет установе је 100 мјеста. У 2017. години 76 дјеце је похађало наставу. У протеклих шест година број корисника је релативно константан са благом тенденцијом раста у посљедње три године. У оквиру установе организује се припрема за школу којом нису обухваћена сва дјеца прешколског узраста. Број запослених радника је 10 од чега је 5 у директном раду са дјецом. Установа располаже основном опремом, намјештајем, дидактичким материјалом и играчкама. Објекат се загријава путем властитог централног гријања на електричну енергију. У 2017. години рад установе се финансирао 73,8% средствима буџета Општине Вишеград и 26,2% приходима по основу уплата корисника и из других извора.

Услови за реализацију васпитно-образовног процеса за дјецу предшколског узраста су на задовољавајућем нивоу. Исказана је потреба за санацијом канализационог система, уградњом топлотне изолације објекта, замјеном опреме за кухињу и набавком дидактичког материјала. Инклузивни приступ у установи није успостављен. У 2017. години на евиденцији Центра за социјални рад се налази седморо дјеце предшколског узраста са посебним потребама. Пошто установа располаже слободним капацитетима потребно је ангажовање на повећању обухвата дјеце као и укључивању дјеце са посебним потребама у предшколско образовање.

Основно образовање

Основна школа „Вук Караџић“ обавља дјелатност основног образовања и васпитања на школском подручју које обухвата територију општине Вишеград и општине Ново Горажде. На подручју општине Вишеград дјелује матична школа са Подручним одјељењима Добрун и Међеђа.

Графикон 7: Број уписаних ученика у основне школе

Школске 2017/2018. године наставу похађа 744 ученика у 33 редовна одјељења и још 5 ученика у два специјална одјељења. Од укупног броја ученика на подручју општине Вишеград наставу у матичној школи похађа 97,21% ученика. У претходном петогодишњем периоду присутан је тренд смањења броја ученика.

Извор: ЈУ за основно образовање „Вук Караџић“ Вишеград

У школској 2017/2018. години 33 ученика путује 4-5 km у једном правцу од куће до школе, 12 ученика путује од 6-10 km и 26 ученика путује преко 10 километара. Три ученика немају организован превоз. Ученици користе услуге превоза минибуса у власништву школе и услуге јавног превоза.

У матичној школи настава се изводи у 30 учионица и 8 кабинета, а у Подручним школама Добрун и Међеђа у по двије учионице. Наставу реализују 53 наставна радника. Матична школа располаже са библиотеком, двије физкултурне сале, девет електронских учионица које се користе у настави нижих и старијих разреда и једном мултимедијалном учионицом за потребе реализације наставе од 1. до 9. разреда. Матична школа опремљена је системом властитог централног гријања на чврсто гориво, док подручне школе нису опремљене са системом централног гријања.

Услови за одвијања образовног процеса на нивоу основних школа нису на задовољавајућем нивоу. Потребна су додатна улагања у реконструкцију школских објекта, набавку опреме, дидактичког материјала, опремање школских дворишта садржајима за спортске активности и набавку опреме за подизање нивоа

безбједности ученика (видео надзор). Матична школа нема адекватно ријешен саобраћајни приступ па је саобраћајна безбједност ученика лоша. Улица Војводе Путника је улица са интензивним путничким саобраћајем без пјешачке стазе, а Улица Ужичког корпуса је дио магистралног пута.

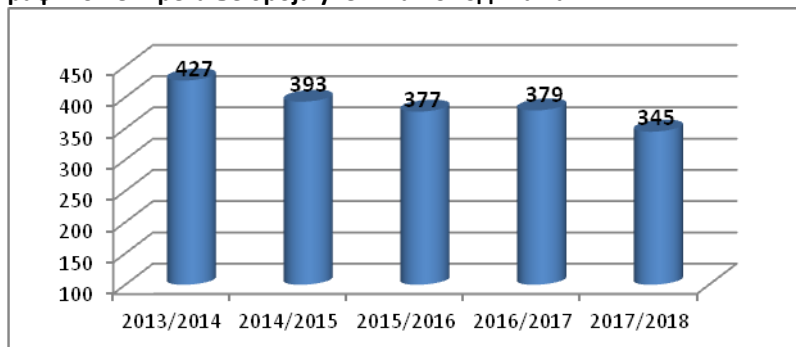
Средњошколско образовање

ЈУ Средњошколски центар „Иво Андрић“ обавља дјелатност средњег образовања у Вишеграду. Школа у свом саставу има гимназију-општи смјер и стручне техничке школе које чине: економија, право и трговина - економски техничар, машинство и обрада метала - машински техничар за моторе и моторна возила и машински техничар за компјутерско конструисање и трговина, угоститељство и туризам - туристичко-кулинарски техничар. Школске 2017/2018. године уписано је 345 ученика у 19 одјељења распоређених по смјеровима:

- Гимназија – општи смјер – 8 одјељења, 141 ученик;
- Економија, право и трговина – 4 одјељења, 95 ученика;
- Машинство и обрада метала - 4 одјељења, 64 ученика;
- Угоститељство и туризам – 3 одјељења, 45 ученика.

У посљедњих десет година дошло је до смањења броја ученика што је посљедица вишегодишње негативне стопе природног прираштаја становништва, негативног миграционог салда и наставка школовања у другим срединама. У 2017/2018. години 20 ученика је након завршетка основног школовања наставило школовање у другим градовима највише у медицинским и електротехничким школама.

Графикон 8: Кретање броја ученика по годинама

Извор: ЈУ СШЦ „Иво Андрић“ Вишеград

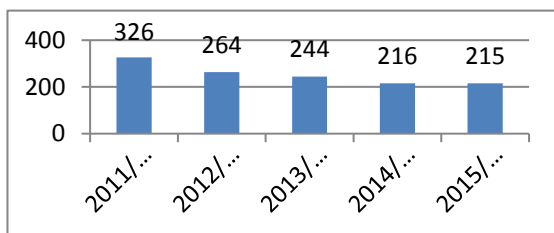
У школи је запослено 55 радника од чега 40 у наставном процесу који се одвија у 15 класичних учионица, 2 учионице за наставу из информатике, 3 специјализоване учионице за наставу из хемије, физике и биологије и 1 информатичком кабинету намијењеном за обављање практичне наставе за економске техничаре. Школа располаже библиотеком са читаоницом, рестораном са кухињом и физкултурном салом. Објект школе има омогућен приступ лицима са тјелесним оштећењем. У 2017/18. школској години у евиденцији нема ученика са посебним потребама. У школском дворишту смјештена је импровизирана радионица која је неусловна за рад током зимског периода. Школа је опремљена видео надзором.

Просторним капацитетом школа задовољава потребе општине Вишеград. Присутна је потребна за опремање новог кабинета за практичну наставу машинских техничара и додатним опремањем кабинета хемије, физике и биологије. Потребно је извршити замјену школског инвентара и дидактичког материјала, реконструисати централно гријања и изолатовати кровну конструкцију. Број васпитног и наставног кадра је задовољавајући. Наставну и ваннаставне активности треба усмјерити на јачање предузетничког знања и духа код ученика. Потребно је дјеловати на остваривању сарадње са локалном управом и привредом како би се образовали профили и ускладило са потребама тржишта рада.

Студенти

Са подручја општине у 2015/2016. години уписано је 215 студената. Број уписаних студената у периоду 2011/2012. до 2015/2016. има опадајући тренд.

Графикон 9: Број уписаних студената са подручја општине Вишеград по годинама

Општина Вишеград редовно издваја буџетска средства за стипендирање студената. У 2017. години издвојено је 130.000 КМ и право на стипендију остварило је 138 студената. Значајан број стипендиста након дипломирања се не враћа у Вишеград. Општина нема успостављену евиденцију о стипендистима који су дипломирали.

Извор: Републичког завода за статистику РС

Дојелу стипендија потребно је усмјерити и ускладити са тржиштем рада односно подржати школовање за дефицитарна занимања уз обавезу студената да по завршетку студија праксу обаве на територији општине.

5.2. Култура и спорт

Култура

Установе културе на подручју општине Вишеград су Јавна установа за културну дјелатност „Дом културе“, ЈУ народна библиотека „Иво Андрић“ Вишеград, ЈУ за културну дјелатност „Градска галерија“ Вишеград, ЈУ „Андрићев институт“ Вишеград и Мултиплекс „Dolly Bell“.

Јавна установа за културну дјелатност „Дом културе“ Вишеград смјештена је у објекту, изграђеном 1953. године, заједно са ЈУ народна библиотека „Иво Андрић“ и ЈУ за културну дјелатност „Градска галерија“. Објекат Дома културе се налази на листи културне руте, формиране на подручју једанаест држава југоисточне Европе коју је одобрио Савјет Европе, као објекат архитектуре типичан за рани социјалистички период. Објекат располаже великом салом капацитета 415 мјеста и малом салом капацитета 80 мјеста. ЈУ „Дом културе“ Вишеград газдује Спомен учионицом Иве Андрића која је дио туристичке понуде општине Вишеграда. У објекту је потребно извршити замјену столарије, санацију фасаде, уградити гријање и замјенити столице у великој сали. Такође је потребно набавити неопходну музичку опрему и пројектор за приказивање филмова. Број запослених радника је осам. Рад установе се финасирао у 2017. години средствима буџета Општине са 81,57 % и властитим приходима са 18, 43%.

ЈУ народна библиотека „Иво Андрић“ Вишеград броји око 40.000 наслова и располаже драгоценом Спомен збирком књижевника и нобеловца Иве Андрића. Број запослених радника је пет. У 2017. години број читалаца је био 354. Министарство просвјете РС финасира трошкове плата запослених, а материјалне трошкове Општина Вишеград. Установа је традиционално домаћин годишњег сусрета библиотекара РС који се у 2018. години одржао по 21 пут.

ЈУ за културну дјелатност „Градска галерија“ Вишеград има сталну поставку вриједних умјетничких дијела насталих током двадесетчетворогодишњег одржавања Међународног ликовног саборовања у Вишеграду чији је Галерија организатор. У оквиру установе у 2017. години почела је да дјелује фото секција. Установа има једног запосленог радника. Трошкови установе се финансирају 100% средствима буџета Општине Вишеград.

ЈУ „Андрићев институт“ Вишеград смјештен је у едукативно-туристичком комплексу Андрићград. У оквиру института дјелују Одјељење за историју, Одјељење за српски језик, Одјељење за књижевност и Одјељење за филм. Институт запошљава 9 радника. Библиотека Андрићевог института броји преко 8000 јединица грађе. Установа се финансира из средстава буџета Републике Српске и Републике Србије.

Галерија „Петар Лубарда“ постоји и дјелује под окриљем Андрићевог института од 2014. године и њен рад се базира на излагању дјела одабраних и референтних умјетника широј културној јавности.

Мултиплекс “Dolly Bell” отворен је 2012. године у Андрићграду. Садржај чине три биоскопске сале опремљене најсавременијим дигиталним пројекторима слике и врхунским дигиталним звучним системима.

У оквиру комплекса „Андрићград“ је грађевински објекат намијењен позоришној умјетности у власништву Општине Вишеград који је у наредном периоду потребно привести намјени.

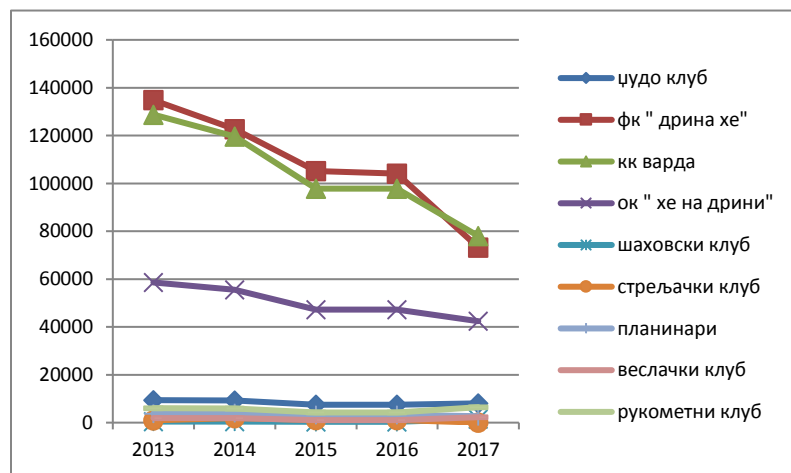
Најзначајније и најпосјећеније културне манифестација су: Вишеградска стаза (посвећена имену и дјелу нобеловца Иве Андрића са традицијом одржавања од 40 година), Међународно ликовно саборовање, Међународни фестивал фолклора, Фестивал аматерског позоришта.

У општини Вишеград дјелује већи број културних установа и институција са значајним бројем запослених. Потребно је обезбиједити додатна улагања у објекте и опрему, као и умрежити дјеловање носиоца културних дјелатности са циљем изградње и одржавања имиџа општине као јаког културног центра у Републици Српској и БиХ. На подручју општине дјелује седам организација цивилног друштва у области културе. Потребно је обезбиједити већи број културних догађаја, анимирати грађане да се укључе у културни живот и привући већи број посјетилаца чиме би се економски валоризовала организација догађаја.

Спорт

На подручју општине Вишеград дјелује 10 спортских клубова, једно планинарско друштво и једна спортска секција при Српском соколском друштву „Соко“ у чији рад је у 2017. години укључено 497 спортиста (343 мушкараца и 154 жене) и 25 тренера. Највећи број чланова окупљају фудбалски, одбојкашки, карате и кошаркашки клуб.

Графикон 10: Финансирање спортских клубова и друштава из средстава буџета Општине Вишеград

Рад клубова се углавном финансира средствима буџета Општине Вишеград и спонзорством предузећа ЗП „Хе на Дрини“ а.д. Вишеград. Око 250 становника редовно се бави рекреативним спортом и око 250 повремено. Најчешћи видови рекреације су трчање, вјежбање на справама у теретани и на отвореном, планинарење, спортске игре на отвореним игралиштима за дјецу школског узраста, као и учешће на Радничким спортским играма.

Извор: Општина Вишеград

У циљу промоције спорта сваке године се организује више спортских такмичења и манифестација, а најпознатије су Божићни турнир у малом фудбалу, Меморијални шаховски турнир „Душко Мишковић“, планинарска манифестација „Шетња рзавским бреговима“, Турнир у стоном тенису, Скокови са вишеградске ћуприје, Меморијални кошаркашки турнир „Раде Станимировић“, Меморијални карате турнир „Видоје Андрић“ и Радничке спортске игре у малом фудбалу. Спортисти Вишеграда редовно учествују на Међународној манифестацији „Међуопштинске омладинске спортске игре“/МОСИ/ заједно са спортистима из преко тридесет општина са подручја БиХ, Републике Србије и Републике Црне Горе, а која се организује сваке године у другом граду.

Јавна спортска установа „Дрина“ Вишеград обавља дјелатност газдовања објектима, спортском двораном и градским фудбалским стадионом. Спортска дворана је капацитета 1108 сједећих мјеста. Опремљена је теретаном и канцеларијским простором. Лицима са инвалидитетом је омогућен приступ на површину паркета дворане. Градски стадион је капацитета 3000 мјеста, посједује атлетску стазу и савремен систем за наводњавање травњака. Установа запошљава 13 радника. У 2017. години укупни расходи установе износили су 238.950,00 КМ, а финансирани су се 98,71% (235.870,00 КМ) средствима буџета Општине и свега 1,29%

(3.080,00 KM) властитим средствима оствареним по основу издавања дворане у рекреативне сврхе и закупа канцеларија. У урбаном дијелу општине постоје три спортска терена на отвореном за мали фудбал, три за кошарку и два за одбојку са израженом потребом за санацију и реконструкцију.

У склопу туристичког комплекса Андрићград налази се новоизграђен терен којим газдује „Андићград“ д.о.о. Вишеград.

У двије руралне МЗ испред основних школа налазе се спортски терени који се недовољно користе за спортске активности због лошег стања и малог броја заинтересованих корисника.

На подручју општине Вишеград дјелује значајан број спортских организација. Резултати спортских клубова су задовољавајући. Клубови треба да учине напор да обезбиједи додатне изворе финансирања и рационално управљају трошковима. ЈСУ „Дрина“ треба да се ангажује на унапређењу постојећих и увођењу нових саджаја објеката, обезбјеђењу већег броја корисника и газдовању спортским објектима на економским принципима. Објекат спортске дворане захтијева интервенцију на замјени паркета, санацији крова и побољшању система гријања. Присутна је потреба за изградњом помоћног фудбалског стадиона, реконструкцијом атлетске стазе и набавком механизације за одржавање стадиона и осталих зелених површина. Изазов представља веће укључивање дјеце школског узраста и рекреативаца у спортске активности.

5.3.Здравствена и социјална заштита

Здравствена заштита

ЈЗУ „Дом здравља“ Вишеград пружа услуге примарног нивоа здравствене заштите становништву. Услуге секундарног и терцијалног нивоа здравствене заштите становништво општине Вишеград најчешће остварује у ЈЗУ Универзитетска болница Фоча, ЈЗУ Болница Источно Сарајево и КЦ Бања Лука.

Од 2008. године ЈЗУ „Дом здравља“ Вишеград услуге пружа у новоизграђеном објекту површине 1.400 m². Медицинске услуге становништву пружа седам тимова породичне медицине у породичним амбулантама у оквиру централне локације Дома здравља. У оквиру централне локације је и Служба хитне помоћи, Центар за физикалну рехабилитацију у заједници, Служба опште стоматологије, Хигијенско-епидемиолошка служба, Служба лабораторијске дијагностике, Центар за заштиту менталног здравља, Служба радиолошке и ултразвучне дијагностике, Служба педијатрије и КС Гинеколошко-акушерска амбуланта. Објекат Дома здравља има омогућен приступ лицима са инвалидитетом на први ниво. У амбулантама МЗ Добрун, Прелово и Међеђа једном седмично се пружају услуге рутинских прегледа тима породичне медицине. Амбуланта немају адекватну опрему и успостављену интернет везу са електронском базом услуга у ЈЗУ „Дом здравља“. У установи је присутна потреба за набавком опреме, кардиомобила, новог ултразвучног и рендген апарата.

Број запослених је 67, од чега 44 здравствених радника. Структуру медицинског особља чине 1 љекар опште праксе (2,27%), 10 специјалиста (22,73%), 2 стоматолога (454%) и 31 медицински техничар (70,46,7%). На основу податка о броју становника сваки тим породичне медицине просјечно може регистровати 1.3825 становника, док је Стратегија примарне здравствене заштите РС утврдила стандард од 1.500 и 2.500 становника по тиму. У 2017. години пружено је 53.5078 љекарских прегледа, односно остварено је 5,10 прегледа по становнику.

У 2017. години структуру прихода установе чине средства Фонда здравственог осигурања РС у износу од 1.096.689,00 KM (75,02%), средстава учешћа корисника здравствене заштите у износу 164.902,00 KM (11,29%), средства од услуга пружених правним лицима 63.177,00 KM (4,32%), средства Општине Вишеград у износу 62.000,00 KM (4,24%) и средства других извора 75.183,00 KM (5,14%). Од 2014. године установа послује са негативним финансијским резултатом. Акумулирани губитак у пословању исказан закључно са 2016. годином износи 3.105.011,00 KM.

Број осигураника здравствене заштите на подручју општине Вишеград је 9.276 од чега је број носилаца осигурања 6.394 (68,93%), док је број чланова породица носилаца осигурања 2.882 (31,06%). У периоду 2012-2017. година присутан је тренд смањења броја осигураника. Од укупног броја становника 97,26% је

покривено здравственим осигурањем. Највише присутне болести становништва су хроничне незаразне болести као што су хипертензија, болести система за дисање и ендокриног система.

На подручју општине стоматолошке услуге пружају три приватне стоматолошке амбуланте, а дјелатност у области продаје лијекова и медицинских средстава обавља ЈЗУ „Апотека“ Вишеград и апотеке из три ланца апотекарских установа.

ЈЗУ „Дом здравља“ Вишеград послује са негативним резултатом. Потребно је изградити програм санације губитка пословања претходног периода и план за постизање позитивног резултата у будућем периоду. Такођер, ниво и квалитет здравствених услуга потребно је подићи на виши ниво у складу са потребама корисника и побољшати квалитет опреме у објекту Дома здравља и у амбулантама мјесних заједница. Поред тога, потребно је и реконструисати објекат бившег дјечијег диспанзера за пружање специјалистичких услуга. Активности усмјерити на промоцију здравља, превенцију и рано откривање обољења, побољшање приступа руралног становништва примарној заштити и бољој доступности услуга специјалистичких грана медицине.

Социјална заштита

ЈУ „Центар за социјални рад“ Вишеград је установа социјалне заштите основана 1982. године и врши дјелатност пружања помоћи лицима када се нађу у стању социјалне потребе и предузимања потребних мјера ради спрјечавања настајања и отклањања посљедица таквог стања.

ЈУ ЦСР Вишеград смјештен је у објекту који не обезбјеђује услове за несметан рад стручних лица и несметан приступ лицима са инвалидитетом. Због недостатка радног простора отежан је рад запослених. Центар је повезан са електронском базом података Јавног фонда дјечије заштите у Бијељини и посједује властиту електронску базу података за социјалну и породично-правну заштиту. Располаже путничким возилом за теренски рад.

У установи је запослено 6 радника од чега 1 дипл. правник (1М), 1 дипл. социјални радник (1Ж), 2 социјална радника (2Ж), 1 дипл. педагог (1Ж) и 1 административни радник (1Ж). Нема запослених дипл. психолога и дипл. дефектолога што представља проблем при рјешавању предмета у којима је потребно ангажовање стручних лица овог профила.

Дјелатност установе се финансира средствима буџета Републике Српске и буџета Општине Вишеград. Из буџета Републике Српске издвајају се средства за суфинансирање права на новчану помоћ и права на додатак за помоћ и његу другог лица у износу од 50% и финансирање права на подршку у изједначавању могућности дјеце и омладине са сметњама у развоју. У буџету јединице локалне самоуправе обезбјеђују се средства за финансирање права на смјештај у установама, права на збрињавање у хранитељским породицама, права на дневно збрињавање, права на његу и помоћ у кући, права на једнократну новчану помоћ, проширена права у социјалној заштити, финансирање трошкова збрињавања корисника у другу породицу и материјалне трошкове центара за социјални рад.

У току 2017. године евидентирано је 584 корисника помоћи што је 6,01% од укупног броја становника и што је више од просјека Републике Српске (4,27 %). Исплаћена су мјесечна просјечна средства у износу 61.949,09 КМ. У периоду 2013-2017. година је евидентиран тренд пораста броја корисника у чијој структури доминирају особе женског пола са око 70%.

Као корисници социјалне заштите осим законом дефинисаних корисника присутни су појединци и породице којима је потребан неки други вид помоћи и подршке. То су породице с проблемима у породичним односима, породице са члановима који имају проблеме менталног здравља, породице у којима је дошло до насиља, породице са члановима овисним од алкохола, дроге, као и породице са четворо и више дјеце.

Табела 11: Корисници и износ мјесечних просјечних новчаних средства која се исплаћују путем Центра за социјални рад

Социјална заштита	2013.		2014.		2015.		2016.		2017.	
<i>стална новчана помоћ</i>	77	9.562,08	80	10.703,80	74	9.806,76	72	9.228,26	71	9.267,93
<i>новчана накна. за помоћ и његу друге особе</i>	267	25.984,90	279	28.378,80	295	31.077,80	323	33.377,66	338	35.975,71
<i>оспособљавање за живот и рад</i>	2	722,62	3	664,60	3	772,44	4	605,00	4	713,33
<i>смјештај у другу породицу</i>	13	1750,00	7	1.550,00	8	2.187,50	5	1.308,60	5	1.100,00
<i>смјештај у установе соц.заш.</i>	13	9.845,96	23	9.472,64	25	11.933,69	24	12.005,37	23	9.342,92
<i>једнократне новчане помоћи</i>	16	966,00	143	1.286,72	86	1.179,54	84	1.169,25	78	996,75
<i>здрав.осигурање</i>	49	2.806,24	53	3.135,41	55	3.515,25	56	3.602,00	54	3.439,95
<i>кућна њега и помоћ у кући</i>	0	1403,00	6	1.568,75	11	967,34	7	1.141,66	11	1.112,50
Укупно средстава	437	53.040,80	594	56.760,72	557	61.440,32	575	62.437,80	584	61.949,09

Извор: Центар за социјални рад Вишеград

ЈУ „Дом за лица са инвалидитетом“ Вишеград је основан одлуком Владе Републике Српске 2003. године. Дјелатност дома је збрињавање женских лица са менталним потешкоћама, вишеструко ометених лица и обољелих од аутизма. У оквиру збрињавања корисница обезбјеђује се становање, исхрана, одијевање, њега, здравствена и социјална заштита, културно-забавне активности, васпитно-едукативни рад и радно-окупационе активности. Установа може да пружи услуге смјештаја за 200 корисница, а тренутно је смјештено 177 лица. Број запослених радника је 75 од чега 43 радника су у директном контакту са корисницима. Средства за пословање обезбјеђују се из буџета РС (суфинансирање трошкова смјештаја корисника које је смјестио Центар за социјални рад из РС), средстава добијених пружањем услуга физичким лицима, средствима донатора и средствима из других извора.

Због присутног повећања корисника социјалне заштите у наредном периоду потребно је обезбиједити снажнију финансијску подршку установи за ефикасније пружање мјера социјалне заштите, обезбиједити услован простор и опрему за рад ЈУ ЦСР, као и кадровски ојачати ЈУ ЦСР. Добри резултати у области социјалне заштите ће се постићи заједничким дјеловањем јавних установа, институција и организација цивилног друштва које се у свом дјеловању баве питањима заштите социјално угроженог становништва.

Рањиве групе

У 2017. години при ЈУ „Центра за социјални рад“ Вишеград регистровано је 40 дјеце са менталним и физичким сметњама од чега је 7 предшколског узраста, 48 дјеце чији је развој ометен породичним приликама и 12 одгојно занемарене и запуштене дјеце. Нису регистрована дјеца без родитељског старања. Укупно 100 малољетних лица се налази у евиденцији. У истом периоду установа је регистровала 44 одрасла лица ометена у психичком и физичком развоју и лица са инвалидитетом, 68 материјално необезбјеђених и за рад неспособних лица, 34 старија лица без породичног старања, 14 лица друштвено негативног понашања и 369 лица у стању социјалне потребе којима је усlijед посебних околности потребна помоћ. Укупно 529 одраслих особа се налази у евиденцији.

Институционалну подршку очувању и унапређењу менталног здравља пружа Центар за заштиту менталног здравља при Дому здравља Вишеград. Ваниституционалну подршку особама са потешкоћама у развоју пружају Удружење особа са потешкоћама у развоју „Мој пријатељ“ и Удружење хендикепираних особа „Жеље“.

При реферату борачко-инвалидске заштите у општини је евидентирано седам војних инвалида и један инвалид-цивилна жртва рата I категорије са 100% степеном инвалидности и потребом помоћи других лица, 11 војних инвалида и 3 инвалида- цивилне жртве рата II категорије са 100% степеном инвалидности без потребе помоћи других лица, 178 војних и 14 инвалида цивилних жртава рата од III до X категорије. Ванинституционалну подршку овим категоријама становништва пружа Општинска борачка организација.

У укупној структури становништва млади старости од 15-29 година чине 16,4% популације. Општина нема усвојен документ Омладинска политика, а Удружење младих „Савјет младих Вишеград“ није активно. Ванинституционално млади су највише организовани у оквиру спортских организација. Изазови са којим се сусрећу су бројни: образовање, здравствена заштита, безбједност, учешће у јавном животу, стамбено збрињавање и друго.

У укупној структури становништва лица старости преко 65 година чине 20,9% популације. У овој категорији посебно су изражени проблеми лица без породичног старања и без властитих средстава за живот, као и лица са недовољно средстава за живот и смјештај у установе социјалне заштите. Висина просјечне пензије у 2017. години на подручју општине износи 341,63 КМ. Дугорочно незапослена лица, пензионери са најнижим пензијама као и стара лица у руралним срединама удаљеним од главних саобраћајних комуникација немају могућност задовољавања основних егзистенцијалних потреба и сусрећу се са проблемом социјалне искључености. У структури повратничке популације доминирају стара лица у руралном дијелу општине који такође имају проблем задовољења основних егистенцијалних потреба.

Учешће жена у друштвеним догађајима и управљању економским ресурсима није на задовољавајућем нивоу што је посљедица традиционалног положаја жена у друштву. Уочавају се помаци у овој области, чему у већем дјелу доприноси реализација пројеката којим се промовише побољшање положаја жена.

Друштвени положај младих, жена, особа са инвалидитетом, особа са потешкоћама у развоју, старих лица и повратника потребно је унапредити. На подручју општине је значајан број ОЦД-ова која у свом програму имају рад са овим категоријама становништва, али њихови кадровски капацитети су ограничени. Потребно је умрежити рад организација цивилног друштва и надлежних јавних установа како би се остварили бољи резултати.

5.4. Становање

Укупан број станова на подручју општине Вишеград је 6.619 са површином од 385.253 m², од чега се само за становање користи 3.833 станова. Празних станова је 2.446 или 36,95% површине 132.694 m² што је у складу са податком да је број станова за 2.653 већи од броја домаћинстава. Просјечна површина стана је 58,20 m². У периоду од 1991 до 2011. године и касније је изграђено 2.112 станова што је 31,91% од укупног броја станова. У овом периоду градили су се станови колективног становања у насељима Бикавац и Гарча средствима Владе РС и Општине Вишеград. Објекти су грађени за потребе смјештаја избјеглих и расељених лица и породице бораца. У насељу Бикавац је изграђено 198 стамбених јединица, а у Гарчи 257. У периоду 2001 до 2011. године и касније средствима Министарства за људска права и избјеглице БиХ, Фонда за повратак БиХ, Министарства за избјегла и расељена лица РС и других међународних и домаћих организација обновљен је значајан број индивидуалних стамбених објеката девастираних у току ратних збивања.

Табела 12: Број и површина станова према основи коришћења

Број станова и површина (m ²)	Само за становање	За становање и обављање дјелатности	Само за обављање дјелатности	За одмор и рекреацију	У вријеме сезонских радова у пољопривреди	Као други који се налази у истом објекту	Од стране привремено присутног лица	Празан	Укупно
Број	3833	18	9	116	45	124	28	2446	6619
Површина	233.327	1.521	425	6045	2.051	7.354	1.863	132.694	385.253

Извор: Агенција за статистику БиХ

Табела 13: Станови према површини и години изградње

Станови		Станови изграђени								
Број	Површина м ²	до 1918	1919/ 1945	1946/ 1960	1961/ 1970	1971/ 1980	1981/ 1990	1991/ 2000	2001/ 2010	2011 и касније
6.619	385.253	242	196	694	855	926	1.594	793	1210	109

Извор: Агенција за статистику БиХ

У ужем градском језгру објекти колективног становања и јавни објекти изграђени прије 1991. године имају проблем лошег стања крова, фасада и енергетске неефикасности. У 2017. године Општина Вишеград је реализовала програм намјењен заједницама етажних власника у циљу побољшања услова колективног становања и естетског уређења града. Програмом је обухваћено 11 зграда.

Проблем стамбеног збрињавања расељених лица и других социјалних категорија становништва није у потпуности ријешен. У 2018. години започета је изградња стамбеног објекта са 40 стамбених јединица за смјештај ових категорија чиме ће се затворити дио колективног центра у Незуцима. Изградњу објекта финансира Министарство за избјегла и расељена лица РС и Општина Вишеград у срадњи са Министарством за људска права и избјеглице БиХ и Фондом за повратак БиХ.

У руралном дијелу општине значајан број објеката становања у приватном власништву је напуштен и у лошем стању. Насеља Гарча и Бикавац имају потребу за додатним грађевинско-архитектонским уређењем. Потребно је планирати изградњу помоћних објеката, паркинг простора, уређење јавних површина, као и успоставити систем централног загријавања стамбених објеката. Присутан је проблем рјешавања стамбеног питања код младих брачних парова и младих уопште.

5.5. Сигурност грађана

5.5.1. Цивилна заштита и највећи ризици од катастрофа и непогода

Цивилна заштита и територијална ватрогасна јединица су успостављени као одсјек у организационом саставу Одјељења за општу управу Општине Вишеград са задатаком провођења мјера цивилне заштите и заштите од пожара. Цивилна заштита броји 8 запослених, а Територијална ватрогасна јединица 13 ватрогасаца са положеним ватрогасним испитом. Територијална ватрогасна јединица је опремљена са три ватрогасна возила, два теренска возила и хидрауличним макама за сјечење и развлачење лима у случају саобраћајних несрећа.

Подручја општине Вишеград уз водотокове Рзава и Дрине изложено је ризику плављења иако је водоток Дрине регулисан изградњом хидроелектране у Вишеграду и Бајиној Башти. У претходних двадесет година највеће поплаве Дрине и Рзава су забиљежене 2009 и 2010. године гдје је дошло до изливања воде у ужем градском дијелу и на више локалитета у МЗ Врадиште и Добрун. Ријека Рзав због природе тока и великог слива проузрокује бујичне поплаве. Дужина уређених водотока је око 4 km, а у току је реализација пројекта којим ће се регулисати корито Рзава у зони спортске дворане у дужини око 700 m.

На подручју општине Вишеград идентификовано је двадесет једно клизиште која су проузроковали или могу да проузрокују веће штете на пољопривредном земљишту и културама, стамбеним и помоћним објектима путевима, а чак у екстремнијим случајевима могло би доћи до угрожавања људских живота.

Највећи шумски пожари забиљежени су 2007. године на планини Голеш и 2012. године на обронцима планина Таре и Панос. Подручје општине карактеришу високе љетне температуре и покривеност територије боровом шумом на неприступачном терену са slabим путним комуникацијама што је често узрок и отежавајућа околност за гашење пожара.

Мински сумњива површина општине износи 2.907,200 m². Путем 24 пројекта за деминирање је проглашена ризична површина од 691.400 m². До 2018. године путем 16 засебних пројеката деминирана је површина од 145.000 m².

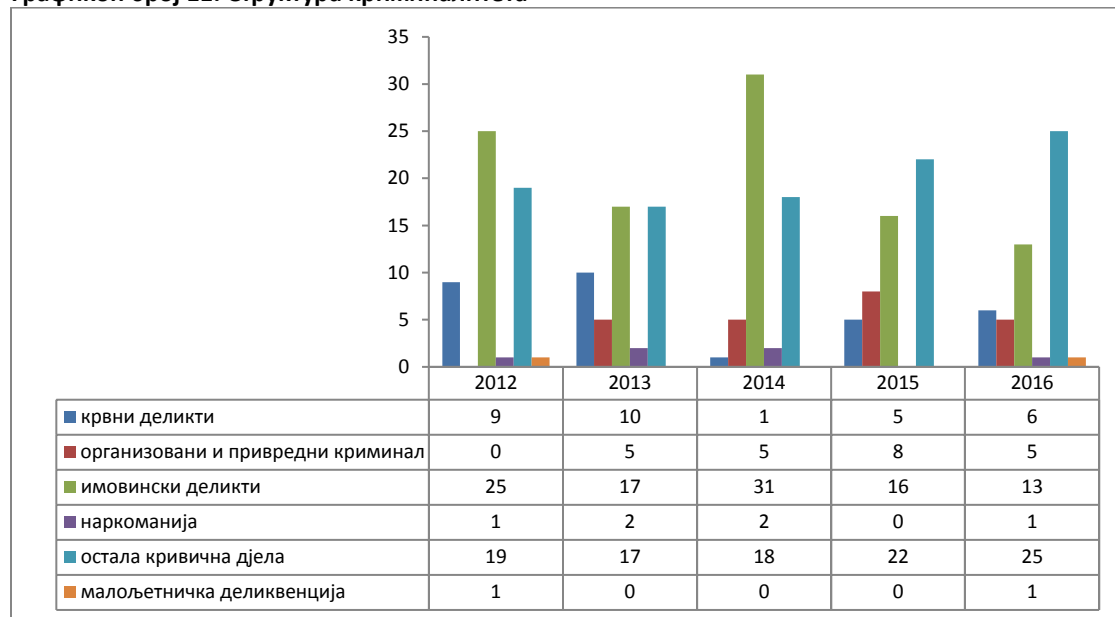
Општина Вишеград мора посветити већу пажњу превенцији заштите од поплава, клизишта и шумских пожара. Потребна је сачинити планска документа са мјерама превенције и заштите. С обзиром да се на подручју општине налазе акумулациона језера ХЕ на Дрини и ХЕ Бајина Башта поред којих је магистрални пут на коме се дешавају саобраћајне несреће у којима долази до слетања аутомобила у воду потребно је обучити и опремити тим за спашавање у води.

Безбједност у заједници

Сагледавајући показатеље безбједности грађана може се констатовати да је укупно стање безбједности задовољавајуће. Са аспекта нарушавања јавног реда и мира почињени прекршаји нису имали теже посљедице по грађане и у већини случајева ријеч је о испадима појединаца. Подаци говоре да је број почињених кривичних дјела у периоду од 2013 до 2017. године пао са 61 на 50. Питање јавног реда и мира је посебно осјетљиво у периоду када се организују културне, спортске, туристичке и вјерске манифестације, као и у дане викенда. Полиција спроводи пројекат „Рад полиције у заједници“ гдје је појачана контрола рада у угоститељским објектима током викенда, и то: поштовање времена рада и контрола служења алкохола пијаним лицима и малољетницима. Посебан проблем се појавио у 2017. години када су умрле 4 млађе особе, а као узрок је идентификовано коришћење дрога и других опојних средстава.

Сагледавајући упоредне показатеље из области безбједности саобраћаја може се констатовати да је дошло до смањења броја регистрованих прекршаја. Појачане активности полицијских службеника имале су утицаја да свеукупно стање буде задовољавајуће. Посебна пажња се даје периодима када је појачана фреквенција возила у вријеме туристичке сезоне. Формиран је Форум за безбједност у заједници и Форум за безбједност у саобраћају. Они би у наредном периоду требали да дају пуни допринос креирању мјера које ће резултирати да грађани и туристи буду још безбједнији и да Вишеград задржи репутацију мирног и безбједног мјеста.

Графикон број 11: Структура криминалитета

Извор:Полицијска станица Вишеград

Евидентан је и проблем паса „луталица“ који су присутни на цијелој територији општине Вишеград, а посебно у градском подручју. Забиљежени су напади на људе и стоку. Општина је за одштету по основи уједа паса и напада на људе у 2017. години издвојила 4.000 КМ, а за нападе на стоку додатних 3.000 КМ. Годишње се просјечно издваја 6.000 КМ за хватање и одвођење паса луталица. Више волонтера ради на удомљавању паса. На подручју општине Вишеград, као ни у сусједним општинама, нема регистрованог азила за збрињавање паса луталица нити се на системски и одржив начин ради на хуманом рјешавању овог проблема.

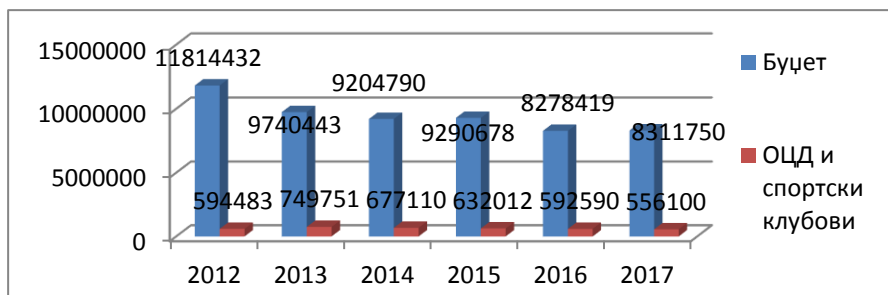
Безбједност грађана са аспекта јавног реда, мира и других безбједносних пријетњи је на задовољавајућем нивоу, готово све врсте криминалитета су у паду, а смањен је и број почињених кривичних дјела. Потребно је у наредном периоду унаприједити рад Форума за безбједност грађана као и рад полиције у заједници. Неопходно је да се предузме низ мјера и активности како би проблем паса луталица био адекватно ријешен, као што су: регистрација паса, стерилизација, прихватилиште за псе и друге.

5.8 Цивилно друштво (невладине организације)

На подручју општине Вишеград регистроване су 53 организације цивилног друштва (ОЦД). Највише ОЦД-ова дјелује у области спорта (14), социјалне заштите и људских права (11), културе/умјетност (6), пословног сектора (5), екологије (4), религије (4) и младих (2), док у области права и политике, равноправности полова и здравства дјелују по једна ОЦД.

Општина у буџету издваја средства за финансирање ОЦД-ова и спортских клубова. Средства се ОЦД-овима додјељују путем директног финансирања-гранта, док се средства спортским клубовима додјељују у складу са Правилником о условима и критеријумима за финансирање програма развоја спорта у општини Вишеград.

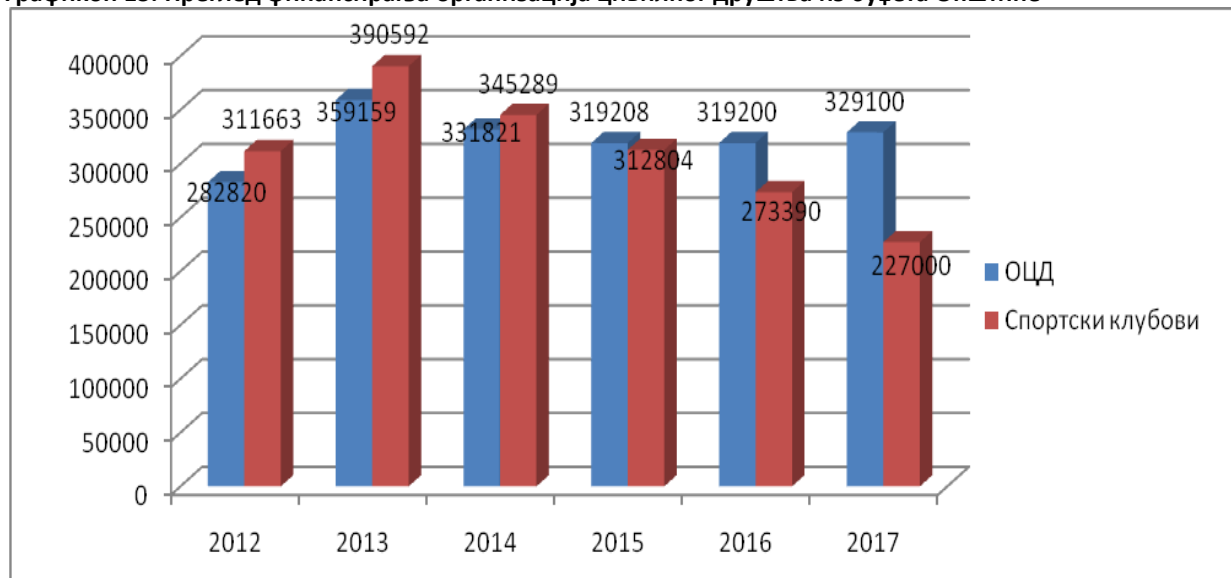
Графикон 12: Преглед висине буџета и издвајања за ОЦД на подручју општине Вишеград

У периоду 2012-2017. година уочава се тренд смањења висине буџета и смањења издвајања за ОЦД-ове. Просјечна издвајања за тај период су износила 6,71% висине буџета што представља значајна буџетска средства.

Извор: Општина, Одјељење за финансије

Графикон 13: Преглед финансирања организација цивилног друштва из буџета Општине

Извор: Општина, Одјељење за финансије

У посматраном периоду 49% средстава се издвојило за финансирање спортских клубова, док је 51% средстава издвојено за финансирање осталих ОЦД-ова.

У претходних пет година активностима се истакла ОЦД ДЦ „Нове наде“ на реализацији пројекта „Сачувајмо наше ријеке“ који је подржала Европска унија кроз програм прекограничне сарадње Црна Гора-БиХ. Општина Вишеград је у партнерству са Удружењем малинара „Ластар“ реализовала пројекат „Развој малинарства у општини Вишеград“ који је подржао Финансијски механизам за финансирање пројеката интегрисаног и одрживог локалног развоја у РС. Удружење жена „Мост“, Општинска организација Црвеног крста, Удружење пољопривредника „Завичај“ и Удружење пчелара Вишеград су, такође, имали искуство у реализацији пројеката из више фондова.

Општина Вишеград је обезбиједила пословни простор за рад значајног броја организација цивилног друштва /ОЦД/. У раду ОЦД-ова евидентан је недостак кадрова оспособљених за припрему и реализацију пројеката, што је разлог да се у свом раду углавном ослањају на грант средства буџета општине. Стратешки изазов је успоставити пројектни систем финансирања ОЦД-ова чиме ће се дати допринос бољем рјешавању приоритетних проблема у локалној заједници, кадровском оспособљавању ОЦД-ова и већој контроли утрошка додијелих средстава. Потребно је да ОЦД-ови ојачају капацитете и постану партнер локалној управи у припреми и реализацији пројеката који ће допринијети остваривању развојних приоритета општине.

6. Стање јавне инфраструктуре и јавних услуга

6.1. Стање саобраћајне инфраструктуре;

Најважнији путни правци који пролазе преко територије општину Вишеград су магистрални путни правце М-5 Сарајево - Вардиште у дужини 43 km и регионални путни правци Р 449 Добрун - Увац – Рудо у дужини 4,5 km, Р 467 Бродар – Рудо у дужини 4,5 km, Р 450 Вишеград – Рогатица у дужини 14,20 km, Р 451 Вишеград Прелово-Митровац у дужини 35 km. Укупна дужина магистралног и регионалних путева на територији општине је 101,20 km. На овим путевима присутна су оштећења и сужења коловоза што захтијева радове на реконструкцији у наредном периоду.

Мрежу локалних путева чини 39 локалних путева у дужини 212,63 km од чега је асфалтирано 23,48% док је остатак покривен макадомском подлогом. Ови путеви захтијевају редовно одржавање. Најчешћи недостаци на локалним асфалтираним путевима су оштећење асфалтног застора због прекомјерне употребе пута и лоше санираних прокопа. На локалним и некатегорисаним путевима недостаје вертикална и хоризонтална сигнализација. Пјешачке стазе нису довољно изграђене. Већина асфалтираних саобраћајница је стандардног облика, с тим што постоји одређен број саобраћајница чија је ширина, услед бесправне градње објеката и ограда уз саобраћајнице, нестандартног облика што утиче на ометано одвијање саобраћаја у оба смијера (дионица Вишеград-Сасе у насељу Калате). Постојећи капацитет саобраћајница у великој мјери задовољава захтјеве. Макадамске подлоге локалних путева често нису у задовољавајућем стању. Проблем је изражен у периоду већих кишних падавина када долази до зачепљења пропуста, канала и сношења макадамске подлоге. На стање локалних путева лоше утиче и извлачење шуме приликом чега долази до уништавања коловоза. Улична мрежа у граду је асфалтирана у дужини од 21,73 km.

Табела 14: Категорисана путна мрежа

Опис	Дужина (km)	%	Стање (добро/лоше)
Макадамски	96,30	39,03	Лоше
Локални	46,50	18,85	Лоше
Регионални	57	23,12	Добро
Магистрални	46,88	19,00	Добро
Укупно	246,68	100	-

Извор: Општина Вишеград, Одјељење за просторно уређење и стамбено-комуналне послове

Од седам руралних мјесних заједница, пет централних мјеста је повезано са градом асфалтним путем (магистралним или регионалним путем). Центри МЗ Дринско и Клашник немају асфалтни локални пут. Села и засеоци генерално немају задовољавајућу путну инфраструктуру што је у директној вези са малим бројем становника и ријетком насељеношћу, као и са непостојањем значајнијих економских активности у селима. Активности Општине треба усмјерити на модернизацију постојећих локалних путних праваца како би се смањила издвајања средстава за санацију макадамских путева.

6.2. Комунална инфраструктура и доступност осталих услуга

6.2.1. Управљање отпадом

На подручју општине Вишеград управљање отпадом је повјерено ЈКП „Комуналац“ а.д. Вишеград, које се налази 100% у власништву Општине Вишеград, а које се осим управљањем отпадом бави и одржавањем јавних површина, зимским одржавањем локалних путева, управљањем градском пијацом и градским гробљем.

ЈКП „Комуналац“ а.д. врши прикупљање, одвоз и одлагање комуналног отпада на подручју општине, а њиховим услугама је обухваћено 2.480 домаћинстава или 62,53% и 249 привредних субјеката или 95,40% од укупног броја привредних објеката. Прикупљање и одвожење отпада је организовано са градског и дијела сеоског подручја. За одлагање отпада користи се депонија „Незуци“ која је од града удаљена 3 km узводно уз ријеку Дрину непосредно поред магистралног пута М5 Сарајево-Вардиште. Комунални чврсти отпад се прихвата на депонију у мијешаном стању без примарне селекције. Депонија не посједује основну инфраструктуру као што су довод воде и електрична енергија и одвод отпадних вода нити посједује основне

објекте. Површина депоније је 2.000 m² и 70-80% капацитета је попуњено. Процијењена количина комуналног чврстог отпада је 2.100 тона годишње, односно 1,05 t/m² депонијског простора. Сметљиште није ограђено тако да се отпад без контроле може депоновати. Честе су појаве паљења и самозапаљења смећа што доводи до појаве густог дима неугодног мириса који се шири дуж магистралног пута и приградских насеља. Локација депоније непосредно уз Дринско језеро представља опасност да штетне материје доспију у воду језера путем подземних вода.

Радну јединицу за сакупљање отпада предузећа чини пет радника. Отпад се сакупља са два камиона аутосмећара укупне прихватне запремине 18 m³, од чега је једно возило старо 30 година. Стратегија управљања отпадом у РС за период 2017-2026 године предвиђа успостављање заједничких регионалних депонија са свом потребном инфраструктуром. Општина Вишеград и сусједне општине би одлагале отпад на заједничкој депонији Фоча. Због неизвјесне економске одживости није још увјек извјесна изградња ове заједничке депоније.

6.2.2. Водоснабдијевање

Услуге водоснабдијевања пружа Предузеће за водовод и канализацију а.д. „15. април“ Вишеград које се бави сакупљањем, пречишћавањем и дистрибуцијом воде те прикупљањем и обрадом отпадних вода.

Водоснабдијевање корисника на подручју градског дијела општине Вишеград обезбјеђује се централним водоводним системом који је упућен на изворишта: Добрун, Рибница, Камина вода, Каберник, Чакари, Чанчари и Дубовик. Поред овог система постоји неколико мањих независних система водоснабдијевања у руралним подручјима: Вардиште, Добрун, Округла, Прелово (изворишта Влаховићи и Оџак), Клашник, Горња и Доња Лијеска, Међеђа (изворишта Катовићи и Вински поток). Вода свих изворишта гравитационо отиче ка дистрибуционим резервоарима и даље према потрошачима. За потребе насеља Бикавац и Шегане изграђена је пумпна станица и потисни вод за допунско снабдијевања воде из водоводног система. Водоводни систем карактеришу дуги транспортни цјевовод дужине 28,4 km и не тако дуга дистрибутивна мрежа, дужине 19,4 km. Транспортни цјевовод од изворишта Добрун до резервоара Стражиште у дужини од 12 km је у лошем стању због старости и материјала градње (азбестно-цементне и челичне цијеви). На више мјеста је неадекватно и проблематично трасиран. Дистрибутивна мрежа изграђена је од поцинкованих цијеви у дужини 1.446 m, цијеви од ливеног гвожђа у дужини 6.154 m, азбестних цијеви у дужини 5.773 m и пластичних цијеви у дужини 5.930 m. Кварови на транспортном и дистрибутивним цјевоводима су стално присутни па су константни губици воде. У 2016. години евидентирано је 425 интвенција на отклањању кварова. Количина воде која не доноси приход је процјењена на око 70%. Око 76% становника у градском подручју се снабдијева из водоводног система који одржава ЈКП „15 април“ а.д. Вишеград, око 21% се снабдијева локалним системом водовода и око 3% становника нису прикључени на водоводну мрежу. У предузеће „15.април“ а.д има регистровано 2.770 водомјера код домаћинстава и 281 код правних лица. Квалитет сирове изворске воде је добар уз повремена замућења након обилнијих падавина посебно на извориштима на лијевој обали Дрине са којих се снабдијевају насеља Црнча и Околишта. Дезинфекција се врши континуирано на водозахватима са хлором. Хлорисањем су обухваћена четири извора и то : „Добрун“, „Чанчари“, „Чакари“ и „Каберник“. Извори „Главица“, „Дубовик“, „Рибница“ и „Бан поље“ нису обухваћени системом хлорисања па су потенцијална опасност за микробиолошку неисправност воде.

Отпадне воде се прикупљају у градском дијелу и без претходног пречишћавања се изливају у ријеке Рзав и Дрину. Дужина канализационе мреже није позната. Изграђена је у периоду након Другог свјетског рата и планирана је као сепарациони систем. На више локација оборинска канализација се улива у фекалну што доводи до изливања фекалија на улице у периоду обилних падавина. Прикључке на канализациону мрежу има 2000 домаћинстава и 50,42% и 180 привредних субјеката.

Општина треба да донесе план управљања отпадом како је то утврђено Законом о управљању отпадом РС. Потребно је ријешити рад постојеће несанитарне депоније у Незуцима и успоставити комуникацију са општинама у региону на формирању регионалне депоније. Потребно је увести систем селекције отпада на мјесту настанка и на тај начин смањити количину отпада на одлагалишту.

На основу забиљежених проблема у раду водоводоводног система као што су прекиди у снабдијевању и значајни губици воде потребно је реконструисати транспортни цјевовод Добрун до резервоара Стражиште, дио градске дистрибутивне мреже, као и унаприједити систем хлорисања, контроле здравствене исправности воде и заштите изворишта. У канализационом систему неопходно је извршити одвајање

фекалне и оборинске канализације, затим реконструкцију и проширење постојеће канализационе мреже, изградити колектор и уградити системе за пречишћавање отпадних вода.

6.3. Електро-мрежа и напајање електричном енергијом

Снабдијевање електричном енергијом подручја општине Вишеград је стабилно. Дужина нисконапонске мреже на подручју РЈ Вишеград износи 394.396 метра, а напајање потрошача електричном енергијом се изводи помоћу 126 активних трафостаница. Стабилност напона на подручју општине Вишеград је на задовољавајућем нивоу. Свакодневно се спроводе активности на замјени дотрајалих стубова, раскресивању дијелова трасе како на одржавању средњенапонске тако и на нисконапонске мреже. Нисконапонска електро мрежа у сеоским подручјима која је у већем обиму уништена у току последњег рата обнавља се постепено у зависности од исказаних потреба. У 2018. години Фонд за повратак у Бих је планирао реализацију пројекта електрификација стамбених јединица расељених особа и повратника на локацијама у МЗ Међеђа села и МЗ Прелово. За нову трафостаницу у насељу Добрун потребно је извршити израду прикључка на ДВ 10 kv Добрун као и опремање будуће трафостанице Добрун трансформатором снаге 630 kw те уградњу високонапонског и нисконапонског блока. Дистрибуција електричне енергије на подручје РЈ Вишеград за 2015. годину преузела је 25.363.741 kwh, за 2016. годину 24.821.986 kwh, а за 2017. годину 24.470.942 kwh. Потрошача електричне енергије у категорији домаћинстава је 5.250, јавне расвјете 41 и остале потрошње 380. Број домаћинстава без прикључене електричне енергије је 108 у 2017. години. Редовним планом инвестиција за 2018. годину на подручју које покрива РЈ Вишеград планиране су реконструкције нисконапонских мрежа уградњом армирано-бетонских стубова на трафо подручјима: Округла, Горња Околишта, Доње Вучине, Мушићи, Добрун и Горњи Добрун све у сврху модернизације и побољшања самог електроенергетског стања.

Табела 15: Стање електро-дистрибутивне мреже на подручју општине

Опис	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.
1. Дужина електро мреже у метрима					
- На високом напону	149878	152624	153829	154127	154398
- На ниском напону	377665	387574	389339	390207	392393
2. Дужина реконструисане електро мреже					
- На високом напону	449	3950	386	647	469
- На ниском напону	4540	1246	3199	1680	2898
3. Дужина изграђене електро мреже					
- На високом напону	2746	1205	298	271	3100
- На ниском напону	9909	1765	868	2186	1997

Извор: Општина, Електродистрибуција

6.4. Телекомуникације и РТВ сигнал

На подручју општине Вишеград услуге мобилне телефоније и 3G мреже пружају: М:ТЕЛ, БХ телеком и ХТ Еронет. Територија урбаног подручја општине је 100% покривена сигналом ових оператера, док је рурална територија покривена са око 70%. Подручје цијеле општине нема могућност пријема квалитетног РТВ сигнала. Становници градске зоне могу користити услуге кабловског оператера „М:ТЕЛ-а“ и „ВЛІСNET-а“.

Локални медиј Јавно предузеће „Радио-телевизија Вишеград“ д.о.о. Вишеград је почео са радом 1992. године. Програмска шема обухвата информативни, образовни, привредни, културни, спортски, омладински, дјечији и музички програм као и маркетиншке активности, попут огласа, реклама, џинглова и друго. Радио Вишеград се може слушати преко фреквенције додијељене од стране Регулаторне агенције за комуникације БиХ, сајта општине Вишеград и портала visegrad24info.com и visegradlive.com као и преко апликације Радио Вишеград за андроид уређаје. Информације, најаве емисија и друга обавјештења се могу пратити путем фејсбук странице „Радио станица Вишеград“. Дјелатност се обавља у просторијама у власништву Општине Вишеград са опремом лошег квалитета. Рад ЈП „Радио-телевизија Вишеград“ д.о.о. у 2017. години је општина подржала са грант финансијским средствима у износу од 99.850,00 КМ.

Сигнал Радио Вишеграда не покрива цјелокупно подручје општине. Набавком нове опреме, предајника, линка и миксете, побољшала би се покривеност сигналом, а слушаоци би могли да уживају у квалитетнијем емитовању програма. Набавком антене за емитовање програма са три елемента домет сигнала би се повећао до 30%.

6.5. Остале јавне услуге

Паркинг

У градској зони Вишеграда је обиљежено преко 300 паркинг мјеста. У периоду 2013 до 2017. година број паркинг мјеста се повећао за преко 200. Број мјеста се повећао изградњом паркинга на градском Тргу Палих бораца и у Андрићграду. Паркинг простором управља ЈКП „Комуналац“ а.д. Вишеград, док паркинг код Андрићграда има слободан приступ возилима.

Гријање

Око 70% стамбених јединица је у категорији појединачно загријаваних просторија које као енергент користе дрво, угаљ и електричну енергију. Јавне установе и предузећа углавном имају централно гријање са властитим инсталацијама, а као енергент најчешће користе угаљ и електричну енергију. Комплекс Андрићград користи систем геотермалних пумпи у комбинацији са електричном енергијом.

Подручје општине спада у подручје са изузетно високим геотермалним потенцијалом који долази из два извора: подземне воде слива ријеке Дрине и Рзава и геотермалне воде у бањи „Вилина влас“. Процијенује се да на локацијама непосредно уз наведене ријеке постоји потенцијал довољан за производње минимум око 4 MW топлотне и расхладне енергије, док термалне воде бање „Вилина влас“ имају процијенен минимални капацитет од 14 MW топлотне енергије. Геотермални потенцијал би се могао искористити за гријање и хлађење објеката. Инвестиције у сврху коришћења геотермалне енергије су вема скупе, али би се исплатиле на дужи рок, посебно би њихово коришћење било корисно са становишта заштите животне средине.

Табела 16: Настањени станови према начину загријавања стана

Укупно стамбених јединица	Начин загријавања				
	Централно гријање са властитом инсталацијом	Централно загријавање из јавне мреже	Други начин загријавања цијеле јединице за становање	Појединачно загријавање просторија	Јединица за становање се не грије
3,907	376	166	624	2,740	1

Извор: Републички завод за статистику РС

Јавна расвјета

Обухват јавном расвјетом у градском и приградском подручју је око 85%, док је у сеоском подручју веома мала. Општина планира да повећа обухват јавне расвјете и приступи модернизацији постојеће. Планирано је да се изврши замјена 1.300 комада постојећих сијалица са ЛЕД сијалицама чиме би се остварила уштеда у потрошњи електричне енергије за минимум 65%, смањили трошкови одржавања за минимум 80%, смањила емисија CO² за минимум 75%, побољшала јачина освјетљења за 10-30% и повећала безбједност грађана путем боље освјетљености.

Гробља

Градским гробљима управља ЈКП „Комуналац“ а.д. Вишеград. Капацитет градског гробља у Косову пољу је попуњен преко 90%, док је гробље у Црнци попуњено у потпуности. Ова гробља немају изграђене пратеће садржаје. Одлуком Скупштине општине одређена је локација новог градског гробља у Трновачама површине 4,6 ha за 3.500 гробних мјеста. У наредном периоду је потребно израдити регулациони план гробља, земљиште опремити саобраћајном, хидротехничком, енергетском, електроенергетском и телекомуникационом инфраструктуром и изградити пратеће садржаје.

Број паркинг мјеста тренутно је на задовољавајућем нивоу. Међути пошто је паркинг простор на Тргу „Палих бораца“ привремено рјешење, а број туристичких посјета се стално повећава, потребно је планирати нове паркинг просторе. Гријање стамбених и пословних простора треба ријешити на еколошки прихватљив начин, а посебно треба истражити могућности коришћења геотермалне енергије. Замена постојеће расвјете са ЛЕД расвјетом је важан приоритет с циљем побољшања енергетске ефикасности и смањења висине трошкова електричне енергије и трошкова одржавања расвјете. Потребно је потпун обухват јавном расвјетом у градском и приградском подручју, а у руралним подручјима у гушће насељеним дијеловим. Потребно је убрзано спровести активности на успостављању новог градског гробља у Трновачама.

6.3. Стање административних услуга локалне самоуправе

Општина Вишеград остварује своје надлежности у складу са Уставом РС, Законом о локалној самоуправи и Статутом Општине Вишеград. Органи Општине су Скупштина општине и начелник Општине. Скупштина општине је представнички орган, орган одлучивања и креирања политике општине. Скупштина општине Вишеград има 21 одборника. Начелник Општине је извршни орган власти, заступа и представља општину, руководи Општинском управом и одговоран је за њен рад. У складу са Правилником о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста рад Општине Вишеград организован је у оквиру:

1. Одјељења за општу управу,
2. Одјељења за локални развој, привреду и друштвене дјелатности,
3. Одјељења за просторно уређење и стамбено-комуналне послове,
4. Одјељења за финансије,
5. Одјељења за инспекцијске послове и комуналну полицију,
6. Стручне службе начелника Општине,

У оквиру Одјељења за локални развој, привреду и друштвене дјелатности у 2018. години организована је Јединица за управљање развојем (ЈУРА) гдје су системазована три радна мјеста, док од формирања Одјељења за општу управу функционише Одсјек за цивилну и противпожарну заштиту.

Правилником о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста Општине Вишеград систематизовано је 95 радних мјеста од чега су 4 функционерска, 60 службеничких и 31 техничких радних мјеста. На дан 31.10.2017. године попуњено је 91 радно мјесто, а образовну структуру запослених чине:

- ВСС 33 радника (14 мушкараца и 19 жена)
- ВШС 10 радника (5 мушкараца и 5 жена)
- ССС 47 радника (27 мушкараца и 20 жена)
- ОШ 1 радник (мушкарац)

Општинска управа је од 03.05.2017. године смјештена у новој административној згради у Андрићграду. Технички је опремљена са 56 рачунара од чега је значајан број амортизован. Рачунари нису међусобно умрежени и имају интернет конекцију. Општина не посједује сервер. Посједује службену веб страницу за информисање јавности и софтвер за вођење евиденције о платама и основним средствима. Путем интернета остварује се повезаност са апликацијама за е-набавке БиХ, централном регистру матичних књига, јединственим информационом системом за борачко-инвалидску заштиту, централним регистром предузетника РС, централним регистром запослених у јавној управи, јединственим рачуном трезора и Централном изборном комисијом. Возни парк општине чине три путничка аутомобила, два теренска возила и четири ватрогасна возила.

Пријем и обрада захтијева физичких и правних лица организовано је путем шалтер сале. Остале информације се пружају путем инфопулта. Општинска администарција нема софтвер за праћење кретања предмета. У 2017. години број заведених предмета био је 4.851 од чега је 97,2% рјешених предмета. Задовољство корисника услуга се не мјери. Општина Вишеград је успоставила систем управљања квалитетом по захтјеву стандарда ISO 9001:2008 године.

Општина је територијално подијељена на 14 мјесних заједница. Избори за савјете мјесних заједница нису одржани па савјети нису успостављени. МЗ Вардиште, МЗ Добрун, МЗ Прелово и МЗ Међеђа располажу канцеларијским простором за рад.

Изазов Општине Вишеград је да усклади број запослених са одредбама Закона о локалној самоуправи и истовремено посвети пажњу изградњи људских капацитета, побољшању техничких капацитета набавком

одговарајуће хардверске опреме, софтверске подршке и ангажовањем ИТ особља у циљу успостављања електронске управе.

Општинска управа је успјешно припремила и имплементирала више развојних пројеката који су финансијски подржани средствима домаћих и међународних донатора. Међутим, и даље је недовољно развијена функција управљања развојем, па постоји основа за њено јачање, како би се створила јака организациона структура која је фокусирана на спровођење развојне стратегије.

Такође, изазов је јачати имиџ општине уврштавањем на листу локалних заједница са повољним пословним окружењем. Потребно је увести међународно признате стандарде ефикасне и транспарентне локалне управе. Такође, потребно је јачати сарадњу како са сусједним општинама тако и са општинама и градовима Западног Балкана на планирању и имплементацији заједничких пројеката.

7. Стање животне средине

7.1. Стање ваздуха

Узимајући у обзир да у Вишеграду нема већих индустријских постројења која у ваздух испуштају штетне материје, може се рећи да је стање ваздуха на задовољавајућем нивоу. Повећање постотка штетних материја у ваздуху јавља се у зимском периоду у току грејне сезоне јер се велики дио домаћинстава грије сагоријевањем чврстих горива (дрво, угаљ). Изградњом акумулационог језера ХЕ Вишеград за очекивати је било да ће се повећати релативна влажност ваздуха, али анализом метеоролошких података није утврђено значајније повећање параметара. Једно од могућих објашњења је глобално повећање температуре ваздуха. Изградњом језера повећан је број дана под маглом на годишњем нивоу за 95 дана.

На подручју општине Вишеград идентификовани извори загађења ваздуха су:

- спаљивање чврстог отпада на градској депонији у Незуцима,
- мобилни извори (моторна возила),
- гријање на чврсто гориво (угаљ),
- остали загађивачи.

7.2. Стање у погледу водних ресурса

Општина Вишеград је богата водним ресурсима (ријеке, потоци, изворишта, изворишта термалне воде) чије је стање на задовољавајућем нивоу, али постоје бројни ризици који негативно утичу или могу утицати на њихово стање и квалитет.

На релативно малом подручју општине Вишеград налазе се сливови трију ријека: Дрине, Лима и Рзава, које низводно од Вишеграда чине јединствен слив ријеке Дрине. Вишеград се налази у горњем току ријеке Дрине и обухвата два акумулациона језера. Потребно је проводити мјере заштите ријека у складу са одговарајућим стандардима. Урбани дио Вишеграда се снабдијева водом са седам изворишта, а сва изворишта су типа врела. Не постоје алтернативни извори водоснабдијевања као што су бунари и водозахвати из ријека и вјештачких водених акумулација. Водотоци ријека, посебно водоток ријеке Дрине, су угрожени радом несанитарне градске депоније као и канализационим водама које се непречишћене испуштају у водоток.

7.3. Стање шумских екосистема и земљишта

Шуме су значајно богатство и велики природни потенцијал општине Вишеград. Обухватају преко 60% територије. Узгој, заштиту и коришћење шума обавља Шумско газдинство „Панос“ из Вишеграда, које проводи мјере заштите од човјека, биљних болести и пожара. У циљу заштите и очувања овог потенцијала, приоритети су: пошумљавање голети и осталих површина подесних за узгој дрвећа, унапређење мјера заштите од пожара и стављање одређених зона под заштиту.

Шумско газдинство „Панос“ управља и газдује шумско-привредним подручјима у Вишеграду и Рудом на укупној неспорној површини од 43.527,29 ха и узурпацији од 2.596,44 ха. На високе шуме са природном обновом отпада 22.416,57 ха. Површина шумскопривредног подручја у општини Вишеград је 24.113,43 ха. Подручје општине Вишеград карактеришу изразито планински гребени са високим горјем гдје су најзаступљеније састојине црног бора на стрмим падинама и обалама према ријечним коритима Дрине,

Лима и Рзава. Шумско газдинство „Панос“ сваке године планира мјере, задатке и активности усмјерене на чување и заштиту шума, његу и одржавање постојећих шумских култура, пошумљавање и искоришћавање шуме (сјеча, израда, привлачење и реализација шумских дрвних сортимената).

Шуме високе заштитне вриједности налазе се на површини од 1.110,60 ha у склопу којих су и сјеменски објекти који су уписани у регистар произвођача шумског сјемена и са којима се газдује на одговарајући начин како би се сачувале и унаприједиле постојеће вриједности. Издвојена су подручја која на глобалном, регионалном и државном нивоу имају важне концентрације биодиверзитета у циљу заштите водотока кањона ријека Дрине и Лима. Фактори који угрожавају шуме као природни ресурс су: пожари, сњеголоми, јаки вјетрови, клизишта, ерозије, болести итд. Најдеструктивније дјеловање на екосистем у цјелини су пожари који представљају значајну пријетњу билошкој разноврсности. Од посебног значаја за заштиту је очување подручја настањеног Панчићевом оморицом, која представља ендемску и реликтну врсту, као и специфичне врсте папрати под називом „Вилина влас“ која расте у окружењу Вишеградске бање у близини термалних извора. Шумско газдинство „Панос“ газдује посебним ловиштем „Каменица“, чија је површина 3.842 ha. У ловишту се посебна пажња посвећује узгоју и заштити дивљачи гдје су видљиви резултати у бројном стању и трофејној вриједности свих врста дивљачи. Ловиште настањују аутохтоне врсте дивљачи које од давнина настањују ова подручја

7.4. Управљање отпадом

У Вишеграду не постоји управљање отпадом који је сложен процес и захтијева ефикасан и свеухватан приступ, усмјерен на смањење количине отпада, рециклажу и прописно одлагања на депонију. Комунално предузеће „Комуналац“ не посједује потребне капацитете да би се ефикасније бавило овом проблематиком.

Вишеград прате углавном исти проблеми у погледу третирања отпада као и општине у окружењу. Стратегијом управљања отпадом у РС је планирана изградња регионалних међуопштинских депонија, али до сада на плану успостављања регионалних депонија није ништа урађено. Отпад се одлаже на несанитарној депонији смјештеној на неадекватној локацији непосредно уз магистрални пут и Горњедринско језеро. Депонија је неограђена, неодплићења, са нерјешеним проблемом процједних вода, непокривена инертним материјалом итд. На територији општине су присутне и мање дивље депоније, које се повремено уклањају, али се на истом или другом мјесту јављају нове. Ове депоније су уобичајно у коритима ријека и потока, уз путеве и рубове шума.

Управљање индустријским отпадом на подручју Вишеграда тренутно није „горући“ проблем јер је његова продукција сведена на минимум због смањења индустријске производње.

Количина медицинског отпада и другог опасног отпада је мала, али је потребно предузети мјере његовог адекватног одлагања.

7.5. Утицај локалне економије на животну средину и јавно здравље

Дринска регија се одликује разноврсним природним богатством. Обзиром на овако повољне природне услове привреда је слабо развијена. Поред тога, поједини привредни субјекти који егзистирају на подручју вишеградске општине углавном раде на знатно смањеним капацитетима или уопште не раде. Из тог разлога смањен је и њихов утицај на животну средину.

Утицај постројења, акумулација и привредних активности на животну средину се огледа у: микроклиматским промјенама, промјенама станишних услова, неповољном утицају на биодиверзитет и другим разним загађењима

Изградњом хидроелектрана у Бајиној Башти и Вишеграду створена су два акумулациона језера која имају одређеног утицаја на промјену микроклиме и станишних услова. Промјене станишних услова су посебно утицале на саломонидне врсте риба чија су станишта чисте и брзе ријеке. Нагле промјене водостаја акумулационих језера (пражњење и пуњење акумулационих језера) имају негативан утицај на рибли фонд као и друге биљне и животињске врсте. Међутим, водећи рачуна да не долази до наглих промјена водостаја као и редовним порибљавањем смањен је овај негативан утицај.

Утицај животне средине на јавно здравље посебно је изражен у ужем градском језгру, гдје је концентрисан већи број становника на релативно малом простору. Преовлађује становништво старијих генерација, што је у корелацији са повећањем броја обољелих. Није урађена студија која би утврдила учесталост појаве одређених обољења у зависности од стања животне средине.

Такође, посебан аспект може да представља развој интензивне пољопривредне производње гдје се неодговорно користе различита хемијска средства, која имају изузетно штетан утицај на сва жива бића.

Стање животне средине на територији општине Вишеград је на задовољавајућем нивоу иако су присутни бројни ризици који такво стање могу да наруше. Смањењем активности привредних субјеката смањен је ниво штетних материја које изазивају контаминацију земљишта, воде и ваздуха.

Тренутно највећи проблем у погледу нарушавања животне средине представља несанитарна градска депонија, плутајући отпад на акумалионим језерима ријеке Дрине и изливање канализације у водене токове. Извјесно је да у скоријем периоду неће доћи до успостављања међуопштинске регионалне депоније, потребно је радити на смањењу штетног утицаја постојеће, као што је: смањење количине отпада за депоновање, забрана приступа, паљења итд. Увођењем примарне селекције на мјесту настанка и уређењем депоније би се смањио штетан утицај отпада на животну средину. Треба разотрити и могућност затварање ове депоније и њена санација те уређење депоније на новој локацији са потпуно минимизираним утицајем на животну средину, што изискује значајна финансијска средства. Значајна средства изискује и рјешење питања канализације и отпадних вода па је у наредном периоду потребно створити услове за његово рјешавање.

Употреба чврстог горива, посебно угља за загријавање стамбених објеката, проузрокује загађеност ваздуха са високом концентрацијом смога. Проблем се може ријешити увођењем еколошки прихватљивих ријешења, посебно геотермалне енергије, због тога је потребно урадити додатне студије и техничку документацију.

Акумулациона језера доводе до промјене станишних услова што негативно утиче на биљни и животињски свијет, а посебно на смањење рибљег фонда. Један од видова рјешења овог проблема је редовно годишње порибљавање.

Уколико се развој пољопривреде уз употребу хемијских средства интензивира, посебна се пажња мора посветити контроли њихове примјене и мјерама заштите.

8. Стање просторно-планске документације

Општина Вишеград нема важећи Просторни план, као стратешки важан документ који служи као основа за доношење планова нижег реда, нити Урбанистички план. Општина има усвојен Зонинг план подручја посебне намјене Андрићград и пет важећих регулационих плана и то:

1. Регулационог плана „Гарча“ у Вишеграду, секција регулационог плана „Малухино Поље“ и „Мезалин“,
2. Регулациони план „Центар“ у Вишеграду,
3. Регулациони план ширег подручја жељезничке станице са спортско-рекреативним центром у Вишеграду,
4. Регулациони план контактне зоне уз стари мост
5. Регулациони план за гробље Трноваче.

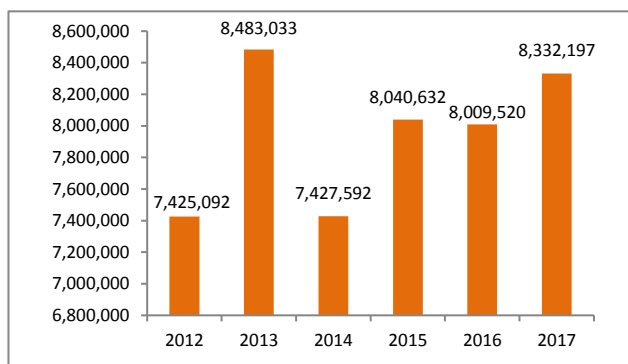
Општина има усвојен документ План управљања мостом Мехмед паше-Соколовића у Вишеграду, урађен приликом номинације моста за упис на Листу свјетске баштине у складу са Конвенцијом о заштити свјетске културне и природне баштине (УНЕСЦО, 1972).

Општина Вишеград нема важећи просторни и урбанистички план. Потребно је приступити изради истих. Ситуација са регулационим плановима је боља. Постоји потреба за израдом других регулационих планова и редовном десетогодишњом ревизијом постојећих како је то прописано Законом о уређењу простора и грађења РС.

9. Анализа буџета

Висина буџета Општине Вишеград прије свега зависи од редовних прихода, кредитних средстава и донација. У посљењих пет година највећи буџет је био у 2017. години и износио је 13.225.970 КМ, јер се општина кредитно задужила због рефинансирања кредита из претходних година, по повољнијој каматној стопи. Такође се је по висини издвојио и буџет из 2013 године који је износио 9.970.443 КМ, због већег нивоа прихода у тој години. Ради сагледавања финансијске ситуације и боље финансијске процјене за наредни период, анализирана је висина и структура редовних прихода, који ће највећим дијелом одређивати висину буџета општине у наредном периоду.

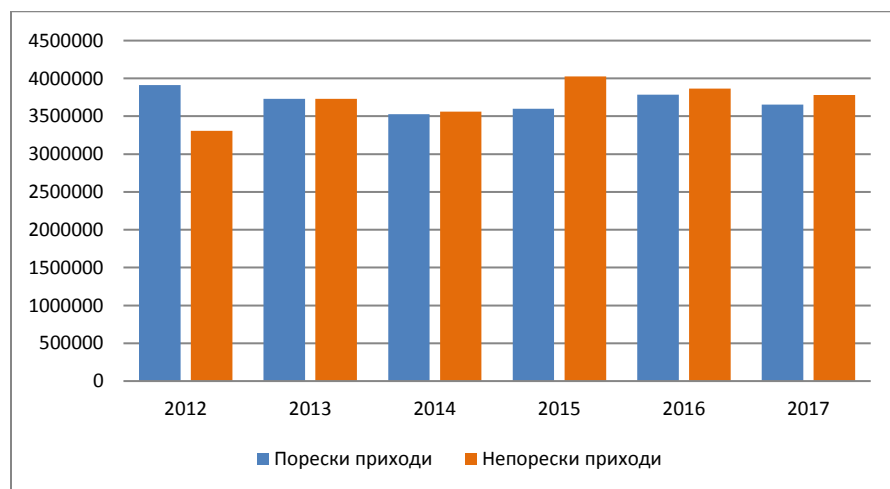
Графикон 14: Остварени редовни приходи у буџету Општине Вишеград - по годинама

Ради сагледавања финансијске ситуације и боље финансијске процјене за наредни период, анализирана је висина и структура редовних прихода, који ће највећим дијелом одређивати висину буџета општине у наредном периоду. Редовни приходи су се протеклих пет година константно кретали у оквиру између 7,5 и 8,5 милиона КМ.

Извор: Општина Вишеград, Одјељење за финансије

Графикон 15: Однос пореских и непореских прихода у структури Буџета Општине Вишеград

Извор: Општина Вишеград, Одјељење за финансије

У структури непореских прихода доминантно је учешће средстава по основу накнада због коришћења природних ресурса у сврху производње електричне енергије (око 70%), док је у непореским приходима најзначајније учешће прихода по основу индиректних пореза (преко 80% укупних пореских прихода). У 2017. години приходи у буџету по основу индиректних пореза и ПДВ-а су износили 3,14 милиона КМ што је 38% укупних буџетских прихода. Ова два извора прихода чине више од 70% буџета.

Посматрајући кретање буџета расхода по економској класификацији у дужем временском периоду може се уочити да је до највећих промјена дошло на буџетским ставкама које се односе на текуће грантове из буџета (смањени су са 1,6 милиона КМ на 0,8 милиона КМ) и на капиталне издатке с обзиром да је у 2012. години за набавку грађевинских објеката из општинског буџета издвојено скоро 5 милиона КМ, због изградње Андрићграда.

Када су у питању расходи за плате и накнаде запослених у 2016. години издвојено је укупно 2,4 милиона КМ, по основу капиталних издатака издвојено је око 2 милиона КМ, по основу материјалних издатака 1,7 милиона КМ те преостали износ за текуће грантове, дознаке, издатке за камате и остале расходе.

Укупна вриједност имовине којом Општина Вишеград располаже по основу процјене крајем 2017. године износи преко 50 милиона КМ (структура и вриједност имовине којом располаже Општина Вишеград дата је у табели на наредној страни). Истовремено, издвајање буџетских средстава за реконструкцију и инвестиционо одржавање се из године у годину драстично смањује. Због тога што се добар дио простора издаје под закуп и на коришћење па имовину одржавају закупци и корисници, осим ако су потребна нека већа улагања. Средства у износу 5,8 милиона која су одобрена Андрићграду, књиже се као инвестиције у току. Такође, у протеклој години смањени су издаци за плате и накнаде запослених у општинској администрацији, с тим да је претходно на овој буџетској ставци дошло до значајнијег повећања 2013. године.

Увид у структуру расхода по функционалној класификацији указује на то да су највећа издвајања у протеклом периоду била за потребе обављања општих јавних услуга, затим за стамбене и заједничке послове те за потребе социјалне заштите. Издвајања за заштиту животне средине, здравство и образовање су релативно мала с тим да је финансирање образовања из општинског буџета значајно повећано у односу на 2014. годину, са 84.000 КМ на 224.000 КМ.

Када је у питању задуженост Општине Вишеград, стање неотплаћене главнице дуга на дан 31.12.2017. године износило је: 4.596,618 КМ. У 2017. години износ који доспијева за отплату по основу постојећих кредита износи: 125.640 КМ или 1,64% од редовних прихода остварених у 2016. години. Средства потребна за отплату постојећег кредитног задужења у 2018. години износе: 532.225 КМ или 6,96% од редовних прихода остварених у 2016. години. Укупан износ обавеза по постојећем и предложеном кредитном задужењу у 2018. години износи: 726.969 КМ или 9,51% од остварених прихода у 2016. години.

Табела број 18: Вриједност имовине Општине Вишеград на дан 31.12.2017.

Р.бр.	Назив	Садашња вриједност
1	Земљиште	7.609,841,81
2	Зграде и објекти	12.722.694,09
3	Саобраћајни објекти	16.117.553,91
4	Остали објекти	4.613.488,35
5	Комуникациона опрема	29.933,70
6	Опрема за образовање	60.664,20
7	Остала постројења	1.404,24
8	Превозна средства	269.784,25
9	Специјална опрема	95.554,46
10	Грејна и расхладна опрема	2.498,06
11	Комуникациона опрема	5.756,03
12	Производно – услужна опрема	6.110,83
13	Архивска грађа	339,95
14	Инвестициона имовина	5.438.431,95
15	Нематеријална производна имовина	90.098,00
16	Остала биолошка имовина	16.864,37
17	Инвестиција у току	5.872.098,93
	Укупно	52.953.117,13

Извор: Општина Вишеград, Одјељење за финансије

Процјена могућности финансирања развојне стратегије

На бази анализе буџета извршена је дугорочна процјена могућности финансирања развојне стратегије, односно пројеката и мјера, гдје је закључено да у наредном периоду, од 5 година, реално очекивати обезбјеђење средстава у износу од 25.700.000 КМ. Анализирајући финансијску процјену, закључено је да би износ могао бити мањи или већи за 15% у односу на план. Неостварењем плана не би се реализовали неки пројекти и мјере, а прекорачењем би се реализовали сви предложени пројекти уз неке са резервне листе .

Буџет општине није презадужен нити има исказан дефицит што представља добру основу за квалитетно управљање буџетским средствима, односно дисциплина планирања и трошења буџетских средстава. С тим у вези потребно је усвојити методологију трогодишњег оперативног буџетирања (средњорочно планирање) које је наслоњено на вишегодишње планирање. Управљање буџетом и израда буџета треба да се заснива на документу оквирног буџета који обухвата три наредне фискалне године, што би значило прелазак на програмски буџет. Програмски буџет би био повезан са стратегијом развоја, а све у циљу постизања дугорочних циљева. Посебну пажњу потребно је посветити обезбјеђењу финансијских средстава из екстерних извор

IV 2. SWOT Анализа за општину Вишеград

SWOT АНАЛИЗА - ОПШТИНА ВИШЕГРАД

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
<ol style="list-style-type: none"> 1. Географски положај општине Вишеград (повезаност магистралним правцима са Сарајевом, Ужицем, Београдом, Требињем итд, погранична општина, близина граничних прелаза) 2. Љековити извори термалних вода 3. Геотермални потенцијал Вишеградске Бање и подземних вода градског подручја 4. Два акумулациона језера погодна за развој туристичких и спортско рекреативних садржаја 5. Богатство флоре и фауне (ловишта, шуме, ендемске и реликтне врсте флоре и фауне) 6. Богато културно-историјско наслеђе <ul style="list-style-type: none"> • Мост Мехмед-паше Соколовића „На Дрини ћуприја“ под заштитом UNESCO-а • Манастир Добрун из 14. вијека • Различити објекти и остаци културно-историјске баштине (некрополе стећака, остаци средњовјековних градова и утврђења, писана стијена, споменици) 7. Андрићград – туристички, едукативни, културни и пословни комплекс 8. Обновљена ускотрачна пруга Вишеград – Мокра Гора (музејско-туристичка железница) 9. Препознатљивост Вишеграда на простору бивше Југославије као лијепог, отвореног и мирног града 10. Објекти (хотел, робна кућа, пословни простори) и земљиште у власништву Општине 11. Хидроелектрана –стабилан привредни субјекат и извор прихода за локалну заједницу 12. Постојећи предузетници са потенцијалом за повећање активности 13. Инфраструктура која пружа добру основу за развој (електро-мрежа, телекомуникациона, путна итд) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Негативни демографски трендови (негативан природни прираштај, миграције, релативно старо становништво) 2. Одлазак образованих и висококвалификованих људи са подручја општине 3. Слаба насељеност руралних подручја 4. Висока стопа незапослености 5. Непостојање опремљеног индустријског земљишта у власништву општине које би се могло понудити инвеститорима 6. Привредни субјекти на постојећим индустријским локацијама који дужи период не врше привредне активности 7. Недовољне компетенције/квалификације понуде на локалном тржишту рада 8. Недостатак савремене путне и комуналне инфраструктуре у руралним подручјима 9. Спор развој савремене водоводне и канализационе инфраструктуре 10. Неријешено питање градске депоније и непостојање системског збрињавања отпада (прикупљање, рециклажа, санитарна одлагалишта итд.) 11. Удаљеност здравствених центара (секундарна и терцијарна заштита, породилиште) 12. Лоша опремљеност у оквиру примарне здравствене заштите 13. Недовољно развијен сектор малих и средњих предузећа и слаба предузетничка иницијатива 14. Недовољно изграђени капацитети општинске управе за управљање локалним развојем 15. Недовољна промоција инвестиционих потенцијала 16. Недовољно туристичких садржаја који задржавају туристе на ноћење 17. Недовољна уређеност приобаља и приступних путева због заштите људи и имовине од поплава и коришћење приобаља у туристичке и спортско-рекреативне сврхе 18. Значајан број становника у стању социјалне потребе 19. Непостојање институционалне сарадње са

	дијаспором 20. Непостојање просторног плана и просторно планске документације 21. Лоша повезаност јавним превозом са градовима и општинама у региону
ПРИЛИКЕ	ПРИЈЕТЊЕ
<ol style="list-style-type: none"> 1. Изградња брзе цесте Сарајево – Вардиште-Београд 2. Успостављање слободних зона у сусједним општинама 3. Коришћење различитих фондова (посебно ЕУ) и других грант средстава за финансирање различитих развојних пројеката и сл. 4. Изградња и уређење новог граничног прелаза Вардиште 5. Стављање у функцију аеродрома Поникве 6. Близина великих туристичких центара (Златибор, Јахорина, Сарајево итд) и тренд развоја туризма у регији 7. Рјешавање питања накнада за потопљено земљиште са ХЕ Бајина Башта 8. Велики инфраструктурни пројекти у окружењу 9. Јачање међуопштинске сарадње и планирање заједничких пројеката 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Промјена трасе брзе цесте Сарајево – Вардиште - Београд 2. Политичка и економска нестабилност у БиХ, и у свијету 3. Лош кредитни рејтинг БиХ и смањен прилив директних страних инвестиција 4. Климатске промјене које негативно утичу на производњу електричне енергије и пољопривредну производњу 5. Неповјерење инвеститора и дијаспоре на економску и политичку ситуацију у земљи 6. Неријешено питање успостављања регионалне депоније 7. Низак ниво надлежности локалне управе за управљање ресурсима 8. Измјене законске регулативе у вези накнада од коришћења природних ресурса

IV.3. Стратешко фокусирање

Стратешки праваци развоја општине Вишеград су дефинисани на основу социо-економске анализе и SWOT анализе, а којима су утврђени следећи фокуси дјеловања:

- боље кориштење расположивих ресурса и инвестиционих потенцијала у областима туризма, прерађивачке индустрије и пољопривреде;
- заустављање одлива становништва кроз улагање у друштвен и развој и подизање квалитета живота у руралним и урбаним дијеловима општине;
- очување и заштита животне средине уз развој комуналне инфраструктуре и одрживо коришћење природних ресурса,

Боље коришћење расположивих ресурса и инвестиционих потенцијала у областима туризма, прерађивачке индустрије и пољопривреде

Сектор туризма у посљедње вријеме доживљава експанзију на подручју општине Вишеград о чему најбоље говоре подаци о константном порасту броја посјетилаца. Општина Вишеград располаже значајним компаративним предностима и ресурсима погодним за развој туризма, у првом реду то се односи на комплекс „Андрићград“, бројне културно-историјске знаменитости на подручју општине и регије, те потенцијал Вишеградске Бање. Туризам Вишеграда има изражен сезонски и транзитни карактер што неповољно утиче на висину укупног годишњег прихода хотелијерства и угоститељства.

Мање од 5 % туриста оствари ноћење у Вишеграду. Потребно је додатно обогатити садржај туристичке понуде како би се у току цијеле године привукао већи број туриста на дужи боравак.

Поред туризма, Вишеград има потенцијал за развој прерађивачке индустрије. У претходном периоду реализоване су инвестиције у сектору дрвопрераде и текстилне индустрије које су довеле до запошљавања радне снаге. Имовина којом располаже Општина Вишеград треба бити стављена у функцију изградње нових прерађивачких капацитета, који ће омогућити ново запошљавање, и развој ланаца вриједности у неколико различитих дјелатности.

Када је у питању пољопривреда, Вишеград има одређену традицију и препознатљивост нарочито у производњи воћа. Константан раст површина засађених малином и изграђени капацитети у примарној пољопривредној производњи представљају озбиљан потенцијал за развој ланца вриједности у овом сектору, с нагласком на успостављање и оснаживање међуопштинске сарадње у функцији развоја прерађивачке индустрије и извоза.

Заустављање одлива становништва кроз улагање у друштвени развој и подизање квалитета живота у руралним и урбаним подручјима општине

Општина Вишеград је суочена са проблемом одлива становништва, нарочито младих и радно способних. У том смислу неопходно је активније радити на стварању могућности за запошљавање као и на другим факторима који утичу на квалитет живота становништва, како урбаних тако и руралних дијелова општине. Подизање квалитета живота захтијева улагања у различите видове инфраструктуре, као и улагање у секторе образовања, здравства, социјалне заштите, спорта и културе. Побољшање животног стандарда и квалитета живота становништва захтијева складан развој у смислу равномјерне изграђености комуналне инфраструктуре у урбаним и руралним подручјима општине. У складу с тим, Општина Вишеград ће у наредном периоду ставити фокус на активности које се односе на изградњу, реконструкцију и санацију комуналне инфраструктуре, првенствено на санацију и уређење школских објеката, развој саобраћајне и електроенергетске мреже у руралним подручјима, унапређење услуга здравствене заштите и др. С обзиром да ће фокус у наредном периоду бити на задржавању младих, од стратешког значаја за општину Вишеград је промовисање могућности за стицање нових знања и вјештина, развој идеја, примјену иновација и технологија, односно стварање људског капитала и располагање истим.

Очување и заштита животне средине уз развој комуналне инфраструктуре и одрживо коришћење природних ресурса,

Урађена социо-економска анализа показује да подручје општине Вишеград располаже са бројним и разноликим природним ресурсима који захтијевају трајну заштиту у циљу обезбјеђења одрживог локалног развоја. Општина Вишеград је нарочито богата водним и шумским ресурсима које је у наредном периоду потребно додатно заштити, посебно у смислу деградације шумских екосистема и растерећења притиска на водотокове због искориштавања њихових електро-енергетских потенцијала. С друге стране постојећи Геотермални потенцијал није довољно истражен и искориштен, па би у наредном периоду требало пажњу посветити могућностима њиховог ефикасног коришћења. Имајући у виду повећање постотка штетних материја у ваздуху током зимског периода, због тога што се велики дио домаћинства грије на чврста горива (дрва, угаљ), коришћењем геотермалног потенцијала ова врста загађења би се елиминисала.

Подручје општине Вишеград је услед изградње електро – енергетских постројења и акумулација суочено са микроклиматским промјенама које су утицале и на стање животне средине. О утицају повећаног стања влажности на здравље људи нису вршена одговарајућа испитивања што би свакако требало планирати у наредном периоду.

Заштита животне средине на подручју општине Вишеград захтијева и што скорије рјешавање проблема трајног збрињавања и управљања отпадом, посебно санирања градске депоније и уклањање дивљих депонија, нарочито оних које су у близини главних саобраћајница и непосредно уз водотокове. У циљу заштите водотока у наредном периоду потребно је приступити системском рјешавању проблема отпадних вода. Затим радити на уређењу водотока и заштити изворишта.

IV.4. Визија и стратешки циљеви развоја

Визија развоја представља тежњу и жељено стање које би жељели да постигнемо у будућности у општини Вишеград. У процесу израде Стратегије изјава о визији стратегије је формулисана и гласи:

ВИШЕГРАД МАЛИ ЕВРОПСКИ ОТВОРЕНИ ГРАД, РЕГИОНАЛНИ ТУРИСТИЧКИ И КУЛТУРНИ ЦЕНТАР, СА ДОБРИМ УСЛОВИМ ЗА ЖИВОТ СТАНОВНИКА.

Општина у коју радо долазе туристи из свих дијелова свијета уживајући у јединственој туристичкој понуди.

Општина у којој људи предузетничког духа и инвеститори лако реализују своје пословне идеје.

Општина у којој угодан живот проналази све више младих људи, али и у којој се брине и о најстаријим суграђанима и свим другим рањивим категоријама становништва.

Општина у којој живи еколошки и културно освјештено становништво, које води рачуна о очувању животне средине, природног и културно историјског наслеђа.

Овако постављена визија, која почива на формулисаној конкурентској позицију општине, стреми да до 2027. године Вишеград својим становницима понуди нови квалитет живота, привредницима и предузетницима нове могућности, а туристима понуду која омогућава дуг боравак у Вишеграду и жељу да се поново врате. Стратешки циљеви произилазе из визије развоја, дефинисаних стратешких фокуса и анализе кохерентности између циљева и пројеката. Они представљају крајње резултате које намјеравамо постићи до краја планираног периода.

У процесу израде Стратегије дефинисани су сљедећи стратешки циљеви:

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 1: Развијена локална привреда

Очекивани исходи:

- до 2027. године повећан укупни приход привреде за 50% у односу на 2017. Годину,
- до 2027. године повећан број запослених на подручју општине Вишеград за 25% у односу на 2017. Годину,
- до 2027. године смањен спољнотрговински дефицит за 20% и повећана спољнотрговинска размјена за 30% у односу на 2017. годину.

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 2: Становници општине Вишеград имају квалитетне и доступне јавне услуге

Очекивани исход:

- до 2027. године заустављен негативан миграциони салдо у општини Вишеград.

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 3: Смањени узроци који доприносе повећању загађености и угрожавању животне средине

Очекивани исходи:

- до 2027. године 50% отпадних вода се пречишћава,
- до 2027. године најмање 5% комуналног отпада се рециклира и пласира на тржиште,
- до 2027. године повећана енергетска ефикасност јавних објеката за 10% у односу на 2017. годину.

V СЕКТОРСКИ РАЗВОЈНИ ПЛАНОВИ

V.1. Усклађеност, комплементарност и међусобни утицај секторских планова

Приликом израде секторских развојних планова водило се рачуна о међусобној комплементарности. Елементи секторског плана економског развоја усклађени су са принципима заштите животне средине и свакако ће имати снажан утицај и на друштвени развој општине. Стварањем повољнијег пословног амбијента и јачањем конкурентности локалних привредних субјеката се истовремено стварају услови за унапређење друштвене инфраструктуре локалне заједнице, а јачањем капацитета локалних пољопривредних произвођача се очекује запосленост једног дијела становништва општине Вишеград што ће имати позитиван ефекат и на друштвени развој општине у цјелини.

Стратешке интервенције дефинисане у сектору друштвеног развоја општине се првенствено односе на уравнотежен развој друштвене и комуналне инфраструктуре у урбаним и руралним дијеловима општине те унапређење положаја социјално осјетљивих категорија. Унапређење комуналне инфраструктуре погодује јачању пословне атрактивности општине, бољој промоцији туристичких потенцијала, али и заштити животне средине. Унутар сектора друштвеног развоја фокус интервенције је усмјерен на заустављање одлива становништва са подручја општине, посебно је акценат стављен на младе и жене јер су то највиталнија снаге локалне заједнице за њену будућност.

Сектор заштите животне средине предвиђа стратешке интервенције чија реализација има позитиван утицај на квалитет живота свих грађана, посебно у аспекту водоснабдијевања, али и развој друге комуналне инфраструктуре. Основни пројекти у сектору заштите животне средине јесу реконструкција и изградња водоводног и канализационог система, како у урбаном тако и у руралном подручју, унапређење инфраструктуре за селективно прикупљање отпада, те примјена енергетске ефикасности у јавним објектима и јавној расвјети. Побољшање комуналне и јавне инфраструктуре значајно ће допринијети инвестиционој атрактивности општине, и омогућити унапређење културног и спортског садржаја, а тиме и квалитетнијег друштвеног живота грађана.

V.2. План економског развоја

Општински развојни тим за сектор економског развоја размотрио је тренутно стање привреде на подручју општине те користећи се расположивим подацима из социо-економске анализе и на основу претходно утврђених стратешких фокуса за даљи економски раст установио сљедеће секторске циљеве економског развоја општине Вишеград за период од 2018 до 2022. година:

- **Секторски циљ 1: Развијен туризам базиран на компаративним предностима**
- **Секторски циљ 2: Реализоване нове инвестиције и отворена радна мјеста у привреди**
- **Секторски циљ 3: Развијена пољопривреда**

V.2.1. Преглед секторских циљева са очекиваним исходима и индикаторима

Секторски циљ	Очекивани исход	Индикатор
1. Развијен туризам базиран на компаративним предностима	⇒ Исход 1: до 2022. повећан број туриста за 50% у односу на 2017. годину ⇒ Исход 2: до 2022. године повећан број ноћења за	⇒ Индикатор 1: број туриста ⇒ Индикатор 2: број ноћења ⇒ Индикатор 3: укупан приход у хотелијерству

	<p>30% у односу на 2017. годину</p> <p>⇒ Исход 3: до 2022. године повећани приходи у хотелијерству за 30% у односу на 2017. годину</p>	
<p>2. Реализоване нове инвестиције и отворена радна мјеста у привреди</p>	<p>⇒ Исход 1: до 2022. године број запослених у привреди се повећао за 20% у односу на 2017. годину</p> <p>⇒ Исход 2: до 2022. године повећан укупан приход у привреди за 30% у односу на 2017. годину</p>	<p>⇒ Индикатор 1: број запослених у привреди</p> <p>⇒ Индикатор 2: вриједност укупног прихода у привреду</p>
<p>3. Развијена пољопривреда</p>	<p>⇒ Исход 1: до 2022.године повећан обим пољопривредне производње за 50% у односу на 2017. годину</p> <p>⇒ Исход 2: до 2022. године повећан број комерцијалних газдинстава, предузетника и правних субјеката у пољопривреди за 10% у односу на 2017. годину</p>	<p>⇒ Индикатор 1: обим производње у килограмима</p> <p>⇒ Индикатор 2: број комерцијалних газдинстава, предузетника и правних субјеката у пољопривреди</p>

V.2.2. Усклађеност са стратешким документима виших нивоа

Израда плана економског развоја осим што као полазну основу узима социо-економску и SWOT анализу, упориште налази и у документима виших нивоа власти као што су стратегије, планови и закони. Ови документи и акти су разматрани јер могу директно и индиректно да утичу на економски развој локалне заједнице, а такође, ако су дефинисани циљеви нашли своје мјесто и у документима нижих нивоа могу да дају бољи синергетски ефекат. Посебно је разматрано неколико докумената који су узети у обзир приликом дефинисања секторских циљева и пројеката.

„Стратегија развоја туризма за период 2011-2020“ дефинише стратешки циљ „Побољшање квалитета туристичког производа“ и „Унапријеђење туристичког производа базираног на одрживом развоју“, у оквиру којег се предвиђа: унапријеђење инфраструктуре и супраструктуре у туризму, унапријеђење квалитета туристичких услуга, развој нових туристичких производа, развој људских ресурса у области туризма, побољшање промоције и унапријеђење маркетинга и заштиту туристичких ресурса и њихову валоризацију.

„Стратегија развоја малих и средњих предузећа Републике Српске 2016-2020“ дефинише стратешке циљеве „Јачање конкурентности МСП“, „Подршка стварању повољног пословног окружења за МСП“ и „Стимулисање развоја и промоције предузетништва и предузетничких вјештина“, у оквиру који се предвиђа: подстицај развоју иновација, јачање локално економског развоја, стимулисање развоја социјалног предузетништва, стимулисање запошљавања незапослених лица итд.

Осим тога можемо истаћи документе: „Стратегија запошљавања Републике Српске 2016 – 2020“, Стратешки план руралног развоја БиХ 2018 – 2021“, Стратешки план развоја пољопривреде и руралних подручја Републике Српске 2016-2020,“ Стратегија подстицања страних улагања РС 2016-2020“ и друге.

V.2.3. Иницијативе међуопштинске сарадње

Битна компонента локалног економског развоја се темељи на компоненти међуопштинске сарадње, односно да би економски развој био успјешан неопходно је унапређивати различите видове сарадње.

У овој области неопходно би било успоставити сљедеће: размјену знања и искуства и заједничке едукације из области управљања развојем, повезивање предузећа, предузетника и инвеститора, унапређење туристичке понуде и креирање заједничког туристичког производа, заједнички наступи на сајмовима, заједничка организација сајмова и инвестиционих конференција итд. Пројекте које смо идентификовали као потенцијално важне за међуопштинску сарадњу су:

1. Развој ријечне и планинске еко трансферзале
2. Предузетнички акцеларатор „Вишеград“
3. Вишеградска кућа – продаја локалних производа (прехранбних, занатских и др. производа)

V.2.4. Програми, пројекти и мјере

За реализацију плана економског развоја општине Вишеград дефинисано је **19 пројеката** и мјера који су груписани у **3 програма**.

Преглед програма и пројеката/мјера у сектору економског развоја

ПРОГРАМ	МЈЕРА/ПРОЈЕКАТ
Програм 1.1.1 Подршка развоју туризма	Пројекат 1.1.1.1. Изградња отвореног базена у Вишеградској Бањи
	Пројекат 1.1.1.2. Унапређење и изградња рекреативних стаза
	Пројекат 1.1.1.3. Туристичка валоризација културно историјског наслеђа
	Пројекат 1.1.1.4. Проширење угоститељских капацитета и модернизација хотела „Андрићев конак“
	Пројекат 1.1.1.5. Проширење капацитета РЦ „Вилина Влас“
	Мјера 1.1.1.6. Подршка туристичким манифестацијама и промоција туристичке понуде
Програм 1.1.2. Подршка новим инвестицијама и запошљавању	Пројекат 1.2.1.1. Уређење градске пијаце са паркинг простором
	Пројекат 1.2.1.2. Успостављање информационог система за локално-економски развој
	Пројекат 1.2.1.3. Реконструкција моста на ријечи Рзав у МЗ Добрун
	Пројекат 1.2.1.4. Предузетнички акцеларатор „Вишеград“
	Пројекат 1.2.1.5. Запошљавање рањивих група кроз развој социјалног предузетништва у општини Вишеград
	Пројекат 1.2.1.6. Подршка привлачењу инвестиција
	Мјера 1.2.1.7. Промоција инвестирања у општину Вишеград

	Мјера 1.2.1.8. Финансијска подршка запошљавању и самозапошљавању
Програм 1.1.3. Подршка развоју примарне пољопривредне производње	Пројекат 1.3.1.1. Подршка развоју пластеничке производње
	Пројекат 1.3.1.2. Подизања нових засада воћа
	Пројекат 1.3.1.3. Пољопривредна савјетодавна подршка
	Пројекат 1.3.1.4. „Вишеградска кућа“
	Мјера 1.3.1.5. Мјера: Подстицаји у пољопривреди

Укупна очекивана улагања за реализацију секторског плана економског развоја су 4.902.000 КМ

V.3. План друштvenог развоја

У погледу друштvenог развоја општина Вишеград је одређена да у наредном периоду посебну пажњу посвети рјешавању најважнијег проблема локалне заједнице, а то је одлив и лоша старосна структура становништва. У том правцу будуће интервенције односиће се на побољшање укупног квалитета друштvenог живота кроз побољшање услова у областима културе и спорта, побољшању доступности и квалитета социјалне, здравствене заштите и образовања те изградњу комуналне јавне инфраструктуре и побољшавања услова становања. Секторски циљеви у области друштvenог развоја дефинисани су како слиједи:

- Секторски циљ 1: Повећан обим и квалитет услуга здравствене и социјалне заштите
- Секторски циљ 2: Побољшана доступност и квалитет образовања
- Секторски циљ 3: Побољшана доступност и квалитет спортских и културних садржаја
- Секторски циљ 4: Унапређен рад локалне управе
- Секторски циљ 5: Побољшана доступност и квалитет јавне инфраструктуре

V.3.1. Преглед секторских циљева са очекиваним исходима и индикаторима

Секторски циљ	Очекивани исход	Индикатор
1. Повећан обим и квалитет услуга здравствене и социјалне заштите	<p>⇒ Исход 1: до 2022. године број обољелих од тежих болести откривен у раној фази повећао се за 15% у односу на 2017.годину</p> <p>⇒ Исход 2: до 2022. године смањена дужина чекања на специјалистичке прегледе за 20% у односу на 2017.годину</p> <p>⇒ Исход 3: до 2022. године више од 80% корисника система социјалне заштите са подручја општине Вишеград задовољно програмима подршке и квалитетом услуга које им се пружају</p> <p>⇒ Исход 4: до 2022. године популација старости до 44 године учествују са 50% у укупној структури становништва</p>	<p>⇒ Индикатор 1: број обољелих од тежих болести откривен у раној фази болести</p> <p>⇒ Индикатор 2: дужина чекања на специјалистичке прегледе</p> <p>⇒ Индикатор 3: резултати испитивања задовољства корисника система социјалне заштите</p> <p>⇒ Индикатор 4: број становника разврстано по старости и полу</p>
2. Побољшана доступност и квалитет образовања	<p>⇒ Исход 1: до 2022. године 80% анкетираних родитеља, ученика и</p>	<p>⇒ Индикатор 1: резултати испитивања задовољства</p>

	наставника задовољно квалитетом наставе и условима рада у предшколској установи, основној и средњој школи	ученика, родитеља и наставника
3. Побољшана доступност и квалитет спортских и културних садржаја	<p>⇒ Исход 1: до 2022. године повећан број посјетилаца културних и спортских догађаја за 20% у односу на 2017. године</p> <p>⇒ Исход 2: до 2022. године повећан број чланова спортских и културних удружења за 15% у односу на 2017. годину</p>	<p>⇒ Индикатор 1: број посјетилаца</p> <p>⇒ Индикатор 2: број чланова спортских и културних удружења</p>
4. Унапрјеђен рад локалне управе	<p>⇒ Исход 1: до 2022. године повећано задовољство корисника услуга локалне управе за 15% у односу на 2018. годину</p>	<p>⇒ Индикатор 1: истраживање о задовољству корисника услуга локалне управе</p>
5. Побољшана доступност и квалитет јавне инфраструктуре	<p>⇒ Исход 1: до 2022. године смањени губици воде у систему водоснабјевања за најмање 20% у односу на 2017. годину</p> <p>⇒ Исход 2: до 2022. године више од 70% испитаних грађана је изразило задовољство доступношћу и квалитетом комуналне и јавне инфраструктуре</p>	<p>⇒ Индикатор 1: евидентирани губици воде на водоводном систему</p> <p>⇒ Индикатор 2: проценат грађана који су изразили задовољство доступношћу и квалитетом комуналне и јавне инфраструктуре</p>

V.3.2. Усклађеност са стратешким документима виших нивоа

Секторски циљ 2.1. до 2022. године повећан обим и побољшан квалитет услуга здравствене и социјалне заштите у складу је са Стратегијом социјалног укључивања БиХ 2010-2020. године. Локална стратегија даје одговоре на подциљ 1. Социјална политика у функцији запошљавања, а посебно на мјере дефинисане приоритетом 1. Осигурати укључивање социјално искључених категорија у активно тржиште рада и приоритетом 4. Повећати бољу циљаност трансфера према сиромашним и угроженим категоријама становништва: јачање ЦСР и развој мјештовитог система социјалне заштите и њене ванинституционалне облике у локалним заједницама; развој мреже социјалне заштите кроз јачање интерсекторске сарадње са здравством, образовањем, институцијама тржишта рада и НВО-има; Развој активне социјалне заштите и социјалних услуга у правцу превенције социјалне искључености. У односу на подциљ 4. Побољшати здравствену заштиту, пројекти су усклађени са приоритетима који се односе на: јачање промоције здравља и превенције болести, развој превентивних и промотивних програма у складу са здравственим стањем становништва, унапрјеђење примарне здравствене заштите с фокусом на породицу и заједницу, као и повећање доступности услуга у примарној здравственој заштити.

Секторски циљ 2.2. До 2022. године обезбјеђена доступност образовања и квалитет образовних услуга усаглашен је са Стратегијом социјалног укључивања БиХ 2010-2020. године-подциљ 3. Побољшати образовање, а нарочито са приоритетом 3.1. Повећати обухват становништва образовањем, посебно за рањиве групе и Приоритетом 3.2. Ускладити систем образовања са потребама тржишта рада те потребама економског и социјалног развоја. Поред тога, локална стратегија је усклађена са Стратегијом развоја образовања Републике Српске 2016-2021. У односу на циљеве Стратегије за област предшколског васпитања и образовања, пројекти и мјере су посебно усмерени ка реализацији стратешких циљева: 1. Повећање обухвата дјеце узраста од три до шест година предшколским васпитањем и образовањем; 2. Израда ефикаснијег и квалитетнијег система услуга предшколског васпитања и образовања. У области основног образовања локални пројекти и мјере усклађени су са сљедећим стратешким циљевима: 3. Унапрјеђивање услова рада школе и модернизација процеса наставе у основном васпитању и образовању;. Пројекти и мјере од значаја за унапрјеђење средњошколског образовања усклађени су са сљедећим стратешким циљевима Стратегије: 1. Унапрјеђивање квалитета средњег општег и умјетничког образовања и васпитања; Стратешки циљ 5. Повезивање стручног образовања и тржишта рада.

Секторски циљ 2.3 До 2022. године побољшана доступност и квалитет спортских и културних садржаја свим друштвеним групама усаглашен је са Стратегијом развоја културе Републике Српске 2017-2022. година. Локална стратегија даје одговор на циљ 2 Висок квалитет умјетничке продукције и професионализма и посебни циљ 1: Стварање услова за несметано развијање умјетничке продукције и стваралаштва, Стратегија 1: Унапрјеђење постојећих простора за умјетничку продукцију и стваралаштво. Стратегија развоја спорта у Републици Српској за период 2012-2016. је истекла па није било могуће пронаћи упориште за дефинисање програма, пројеката и мјера у стратегијама вишег реда него су програми, пројекти и мјере, дефинисани на начин који у највећем мјери излазе у сусрет исказаним потребама заједнице.

Секторски циљ 2.5. Побољшана доступност и квалитет јавне инфраструктуре и становања у директној је вези са Стратешким планом руралног развоја БиХ 2018-2021 и стратешком мјером 6.4 Подршка развоју руралне инфраструктуре и побољшање доступности услуга сеоском становништву као и Националним програмом заштите животне средине (НЕАП) и приоритетним циљевима заштите животне средине: повећање степена обухваћености јавним канализационим системима на 65% становника и обезбедити да квалитет воде за пиће у насељима задовољи стандарде квалитета Директиве о води за пиће 98/83/ЕС и успоставити регионалне водоводне системе на изабрана сеоска подручја са незадовољавајућим квалитетом воде.

V.3.3. Иницијативе међуопштинске сарадње

Додирне тачке у међуопштинској сарадњи посебно су везане за сеоска подручја која гравитирају једној или другој општини, гдје је развој одређене инфраструктуре у једној општини веома важан и за другу општину

Међуопштинску сарадњу посебно је идентификована у планирању и имплементацији пројеката који се односе на:

1. Дневни центар за дјецу и младе са потешкоћама у развоју „Отворена врата“,
2. Помоћ и њега старим, инвалидним и хронично обољелим лицима,
3. Израда главног пројекта и изградња меморијалног центра „Стари Брод“.

V.3.4. Програми, пројекти и мјере

За реализацију плана друштвеног развоја општине Вишеград дефинисано је **36 пројеката** и мјера груписаних у **8 програма**.

Преглед програма и пројеката/мјера у сектору друштвеног развоја

ПРОГРАМ	МЈЕРА/ПРОЈЕКАТ
Програм 2.1.1. Унапрјеђење здравствене и социјалне заштите	Пројекат 2.1.1.1. Модернизација Дома здравља

	Пројекат 2.1.1.2. Реконструкција и опремање објекта старог Дома здравља (бивши објекат дјечијег диспанзера)
	Пројекат 2.1.1.3. Дневни центар за дјецу и младе са потешкоћама у развоју „Отворена врата“
	Пројекат 2.1.1.4. Помоћ и њега старим, инвалидним и хронично обољелим лицима
	Пројекат 2.1.1.5. Изградња објекта за смјештај лица која се налазе у колективном и алтернативном смјештају
Програм 2.1.2. Унапређење положаја младих	Пројекат 2.1.2.1. Иградња зграда за младе брачне парове и младе
	Мјера 2.1.2.2. Подстицај наталитету
	Мјера: 2.1.2.3. Стипендирање студената
Програм 2.2.1. Унапређење инфраструктурних капацитета образовних установа	Пројекат 2.2.1.1. Побољшање услова рада ЈПУ „Невен“
	Пројекат 2.2.1.2. Опремање учионица и уређење објекта и спортских терена у дворишту ОШ „Вук Караџић“
	Пројекат 2.2.1.3 . Опремање радионице за практичну наставу занатских занимања у ЈУ СШЦ „Иво Андрић“
Програм 2.3.1. Унапређење инфраструктуре и програмских садржаја у области културе и спорта	Пројекат 2.3.1.1. Дом културе у новом руху
	Пројекат 2.3.1.2. Реконструкција Спортске дворане
	Пројекат 2.3.1.3. Завршетак изградње позоришта у Андрићграду
	Пројекат 2.3.1.4. Изградња спортско-рекреативних површина
	Пројекат 2.3.1.5. Очување рибљег фонда ријеке Дрине
	Мјера 2.3.1.6 Подршка културним и спортским манифестацијама
Програм 2.4.1. Побољшање услуга локалне управе	Пројекат 2.4.1.1. Успостављање електронског система за праћење статуса предмета и електронског регистара административних поступака
	Пројекат 2.4.1.2. Израда Просторног плана
Програм 2.5.1. Побољшање система водоснабдијевања и канализације	Пројекат 2.5.1.1. Реконструкција, изградња и модернизација система водоснабдијевања
	Пројекат 2.5.1.2. Реконструкција главног транспортног цјевовода Добрун–Стажиште
	Пројекат 2.5.1.3. Транспортни цјевовод од извора Оџак 1 и 2 и Градина до постојећег транспортног цјевовода Клашник - Прелово
	Пројекат 2.5.1.4. Изградња и реконструкција резервоара за воду, хлорних станица и заштита изворишта

	Пројекат 2.5.1.5. Изградња канализационе мреже у насељу Околишта до улице Гаврила Принципа
	Пројекат 2.5.1.6. Изградње оборинске канализације у улицама Стевана Синђелића и Војводе Путника
Програм 2.5.2. Побољшање путне инфраструктуре	Пројекат 2.5.2.1. Реконструкције главне и попречних улица у центру града
	Пројекат 2.5.2.2. Изградња сабраћајне површине у улици Друге подрињске бригаде и поплочање пјешачке површине (приступни пут до Андрићграда)
	Пројекат 2.5.2.3. Реконструкција улице Светог Саве и Милоша Обилића
	Пројекат 2.5.2.4. Реконструкција улице Војводе Путника
	Пројекат 2.5.2.5. Замјена ивичњака у улици Јове Јовановића и Војводе Степе
	Пројекат 2.5.2.6. Санација пјешачких мостова преко ријеке Рзав на локалитету Андрићград и стадион
	Пројекат 2.5.2.7. Реконструкција колско-пјешачког моста преко ријеке Рзав
	Мјера: 2.5.2.8. Текуће одржавање, санација и асфалтирање локалних путева
Програм 2.5.3. Побољшање електро-дистрибутивне мреже и унапређење остале јавне инфраструктуре	Пројекат 2.5.3.1. Електрификација стамбених јединица у насељеним мјестима Џанкићи, Хадровићи и Гостиља
	Пројекат 2.5.3.2. Отварање новог градског гробља са пратећом инфраструктуром
	Пројекат 2.5.3.3. Набавка емисионе опреме за Радио Вишеград и Web телевизију

Укупна очекивана улагања за реализацију секторског плана друштвеног развоја су 18.465.000 КМ

V.4. План заштите животне средине

У домену заштите животне средине Општина Вишеград ће у наредном периоду настојати да искористи богате и очуване природне ресурсе (квалитетно земљиште, богати шумски и водни ресурси и релативно очуван биодиверзитет). На том путу један од највећих изазова је рјешавање проблема управљања комуналним отпадом, од чега највећу пажњу треба посветити прилагођавању рада постојеће комуналне депоније и успостављању система селективног прикупљања отпада. Прилике које олакшавају рјешавање уочених проблема су међуопштинска и регионална сарадња, коришћење фондова ЕУ за финансирање еколошких пројеката, те јачање сарадње општине и невладиног сектора. Секторски циљеви у области заштите животне средине дефинисани су како слиједи:

- **Секторски циљ 1: Унапређен систем управљања комуналним отпадом**
- **Секторски циљ 2: Заштићени природни и људски ресурси**
- **Секторски циљ 3: Побољшање енергетске ефикасности**

V.4.1. Преглед секторских циљева са очекиваним исходима и индикаторима

Секторски циљ	Очекивани исход	Индикатор
1. Унапређен систем управљања комуналним отпадом	⇒ Исход 1: до 2022. године повећана количина адекватно збринутог комуналног отпада на подручју општине Вишеград за 60% у односу на 2017. годину	⇒ Индикатор 1: количина у тонама адекватно збринутог отпада
2. Заштићени природни и људски ресурси	⇒ Исход 1: у периоду 2018-2022 година смањен број пријављених штета од поплава за 40% у односу на период 2009-2014. година ⇒ Исход 2: До 2022. године повећана ефикасност интервенција у случају спасавања на води и заштите од пожара за 20% у односу на 2017. годину	⇒ Индикатор 1: број пријављених штета од поплава ⇒ Индикатор 2: брзина интервенција и висина штета
3. Побољшање енергетске ефикасности	⇒ Исход 1: до 2022. године за 30% смањен износ укупних средстава која се издвајају из буџета за трошкове ел. енергије, јавне расвјете и набавку енергената за гријање у јавним и стамбеним објектима у односу на 2017. годину	⇒ Индикатор 1: издвајање из буџета за набавку енергената у јавним установама ⇒ Помоћни индикатор: износ трошкова електричне енергије за јавну расвјету у КМ

V.4.2. Усклађеност са стратешким документима виших нивоа

Најзначајнији стратешки документ из области животне средине на нивоу БиХ је Акциони план заштите животне средине Босне и Херцеговине (НЕАП БиХ). Осим законодавног оквира који регулише ову област у РС су плански документи Стратегија интегралног управљања водама РС 2015–2024 и Стратегија управљања комуналним отпадом 2017-2026, који су разматрани приликом дефинисања плана заштите животне средине.

V.4.3. Иницијативе међуопштинске сарадње

У области заштите животне средине постоји више иницијатива за међуопштинску сарадњу на нивоу сусједних општина из Републике Српске, као и општина из Србије и Црне Горе. Прва иницијатива се односи на оснивање регионалне депоније и актуелна је дужи низ година. Изостанак реализације пројекта онемогућава управљање комуналним отпадом у регији. Потребно је наставити сарадњу и пронаћи најбоље могуће рјешење. Друга иницијатива се односи на рјешавање проблема плутајућег отпада на ријеци Дрини, односно на Горњедринском језеру. Највеће количине отпада стижу са подручја општина из Србије (Прибоја и Пријепоља) ријеком Лим. Међудржавну сарадњу на рјешавању овог проблема потребно је интензивирати како би се пронашло трајно рјешење.

Пројекат који је предложен, а има потенцијал да се реализује на међуопштинском нивоу, је пројекат „Увођења примарне селекције отпада“.

Пројекат „Успостављање система одбране од поплава у прекограничном подручју Србије и БиХ“ представља заједничку иницијативу општина Вишеград, Бајине Баште и Града Ужица, имплементација пројекта је у току, а планиран је завршетак у 2019. години. Пројекат се финансира из претприступног инструмента ИПА II, програма прекограничне сарадње Србије и БиХ.

V.4.4. Програми, пројекти и мјере

За реализацију плана заштите животне средине општине Вишеград дефинисано је **14 пројеката** и мјера груписаних у **3 програма**.

Преглед програма и пројеката/мјера у сектору заштите животне средине

ПРОГРАМ	МЈЕРА/ПРОЈЕКАТ
Програм 3.1.1. Збрињавање комуналног отпада	Пројекат 3.1.1.1. Јачање техничких капацитета комуналног предузећа
	Пројекат 3.1.1.2. Увођење примарне селекције отпада
	Пројекат 3.1.1.3. Прилагођавање рада постојеће општинске депоније
Програм 3.2.1. Заштита и спасавање	Пројекат 3.2.1.1. Превенција одбране од поплава на ријеци Дрини
	Пројекат 3.2.1.2. Превенција одбране од поплава на ријекци Рзав
	Пројекат 3.2.1.3. Успостављање система одбране од поплава у прекограничном подручју Србије и БиХ

	Пројекат 3.2.1.4. Уређење дијела корита Осојничког потока
	Пројекат 3.2.1.5. Заштита и спасавање на води
	Мјера 3.2.1.6. Заштита од пожара
Програм 3.3.1. Побољшање енергетске ефикасности	Пројекат 3.3.1.1. Изградња и модернизација јавне расвјете
	Пројекат 3.3.1.2 Побољшање енергетске ефикасности објекта обданишта „Невен“
	Пројекат 3.3.1.3. Обнова Основне школе „Вук Караџић“
	Пројекат 3.3.1.4. Термоизолација крова СШЦ „Иво Андрић“
	Мјера 3.3.1.5. Подизање енергетске ефикасности стамбених и јавних објеката

Укупна очекивана улагања за реализацију секторског плана заштите животне средине су 3.010.000 КМ.

VI. ОПЕРАТИВНИ ДИО

VI.1. План имплементације стратешких пројеката и мјера за 3 године (1+2)

Вежа са стратешким и секторским циљем/ циљевима	Пројекат / мјера (вријеме трајања)	Укупни исходи	Укупни оријент. издаци (до завршетка пројекта)	Укупни предвиђен и издаци (за III године)	Финансирање из буџета ЈЛС				Финансирање из осталих извора				Општинско одјељење/служба одговорно за праћење		
					Преглед по годинама				Преглед по годинама				Носитељи имплементације	Вежа са буџетом	Општинска служба одговорна за праћење
					год. I	год. II	год. III	укупно (I+II+III)	год. I	год. II	год. III	укупно (I+II+III)			
1	2	3	4	5=9+21	6	7	8	9=6+7+8	18=Zbir 10-17	19	20	21=18+19+20	22	23	24
СЦ1./СЕЦ1.1.2.3	П 1.1.1.1. Изградња отвореног базена у Вишеградској Бањи (2019-2020)	Р1 - До 2020. године уведен нови спортско-рекреативни садржај у оквиру понуде РЦ „Вилина Влас“ Р2-До 2020. године организовано најмање два нова спортска и забавна догађаја на локалитету Вишеградске Бање	450.000	450.000	0	100.000	100.000	200.000	0	150.000	100.000	250.000	ЈУРЦ Вилина Влас Вишеград	4152	Одјељење за просторно уређење и стамбено комуналне-послове
СЦ1./СЕЦ1.1	П 1.1.1.3. Туристичка валоризација културно историјског наслеђа (2019)	Р1 - Од 2019. године три нове микролокације културно-историјског наслеђа уврштене у туристичку понуду општине Вишеград	70.000	70.000	0	20.000	0	20.000	0	50.000	0	50.000	Туристичка организација Вишеград	4152	Одјељење за просторно уређење и стамбено комуналне-послове

СЦ1.1./СЕЦ1.1	П 1.1.1.4. Проширење угоститељских капацитета и модернизација хотела "Андрићев конак" (2018-2019)	Р1 - До 2020. године повећан годишњи број ноћења у „Андрићев конак“ д.о.о. за 30% у односу на 2017. годину	342.000	342.000	12.000	0	0	12.000	300.000	30.000	0	330.000	Општина Вишеград	5111	Одјељење за просторно уређење и стамб. ком. послове
SC1/SEC 1.1	М 1.1.1.6. Подршка туристичким манифестацијама и промоција туристичке понуде (2018-2022)	Р1 – До 2022. године повећан број учесника и посјетилаца туристичких манифестација за 30% у односу на 2017. годину	150.000	90.000	30.000	30.000	30.000	90.000	0	0	0	0	Туристичка организација Вишеград	4152	Одјељење за локални развој, привреду и друштвене дјелатности
СЦ1./СЕЦ1.2	П 1.2.1.1. Уређење градске пијаце са паркинг простором (2018-2019)	Р1 - Од 2019. године 50 пољопривредника и предузетника користе уређену градску пијацу за продају производа	210.000	210.000	70.000	40.000	0	110.000	0	100.000	0	100.000	ЈКП Комуналац а.д. Вишеград	4152	Одјељење за просторно уређење и стамбено комуналне послове
СЦ1 /СЕЦ 1.2, 2, 5	П 1.2.1.2. Успостављање информационог система за локално-економски развој (2020)	Р1 - У 2021. години повећан број упита за инвестирање у општину за 20% у односу на 2020. годину Р2- У 2021. години повећано задовољство корисника услуга Одјељења за локални развој, привреду и друш. дјелатности за 15% у односу на 2020. годину	15.000	15.000	0	0	5.000	5.000	0	0	10.000	10.000	Општина Вишеград	5111	Одјељење за локални развој, привреду и друштвене дјелатности

СЦЦ./СЦЕ 1.2	П 1.2.1.3. Реконструкција моста на ријеци Рзав у МЗ Добрун (2019)	Р1 - Од 2019. године предузећа и предузетници свакодневно користе мост за саобраћај теретних возила	300.000	300.000	0	300.000	0	300.000	0	0	0	0	Општина Вишеград	5111	Одјељење за просторно уређење и стамбено комуналне- послове
СЦЦ./СЦЕ 1.2	П 1.2.1.4. Предузетнички акцелератор „Вишеград“ (2020-2021)	Р1 - До 2021. године најмање 20 предузетника и предузетница са подручја општине Вишеград успоставило бизнис	250.000	220.000	0	70.000	70.000	0			150.000	150.000	Општина Вишеград	5111	Одјељење за локални развој, привреду и друштвене дјелатности
СЦЦ./СЦЕ 1.2	П.1.2.1.5. Запошљавање рањивих група кроз развој социјалног предузетништва у општини Вишеград (2018-2022)	Р1 - До 2022. године подржана реализација пословних идеја за најмање 10 удружења, задруга, предузетника и предузећа кроз развијени концепт подршке социјалном предузетништву Р2 - До 2022. године најмање 50 особа из категирије социјално угрожених остварило приходе кроз лични предузетнички подухват или запошљавање	200.000	170.000	10.000	20.000	20.000	50.000	40.000	40.000	40.000	120.000	Општина Вишеград	4151	Одјељење за локални развој, привреду и друштвене дјелатности

СЦ1./СЕЦ1.2	П 1.2.1.6. Подршка привлачењу инвестиција (2018)	Р1 - У 2018. години најмање 5 нових привредних субјекта реализовало инвестиције у вриједности до 2.000.000 КМ на локацијама Добрун, Вардиште и Робна кућа	110.000	110.000	110.000	0	0	110.000	0	0	0	0	Општина Вишеград	4151	Одјељење за просторно уређење и стамбено комуналне-послове
СЦ1./СЕЦ1.2	М 1.2.1.7. Промоција инвестирања у општину Вишеград (2018-2022)	Р1 - До 2022. године годишњи број упита за инвестирање у општину Вишеград већи је од пет	75.000	45.000	15.000	15.000	15.000	45.000	0	0	0	0	Општина Вишеград	4124	Одјељење за локални развој, привреду и друштвене дјелатности
СЦ1./СЕЦ1.2	М 1.2.1.8. Финансијска подршка запошљавању и samozапосљавању (2019-2022)	Р1 - До 2022. године најмање 50 особа запослено кроз реализоване мјере финансијске подршке запошљавању и samozапосљавању	300.000	200.000	0	100.000	100.000	200.000	0	0	0	0	Општина Вишеград	4141	Одјељење за локални развој, привреду и друштвене дјелатности
СЦ1./СЕЦ 1.3	П 1.3.1.2. Подизање нових засада воћа (2019)	Р1 - До 2019. године повећане површине земљишта под воћем за најмање 2% у односу на 2017. годину	90.000	90.000	0	24.000	0	24.000	0	66.000	0	66.000	Пољопривредна задруга „Вишеград“ Вишеград	4152	Одјељење за локални развој, привреду и друштвене дјелатности

SC1/SEC.1.3	П 1.3.1.3. Пољопривредна савјетодавна подршка (2019-2020)	P1 - До 2020. године пружена стручна подршка за најмање 200 пољопривредних произвођача у оквиру уостављеног система савјетодавне подршке	20.000	20.000	0	0	0	0	0	10.000	10.000	20.000	Пољопривредна задруга „Вишеград“ Вишеград	4152	Одјељење за локални развој, привреду и друштвене дјелатности
SC1/SEC.1.3	П 1.3.1.4. „Вишеградска кућа“ (2018-2020)	P1 - До 2020. године више од 20 локалних пољопривредних произвођача укључени као добављачи производа за новоосновану „Вишеградску кућу“	240.000	240.000	20.000	30.000	20.000	70.000	5.000	100.000	65.000	170.000	Пољопривредна задруга „Вишеград“ Вишеград	4152	Одјељење за локални развој, привреду и друштвене дјелатности
CC1/CEЦ1.3	М 1.3.1.5. Подстицај у пољопривреди (2018-2022)	P1 – До 2022. године повећан обим пољопривредне производње за најмање 10% у односу на 2017. годину	550.000	300.000	100.000	100.000	100.000	300.000	0	0	0	0	Општина Вишеград	4141	Одјељење за локални развој, привреду и друштвене дјелатности
CC2/CEЦ2.1	П 2.1.1.1. Модернизација Дома здравља (2018-2022)	P1 - До 2022. године повећан годишњи број систематских и специјалистичких прегледа за 30% у односу на 2017. годину	900.000	380.000	80.000	50.000	50.000	180.000	0	100.000	100.000	200.000	ЈЗУ Дом здравља	4.152	Одјељење за локални развој, привреду и друштвене дјелатности
CC2/CEЦ2.1	П 2.1.1.2. Реконструкција и опремање објекта старог Дома здравља (бивши објекат дјечијег диспанзера) (2020)	P1 - Од 2020. године повећан годишњи број систематских и специјалистичких прегледа за 20% у односу на 2017. годину	100.000	100.000			20.000	20.000	0	0	80.000	80.000	ЈЗУ Дом здравља	4152	Одјељење за локални развој, привреду и друштвене дјелатности

СЦ2./СЕЦ2.1	П 2.1.1.3. Дневни центар за дјецу и младе са потешкоћама у развоју „Отворена врата“ (2019-2022)	Р1 – До 2022. године дневни центар пружа услуге за најмање 30 особа	80.000	55.000	0	10.000	5.000	15.000	0	20.000	20.000	40.000	ЈУ Центар за социјални рад	4152	Одјељење за локални развој, привреду и друштвене дјелатности
СЦ2./СЕЦ2.1	П 2.1.1.4. Помоћ и нега старим, инвалидним и хронично обољелим лицима (2019-2022)	Р1 – Од 2019. године годишње се пружа редовна услуга помоћи и неге у кући за најмање 30 старих, инвалидних и хронично обољелих лица	80.000	50.000	0	5.000	5.000	10.000	0	20.000	20.000	40.000	ЈУ Центар за социјални рад	4152	Одјељење за локални развој, привреду и друштвене дјелатности
СЦ2./СЕЦ2.1	П 2.1.1.5. Изградња објекта за смјештај лица која се налазе у колективном и алтернативном центру (2018-2019)	Р1 – До 2019. године рјешено стамбено питање за 40 породица из објекта колективног и алтернативног смјештаја	90.000	90.000	90.000			90.000	0			0	Министарство за избјеглице и расељена лица	5112	Одјељење за просторно уређење и стамбено комуналне-послове
СЦ2./СЕЦ2.1	П 2.1.2.1. Изградња зграда за младе брачне парове и младе (2018-2020)	Р1 – До 2020. године стамбено обезбјеђено најмање 30 младих брачних парова и младих	300.000	300.000	40.000	110.000	150.000	300.000	0	0	0	0	Општина Вишеград	4152 / власници стана ова	Одјељење за просторно уређење и стамбено комуналне-послове
СЦ2./СЕЦ2.1	М 2.1.2.2. Подстицај нарталитету (2018-2022)	Р1 – До 2022. године број рођене дјеце повећан за 10% у односу на 2017. годину	550.000	330.000	110.000	110.000	110.000	330.000	0	0	0	0	Општина Вишеград	4161	Одјељење за локални развој, привреду и друштвене дјелатности
СЦ2./СЕЦ2.1	М 2.1.2.3. Стипендирање студената (2018-2022)	Р1 – До 2022. године повећан број студената који су завршили факултет за 10% у односу на 2017. годину	650.000	390.000	130.000	130.000	130.000	390.000	0	0	0	0	Општина Вишеград	4161	Одјељење за локални развој, привреду и друштвене дјелатности

СЦ2./СЕЦ 2.2	П 2.2.1.1. Побољшање услова рада у ЈПУ „Невен“ (2018-2019)	Р1 – Од 2019. године уведене двије нове радионице у програм рад са дјецом у односу на 2017. годину	15.000	15.000	4.500	2.500	0	7.000	0	8.000	0	8.000	ЈПУ Невен Вишеград	5111	Одјељење за локални развој, привреду и друштвене дјелатности
СЦ2./СЕЦ 2.2	П 2.2.1.2. Опремање учионица и уређење објекта и спортских терена у дворишту ОШ Вук Караџић (2018-2022)	Р1 – До 2022. године повећан број наставних и ванаставних активности одржаних на отвореном за 20% у односу на 2017. годину Р2 - До 2022. године смањен број пријављених случајева оштећења школске имовине и ствари за 30% у односу на 2017. годину	260.000	180.000	10.000	20.000	40.000	70.000	0	25.000	85.000	110.000	ОШ Вук Караџић	4152	Одјељење за локални развој, привреду и друштвене дјелатности
СЦ2./СЕЦ 2.2	П 2.2.1.3. Опремање радионице за практичну наставу занатских занимања у ЈУ СШЦ „Иво Андрић“ (2018)	Р1 – У 2018. године уведена три нова образовна смјера у средњој школи	12.000	12.000	12.000	0	0	12.000	0	0	0	0	ЈУ СШЦ Иво Андрић	5112	Одјељење за локални развој, привреду и друштвене дјелатности
СЦ2./СЕЦ 2.3	П 2.3.1.1. Дом културе у новом руку (2018-2019)	Р1 - Од 2019. године у Дому културе годишње се организује и одржава 20% више догађаја у односу на 2017. годину Р2 - Од 2019. године најмање 15 дјеце и младих укључено у музичке радионице у Дому културе	100.000	100.000	65.000	35.000	0	100.000	0	0	0	0	ЈУ Дом културе	5112	Одјељење за локални развој, привреду и друштвене дјелатности

СЦ12/СЕЦ12.3	П 2.3.1.2. Реконструкција спортске дворане (2019-2020)	Р1 - Од 2020. године повећан годишњи број спортских догађаја у дворани за 10% у односу на 2017. годину	180.000	180.000	0	15.000	15.000	30.000	0	150.000	0	150.000	ЈСУ Дрина	5112	Одјељење за локални развој, привреду и друштвене дјелатности
СЦ12/СЕЦ12.4	П 2.3.1.3. Завршетак изградње позоришта у Андрићграду (2019)	Р1 - До 2019. године повећан годишњи број културних догађаја у оквиру комплекса „Андрићград“ за 30% у односу на 2017. годину	300.000	300.000	0	0	0	0	0	300.000	0	300.000	Андрићград д.о.о.	5111	Одјељење за просторно уређење и стамбено комуналне-послове
СЦ12/СЕЦ12.3	П 2.3.1.4. Изградња спортско-рекреативних површина (2018-2019)	Р1 - Од 2020. године повећан годишњи број дјецe, корисника, забавно-рекреативних саджаја за 30% за у односу на 2017.годину Р2 – Од 2020. године повећан годишњи број тренинга свих селекција фудбалског клуба за 20% у односу на 2017.годину	684.000	684.000	0	0	0	0	684.000	0	0	684.000	Општина Вишеград	5111 / Вада РС	Одјељење за просторно уређење и стамбено комуналне-послове
СЦ12/СЕЦ12.3	П 2.3.1.5. Очување рибљег фонда ријеке Дрине (2018-2022)	Р1 – До 2022. године повећан годишњи број издатих риболовачких дозвола за 10% у односу на 2017.годину	220.000	132.000	0	0	0	0	44.000	44.000	44.000	132.000	Рибарско-еколошку удружење „Дринска језера“	Хе На Дрин и	Одјељење за инспекциске послове и комуналну полицију

СЦ2/СЕЦ2.3	М 2.3.1.6. Подршка културним и спортским манифестацијама (2018-2022)	Р1 – До 2022.године повећан број учесника културних и спортских манифестација за 10% у односу на 2017. годину	325.000	195.000	65.000	65.000	65.000	195.000	0	0	0	0	Општина Вишеград	4152	Одјељење за локални развој, привреду и друштвене дјелатности
СЦ2/СЕЦ2.4	П 2.4.1.1. Успостављање електронског система за праћење статуса предмета и електронског регистра административних поступака (2020)	Р1 – До 2020. године скраћено вријеме обраде захтјева за 10% у односу на 2018.годину	30.000	30.000		10.000	10.000		0		20.000	20.000	Општина Вишеград	5113	Одјељење за општу управу
СЦ2/СЕЦ2.4	П 2.4.1.2. Израда просторног плана (2019-2020)	Р1 – До 2022 године за 20% убрзан процес издавања грађевинских дозвола и рјешавање по захтјевима за легализацију у односу на 2017. годину	80.000	80.000	0	40.000	40.000	80.000	0	0	0	0	Општина Вишеград	5111	Одјељење за просторно уређење и стамбено комуналне-послове
СЦ2/СЕЦ2.5	П 2.5.1.1. Реконструкција, изградња и модернизација система водоснабдијевања (2018-2022)	Р1 – До 2022. године смањени трошкови одржавања система за 30% у односу на 2017. годину	750.000	580.000	80.000	50.000	50.000	180.000	0	200.000	200.000	400.000	ЈП „15. април“ а.д.	5111	Одјељење за просторно уређење и стамб. ком.послове

СЦ2/СЕЦ2.5	П 2.5.1.2. Реконструкција главног транспортног цјевовода Добрун - Стажиште (2020-2022)	Р1 - До 2022. године смањени трошкови одржавања транспортног цјевовода Добрун-Стажиште за 30% у односу на 2017. годину Р2- Реконструисан транспортни цјевовод у дужини од 12 км, ДН 300 мм	4.200.000	1.800.000	0		300.000	300.000	0		1.500.000	1.500.000	Општина Вишеград	5111	Одјељење за просторно уређење и стамбено комуналне-послове
СЦ2/СЕЦ2.5	П 2.5.1.3. Транспортни цјевовод од извора Оџак 1 и 2 и Градина до постојећег транспортног цјевовода Клашник - Прелово (2018)	Р1 - До 2018. године 40 домаћинстава у селу Прелово има редовно снабдијевање водом путем новог водовода из изворишта Оџак и Градина	250.000	250.000	0	0	0	0	250.000	0	0	250.000	Општина Вишеград	Влада РС	Одјељење за просторно уређење и стамбено комуналне-послове
СЦ2/СЕЦ2.4	П 2.5.1.4. Изградња и реконструкција резервоара за воду, хлорних станица и заштита изворишта (2018-2020)	Р1 – До 2020. године санитарно заштићена 4 изворишта питке воде на територији Вишеграда Р2 – Од 2020. године нема евидентираних узорака здравствено неисправне воде	200.000	200.000	13.000	37.000	50.000	100.000	0	50.000	50.000	100.000	ЈП „15 април“ а.д	5112	Одјељење за просторно уређење и стамбено комуналне-послове

СЦЗ/СЕЦ 2.5	П.2.5.1.5. Изградња канализационе мреже у насељу Околишта до улице Гаврила Принципа (2018)	Р1 – До 2022. године 82 приватна стамбена објекта, насеље колективног становања „Холандско насеље“, ЈУ Дом за инвалидна лица и више пословних објекта прикључени на главни фекални колектор уз лијеву обалу Дрине	350.000	350.000	0	0	0	0	350.000	0	0	350.000	Општина Вишеград	Влада РС	Одјељење за просторно уређење и стамбено комуналне-послове
СЦЗ/СЕЦ 2.5	П.2.5.1.6. Изграђена оборинска канализација у улицама Стевана Синђелића и Војводе Путника (2019-2020)	Р1 – Од 2020. године није евидентирано изливање оборинске воде у улицама Стевана Синђелића и Војводе Путника	50.000	50.000	0	25.000	25.000	50.000	0	0	0	0	Општина Вишеград	5111	Одјељење за просторно уређење и стамбено комуналне-послове
СЦЗ/ СЕЦ 2.5	П 2.5.2.1. Реконструкција главне и попречних улица у центру града (2019-2020)	Р1 – Од 2020. године смањени трошакови одржавања урбане инфраструктуре за 30% у односу на 2017.годину	3.800.000	3.800.000	0	0	0	0	0	3.800.000	0	3.800.000	Општина Вишеград	5112	Одјељење за просторно уређење и стамбено комуналне-послове
СЦЗ/ СЕЦ 2.5	П 2.5.2. 2. Изградња сабраћајне површине у улици Друге подрињске бригаде и попловање пјешачке површине (приступни пут до Андрићграда) (2018-2019)	Р1 – Од 2019. године омогућен безбједан приступ возилима и пјешацима комплексу „Андрићград“	213.000	213.000	143.000	0	0	143.000	0	70.000	0	70.000	Општина Вишеград	5111	Одјељење за просторно уређење и стамбено комуналне-послове

СЦЗ/ СЕЦ 2.5	П 2.5.2. 4. Реконструкција улице Војводе Путника (2018-2019)	Р1 – Од 2019. године смањени трошкови одржавања путне инфраструктуре за 2% у односу на 2017.годину	100.000	100.000	30.000	70.000	0	100.000	0	0	0	0	Општина Вишеград	5112	Одјељење за просторно уређење и стамбено комуналне-послове
СЦЗ/ СЕЦ 2.5	П 2.5.2. 5. Замјена ивичњака у улици Јове Јовановића и Војводе Степе (2018)	Р1 – Од 2018. године омогућен безбједан саобраћај у улицама Јове Јовановића и Војводе Степе	45.000	45.000	45.000	0	0	45.000	0	0	0	0	Општина Вишеград	5112	Одјељење за просторно уређење и стамбено комуналне-послове
СЦЗ/ СЕЦ 2.5	П 2.5.2. 6. Санација пјешачких мостова преко ријеке Рзав на локалитету Андрићград и стадион (2019-2020)	Р1 – Од 2020. године пјешацима омогућена директна комуникација са магистралног пута М5 комплексу „Андрићград“	48.000	48.000		30.000	18.000	48.000	0	0	0	0	Општина Вишеград	5112	Одјељење за просторно уређење и стамбено комуналне-послове
СЦЗ/ СЕЦ 2.5	П 2.5.2.7. Реконструкција колско-пјешачког моста преко ријеке Рзав (2020)	Р1. - Од 2020. године омогућен безбједан прелазак за возила и пјешаке преко моста	200.000	200.000	0	0	200.000	200.000	0	0	0	0	Општина Вишеград	5112	Одјељење за просторно уређење и стамбено комуналне-послове
СЦЗ/ СЕЦ 2.5	М 2.5.2. 8. Текуће одржавање, санација и асфалтирање локалних путева (2018-2022)	Р1 – До 2022. године није регистрован прекид саобраћаја на локалним путевима узрокован оштећењем пута	1.000.000	600.000	200.000	200.000	200.000	600.000	0	0	0	0	Општина Вишеград	5112	Одјељење за просторно уређење и стамбено комуналне-послове

СЦ2/СЕЦ2.5	П 2.5.3.1. Електрификација стамбених јединица у насељеним мјестима Џанкићи, Хадровићи и Гостиља (2018 - 2019)	Р1 – До 2019. године 108 стамбених јединица у 10 насеља прикључено на електро-енергетску мрежу	392.000	392.000	0	0	0	0	392.000	0	0	392.000	Фонд за повратак БиХ	Фонд за повратак БиХ	Одјељење за просторно уређење и стамбено комуналне-послове
СЦ2/СЕЦ2.5	П 2.5.3.2.Отварање новог градског гробља са пратећом инфраструктуром (2019-2022)	Р1 Од 2022. године ново градско гробље у Трновачама у функцији	1.500.000	600.000	0	200.000	200.000	400.000	0	100.000	100.000	200.000	ЈКП Комуналац а.д.	5111	Одјељење за просторно уређење и стамбено комуналне-послове
СЦ2/СЕЦ2.5	П 2.5.3.3. Набавка емисионе опреме за радио Вишеград и веб телевизију (2018-2019)	Р1 - До 2019. године створена могућност за информисање свих становника путем локалног медија	31.000	31.000	17.000	0	0	17.000	0	14.000	0	14.000	ЈП Радио-телевизија Вишеград д.о.о.	4152	Одјељење за локални развој, привреду и друштвене дјелатности
СЦ3/СЕЦ3.1	П 3.1.1.1. Јачање техничких капацитета комуналног предузећа (2018-2022)	Р1 – До 2022. године повећана учесталост одвожења отпада од стране комуналног предузећа за 30% у односу на 2017. годину Р2 – До 2022. године повећан број мјеста/контејнер а за одлагање комуналног отпада за 20% у односу на 2017. годину	350.000	350.000	10.000	10.000	80.000	100.000	0		250.000	250.000	ЈКП Комуналац а.д	4141	Одјељење за просторно уређење и стамбено комуналне-послове
СЦ3/СЕЦ3.1	П 3.1.1.2 Увођење примарне селекције (2019)	Р1 –Од 2019. године најмање 30% домаћинства и 50% привредних субјеката и јавних установа врши примарну селекцију отпада	100.000	100.000	0	30.000	0	30.000	0	70.000		70.000	ЈКП Комуналац а.д	4141	Одјељење за просторно уређење и стамбено комуналне-послове

СЦ 3/СЕЦ 3.1	3.1.1.3. Пројекат Прилагођавање рада постојеће општинске депоније (2018-2022)	Р1 – До 2022. године заустављено даље угрожавање животне средине радом постојеће несанитарне градске депоније	300.000	210.000	10.000	30.000	30.000	70.000	0	70.000	70.000	140.000	ЈКП Комуналац а.д	5112	Одјељење за просторно уређење и стамбено комуналне-послове
СЦ 3/СЕЦ 3.2	3.2.1.2. Пројекат Превенција одбране од поплава на ријеци Рзав (2018-2022)	Р1 – Од 2022. године није забиљежено плавање на циљним локацијама (7 локација)	50.000	30.000	10.000	10.000	10.000	30.000	0	0	0	0	ЈКП Комуналац а.д	5111	Одјељење за просторно уређење и стамбено комуналне-послове
СЦ 3/СЕЦ 3.2	П 3.2.1.3. Успостављање система одбране од поплава у прекограничном подручју Србије и БиХ (2018-2019)	Р1 – До 2019. године успостављен заједнички систем за реаговање на бујичне воде у Ужицу, Баиној Башти и Вишеграду	620.000	620.000	0	0	0	0	620.000	0	0	620.000	Општина Вишеград	ЕУ	Одјељење за просторно уређење и стамбено комуналне-послове
СЦ 3/СЕЦ 3.2	П 3.2.1.4. Уређење дјела корита Осојничког потока (2019)	Р1 – Од 2019. године нема забиљеженог излијевање дуж идентификованих критичних тачака на току Осојничког потока	45.000	45.000	0	0	0	0	45.000	0	0	45.000	ХЕ Бајина Башта	ХЕ Баина Башта	Одјељење за просторно уређење и стамбено комуналне-послове
СЦ 3/СЕЦ 3.2	П 3.2.1.5 Заштита и спасавање на води (2018-2019)	Р1 – Од 2019. године брзина изласка на интервенцију Тима за заштиту и спасавање на води не износи дуже од 30 минута	45.000	45.000	0	18.000	0	18.000	0	27.000	0	27.000	Општина Вишеград	5113	Одјељење за општу управу

СЦ 3/СЕЦ 3.2	М 3.2.1.6. Заштита од пожара (2019-2022)	Р1 – До 2022. године смањење вријеме изласка на терен Територијалне ватрогасне јединице за 10% у односу на 2017. годину	40.000	20.000	0	10.000	10.000	20.000	0	0	0	0	Општина Вишеград	5113	Одјељење за општу управу
СЦ 3/СЕЦ 3.3	П 3.3.1.1. Изградња и модернизација јавне расвјете (2018-2022)	Р1 – До 2022. године остварене уштеде у потрошњи електричне енергије и одржавању јавне расвјете за 60% у односу на 2017. годину	400.000	225.000	75.000	75.000	75.000	225.000	0	0	0	0	Општина Вишеград	5112	Одјељење за просторно уређење и стамбено комуналне послове
СЦ 3/СЕЦ 3.3	П 3.3.1.2. Побољшање енергетске ефикасности објекта обданишта „Невен“ (2020)	Р1- Од 20220. године годишњи трошкови електричне енергије смањени за 20% у ЈУ „Невен“ у 2017. годину	30.000	30.000			10.000	10.000	0		20.000	20.000	ЈПУ Невен	4152	Одјељење за просторно уређење и стамбено комуналне послове
СЦ 3/СЕЦ 3.3	П 3.3.1.3. Обнова Основне школе Вук Караџић (2018)	Р1 – Од 2018. године годишњи трошкови гријања у основној школи Вук Караџић смањени за 20% у односу на 2017. годину	160.000	160.000	25.000	0	0	25.000	135.000	0	0	135.000	ОШ Вук Караџић	Амбасада Јапана	Одјељење за локални развој, прив. и друш. дјелатности
СЦ 3/СЕЦ 3.3	П 3.3.1.4. Термоизолација крова СШЦ „Иво Андрић“ (2019)	Р1 – Од 2019. године смањени трошкови гријања за 10% у односу на 2017. годину	20.000	20.000	0	20.000	0	20.000	0	0	0	0	СШЦ Иво Андрић	4152	Одјељење за локални развој, прив. и друш. дјелатности

СЦ 3/СЕЦ 3.3	М 3.3.1.5. Подизање енергетске ефикасности стамбених и јавних објеката (2019-2022)	Р1 – Од 2022. године годишњи трошкови гријања у стамбеним и јавним објектима смањени за 20% у односу на 2017.годину	250.000	170.000	70.000	50.000	50.000	170.000	0	0	0	0	Општина Вишеград	4152	Одјељење за просторно уређење и стамбено комуналне- послове
УКУПНО:			23.867.000	17.759.000	1.701.500	2.236.500	2.408.000	6.346.000	2.865.000	5.614.000	2.934.000	11.413.000			

VI.2. План организационих и људских капацитета за имплементацију, праћење и вредновање стратегије

Локални развој је скуп различитих активности који имају за циљ подизање капацитета локалне заједнице како би локална заједница унаприједила своју економску будућност и квалитет живота грађана. Убрзање локалног развоја јесте изазов и обавеза јединица локалне самоуправе. Локални развој је једно од најважнијих питања у вршењу улоге локалне власти, јер грађани у својој локалној заједници стварају услове за живот, рад, запошљавање, стамбену изградњу, образовање, здравствену и социјалну заштиту и сл. Јединице локалне самоуправе су према Европској повељи о локалној самоуправи, носиоци иницијативе за економски, инфраструктурни, културни и социјални развој, односно имају задатак да проводе све иницијативе које нису искључене из њихове надлежности, нити стављене у надлежност неког другог нивоа власти. Управљање локалним развојем се посматра као процес који се састоји из планирања, спровођења, праћења и вредновања реализације стратешких пројеката и иницијатива са одговарајућим корекцијама које се проводе ажурирањем и ревидирањем.

У досадашњем раду Општинске управе Вишеград, као и у већини других општина, фокус је био на административној (управној) функцији, док се пословима управљања развојем посвећивала веома мала пажња. Анализирајући различите фазе у досадашњем начину планирања развоја, као неки од кључних недостатака могу се навести: недоследност у изради планова и извјештавања о спровођењу Стратегије развоја општине Вишеград 2011-2016 са јасно дефинисаним роковима, носиоцима одговорности, показатељима, секторским исходима, слаба повезаност стратешких, оперативних циљева и пројеката итд.

Анализа ризика имплементације Стратегије указује на потребу институционалног јачања организационих капацитета цијеле Општинске управе, а посебно увођење Јединице за управљање развојем (ЈУРА) која је саставни дио Одјељења за локални развој, привреду и друштвене дјелатности. У почетној фази изградње капацитета Општине за управљање локалним развојем створена је структура која је водила процес израде Стратегије, а у наредној фази ће се радити на јачању капацитета имплементацију и управљање Стратегијом. Због тога је дошло до промјене у организацији и систематизацији радних мјеста у Општинској управи како би се створили услови за што успјешнију имплементацију Стратегије.

План организационих и институционалних капацитета за успјешну имплементацију Стратегије је произашао из препорука које су дефинисане у оквиру активности УНДП-овог ИЛДП пројекта крајем 2017. године и анализе Развојног тима задуженог за израду Стратегије.

Преглед капацитета за имплементацију Стратегије

Кључну улогу у процесу имплементирања, праћења, вредновања и ажурирања Стратегије имају: Скупштина, Начелник, Општинска управа, Развојни тим и Партнерска група за развој.

Скупштина општине Вишеград је законодавни, представнички орган, орган одлучивања и креирања политике општине који између осталог усваја Стратегију развоја и разматра извјештаје о њеној реализацији. Као кључни носилац развоја, Скупштина општине усмјерава и води процес развоја и обезбјеђује регулаторни оквир за политику управљања развојем.

Начелник општине је представник извршне власти који руководи општинском управом и одговоран је за њен рад. Начелник општине је носилац, лидер и покретач развојних процеса на нивоу општине. У области локалног развоја између осталог предлаже Скупштини општине стратегију развоја на усвајање, успоставља механизме и дефинише одговорности одјељења у погледу имплементације стратегије из њихове надлежности те обезбјеђује адекватну комуникацију, као и вертикалну и хоризонталну координацију унутар цијеле општинске управе. Такођер, Начелник предлаже Скупштини на усвајање извјештај о реализацији стратегије, оперативне планове и ревидирану Стратегију.

Општинска управа је оперативна структура чију унутрашњу организацију утврђује Начелник. Сви послови у општинској управи се обављају у оквиру организационих јединица, одјељења. Општинска управа у области локалног развоја и имплементације Стратегије обавља сљедеће послове:

- припрема годишње оперативне планове рада и извјештај о раду, који садрже планиране пројекте, вриједност пројеката и изворе финансирања, динамика имплементације пројекта и јасно дефинисање улоге и одговорности у имплементацији пројеката,
- редовно прикупља податке од значаја за локални развој и доставља их Јединици за управљање развојем (ЈУРА),
- припрема разне анализе и студије у домену свог рада и доставља их Јединици за управљање развојем (ЈУРА),
- активно учествују у стратешком планирању интегрисаног развоја,
- комуницира са екстерним актерима и предлаже њихово учешће стратешком планирању, имплементацији, праћењу и вредновању пројеката,
- учествује у припреми пројектних приједлога и пројектне документације,
- доставља извјештаје о праћењу и вредновању пројеката који су дефинисани у годишњем календару активности за свако одјељење, а одјељења га достављају Јединици за управљање развојем (ЈУРА).

У оквиру Општинске управе односно Одјељења за локални развој, привреду и друштвене дјелатности формирана је Јединица за управљање развојем (ЈУРА) чији је превасходни циљ да унаприједи функцију управљања развојем. Јединица за управљање развојем врши сљедеће послове:

- сарадња са начелником из дјелокруга функције управљања развојем,
- координација активности за израду и ревизији интегрисане Стратегије развоја,
- координација са свим одјељењима у спровођењу програма, пројеката и мјера из Стратегије развоја,
- израда Оперативног плана имплементације (1+2) и одговарајућег финансијског оквира за реализацију програма, пројеката и мјера које произилазе из Стратегије развоја,
- израда обједињеног годишњег плана и извјештаја општинске управе о реализацији Стратегије развоја,
- координација процеса усклађивања финансијског оквира Оперативног плана имплементације са општинским буџетом,
- координација и подршка у припреми годишњих планова рада одјељења на бази Оперативног плана имплементације, укључујући и постављање индикатора у скалду са Стратегијом развоја,
- координација процеса разраде пројеката гдје су носиоци пројеката друга одјељења,
- праћење одговарајућих екстерних извора финансирања и учешће у припреми пројектних апликација за екстерне изворе финансирања у сарадњи са другим одјељењима и посебно оформљеним пројектним тимовима,
- сарадња са локалним партнерима из приватног, цивилног и јавног сектора у циљу подстицања активног учешћа у реализацији пројеката,
- екстерна комуникација са другим општинама, министарствима на различитим нивоима, међународним организацијама итд,
- праћење имплементације Стратегије развоја, оперативних планова, те предлагање корективних мјера,
- покретање процеса евалуације и ревидирање Стратегије развоја,
- промовисање Стратегије развоја и њене реализације према широј јавности.

Најважнију улогу у изради Стратегије развоја има **Развојни тим** Општине Вишеград који представља оперативно, извршно и координационо тијело задужено за вођење процеса планирања. Тим формира начелник општине од представника сва три сектора: приватног, цивилног и јавног.

У процесу израде, имплементирања и ревидирања Стратегије развоја потребно је обезбиједити механизам за осигурање учешћа различитих социо-економских партнера и грађана. Тај механизам је обезбијеђен путем формирања **Партнерске групе за развој** која разматра, предлаже, усваја кључне налазе и приједлоге те пружа савјетодавну подршку у имплементацији, надгледању и ажурирању Стратегије развоја у току имплементације Стратегије развоја.

Предвиђено је да се Партнерска група у фази имплементације Стратегије састаје најмање два пута годишње, фокусирајући се на разматрање годишњег извјештаја о имплементацији и на годишње ажурирање

трогодишњег плана имплементације, а може да се састане и више пута, уколико се укаже потреба. Осим сједница, партнерство ће, када се за тим укаже потреба, користити и друге модалитете рада (радионице, округле столове, панел расправе, форуме и др). За пружање оперативне подршке раду Партнерске групе задужена је Јединица за управљање локалним развојем (ЈУРА). Периодични мониторинг над реализацијом Стратегије развоја Општине Вишеград ће имати Скупштина општине непосредним разамтрањем Информације о реализацији Стратегије развоја Општине Вишеград (1 x годишње)

Информацију Скупштини подноси начелник Општине а као прилог доставља и Информацију Комисије за мониторинг. Контролно вредновање имплементације Стратегије развоја извршиће се са истеком петогодишњег периода (2022), а финално вредновање са истеком периода имплементације стратегије (2027). Уз контролно вредновање извршиће се редефинисање секторских развојних планова и провјера даље валидности стратешких циљева, док ће финално вредновање послужити и као подлога за нови циклус стратешког планирања.

Преглед основних активности и одговорности за имплементацију Стратегије развоја Општине Вишеград

Основне улоге и одговорности за имплементацију, праћење, вредновање и извјештавање		
Активности(*)	Надлежност (ко?)	Рок (оквирно)
Дефинисање приоритета за <u>наредну годину</u> на основу стратешко-програмских докумената и израда Плана имплементације (1+2)	Иницијатор и власник процеса: координатор ЈУРА-е Носиоци и учесници у процесу: начелници одјељења општинске управе (ОУ), кабинет начелника и службеници ОУ	Први квартал текуће године (по роковима из ентитетских Закона о буџету)
Припрема планова одјељења <u>за наредну годину</u> , укључујући пројекте из Стратегије развоја и редовне послове	Иницијатор и власник процеса: начелници одјељења ОУ Носиоци и учесници: координатор ЈУРА-е	01.09-30.09. текуће године
Припрема обједињеног Годишњег плана рада Општинске управе (<u>за наредну годину</u>)	Иницијатор и власник процеса: начелник општине и координатор ЈУРА-е Носиоци и учесници у процесу: Колегијум начелника општине	01.10-31.12. текуће године
Укључивање стратешких пројеката и мјера у план буџета <u>за наредну годину</u>	Иницијатор и власник процеса: начелник Одјељења за финансије Носиоци и учесници процеса: координатор ЈУРА-е Колегијум начелника општине	01-31.10 (први нацрт); 01-30.11 (други нацрт) 01-15.12 (трећи нацрт) текуће године
Усклађивање планова рада одјељења и Годишњег плана Општинске управе са усвојеним Буџетом <u>за наредну годину</u>	Иницијатор и власник процеса: координатор ЈУРА-е Носиоци и учесници процеса: начелници одјељења Колегијум начелника општине	05-15. јануар наредне године
Усвајање обједињеног Годишњег плана рада Општинске управе <u>за наредну годину од стране Скупштине општине</u>	Иницијатор и власник процеса: начелник општине Носиоци и учесници у процесу: координатор ЈУРА-е, Скупштина општине	31. јануар наредне године
Припрема календара за праћење реализације Годишњег плана рада Општинске управе	Иницијатор и власник процеса: координатор ЈУРА-е Носиоци и учесници процеса: остали чланови ЈУРА-е, службеници ОУ	31 јануар наредне године
Разрада пројеката	Иницијатор и власник процеса: координатор ЈУРА-е Носиоци и учесници процеса: остали чланови ЈУРА-е, службеници ОУ надлежна одјељења	Континуирано

Праћење екстерних извора финансирања	Иницијатор и власник процеса: координатор ЈУРА-е Носиоци и учесници процеса: остали чланови ЈУРА-е, службеници општинске управе, надлежна одјељења	Континуирано
Праћење провођења Плана имплементације стратегије	Иницијатор и власник процеса координатор ЈУРА-е Носиоци и учесници процеса: остали чланови ЈУРА-е, службеници ОУ начелници одјељења	Континуирано
Праћење имплементације и израда извјештаја о реализацији Годишњих планова рада служби	Иницијатор и власник процеса: начелници одјељења Носиоци и учесници процеса: Колегијум начелника општине координатор ЈУРА-е, остали чланови ЈУРА-е, остали службеници ОУ	Мјесечно: Колегијум начелника Полугодишње: До 31. јула (за првих 6 мјесеци текуће године) Годишње: До 28. фебруара (за претходну годину)
Укључивање Партнерске групе у праћење имплементације Стратегије развоја	Иницијатор и власник процеса: координатор ЈУРА-а Носиоци и учесници у процесу: остали чланови ЈУРА-е и службеници ОУ Партнерска група	Први састанак ПГ-а: До 28. фебруара (за претходну годину) Други састанак ПГ-а: До 31. јула (за првих 6 мјесеци текуће године)
Израда Годишњег извјештаја о реализацији Стратегије развоја	Иницијатор и власник процеса: координатор - ЈУРА-а Носиоци и учесници у процесу: остали чланови ЈУРА-а и службеници ОУ Начелници одјељења	До 28. фебруара текуће године у односу на претходну годину за коју се припрема извјештај
Припрема, разматрање и вредновање извјештаја о реализацији Годишњег плана рада Општинске управе	Иницијатор и власник процеса: координатор ЈУРА-а Носиоци и учесници процеса: начелници одјељења Колегијум начелника општине	До 15. априла текуће године у односу на претходну за коју се припрема извјештај
Усвајање и објављивање Годишњег извјештаја о реализацији Годишњег плана рада Општинске управе	Иницијатор и власник процеса: начелник општине Носиоци и учесници процеса: Скупштина општине	Најкасније до 31. маја наредне године у односу на ону за коју се припрема извјештај
Остале важне активности: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Редовно ажурирање веб странице у домену информација које се односе на развојне активности ▪ Редовни контакти са вишим нивоима власти ▪ Успостављање и унапријеђење међуопштинске сарадње 	Иницијатор и власник процеса: Координатор ЈУРА-а Носиоци и учесници: начелници одјељења, остали чланови ЈУРА-а и службеници ОУ у складу са својим надлежностима и одговорностима	Континуирано

VII ПРИЛОЗИ

Прилог 1: Интегрисани преглед Стратегије локалног развоја Општине Вишеград за период 2018-2022

Веза са стратешким и секторским циљем и програмом	Пројекат /мјера	Укупни очекивани исход пројекта/мјере	Извори финансирања		
			Буџет	Екстерни извори	Укупно
1.Стратешки циљ	РАЗВИЈЕНА ЛОКАЛНЕ ПРИВРЕДЕ				
1.1. Секторски циљ	Развијен туризам базиран на компаративним предностима	Очекивани секторски исходи	Исход 1: до 2022. повећан број туриста за 50% у односу на 2017. годину Исход 2: до 2022. повећан број ноћења за 30% у односу на 2017. годину Исход 3: до 2022. године повећани приходи у хотелијерству за 30% у односу на 2017. годину	Индикатори секторског циља	Индикатор 1: број туриста Индикатор 2: број ноћења Индикатор 3: укупни приходи у хотелијерству
1.1.1.Програм	Подршка развоју туризма				
	1.1.1.1. Пројекат: Изградња отвореног базена у Вишеградској Бањи	P1-До 2020. године уведен нови спортско-рекреативни садржај у оквиру понуде РЦ „Вилина Влас“ P2-До 2020. године организовано најмање два нова спортска и забавна догађаја на локалитету Вишеградске Бање	200.000	250.000	450.000
	1.1.1.2. Пројекат: Унапређење и изградња рекреативних стаза	P1-До 2022. године повећан број упита Туристичкој организацији, планинарским и спортским друштвима за кориштење бициклистичких и планинарских стаза за 30% у односу на 2017. годину.	36.000	84.000	120.000
	1.1.1.3. Пројекат: Туристичка валоризација културно историјског наслеђа	P1-Од 2019. године три нове микролокације културно-историјског наслеђа уврштене у туристичку понуду општине Вишеград	20.000	50.000	70.000

	1.1.1.4. Пројекат: Проширење угоститељских капацитета и модернизација хотела "Андрићев конак"	P1-До 2020. године повећан годишњи број ноћења у „Андрићев конак“ д.о.о. за 30% у односу на 2017. годину		12.000	330.000	342.000
	1.1.1.5 Пројекат: Проширење капацитета РЦ "Вилина Влас"	P1-До 2022. године повећан број ноћења у РЦ“Вилина Влас“ за 15% у односу на 2017. годину			1.200.000	1.200.000
	1.1.1.6. Мјера: Подршка туристичким манифестацијама	P1–До 2022. године повећан број учесника и посјетилаца туристичких манифестација за 30% у односу на 2017. годину		150.000		150.000
1.2. Секторски циљ	Реализоване нове инвестиције и отворена радна мјеста у привреди	Очекивани секторски исходи	Исход 1: до 2022.године број запослених у привреди се повећао за 20 % у односу на 2017. годину Исход 2: до 2022. године повећан укупан приход у привреди за 30% у односу на 2017.годину	Индикатори секторског циља	Индикатор 1: број запослених у привреди Индикатор 2: вриједност укупног прихода у привреди	
1.2.1.Програм	Подршка новим инвестицијама и запошљавању					
	1.2.1.1. Пројекат: Уређење градске пијаце са паркинг простором	P1- Од 2019. године 50 пољопривредника и предузетника користе уређену градску пијацу за продају производа		110.000	100.000	210.000
	1.2.1.2. Пројекат: Успостављање информационог система за локално-економски развој	P1- У 2021. години повећан број упита за инвестирање у општину за 20% у односу на 2020. годину P2- У 2021. години повећано задовољство корисника услуга Одјељења за локални развој, привреду и друштвене дјелатности за 15% у односу на 2020. годину		5.000	10.000	15.000

	1.2.1.3. Пројекат: Реконструкција моста на ријеци Рзав у МЗ Добрун	Р1-Од 2019. године предузећа и предузетници свакодневно користе мост за саобраћај теретних возила	300.000		300.000
	1.2.1.4. Пројекат: Предузетнички акцелератор „Вишеград“	Р1 - До 2021. године најмање 20 предузетника и предузетница са подручја општине Вишеград успоставило бизнис	100.000	150.000	250.000
	1.2.1.5. Пројекат: Запошљавање рањивих група кроз развој социјалног предузетништва у општини Вишеград	Р1-До 2022. године подржана реализација пословних идеја за најмање 10 удружења, задруга, предузетника и предузећа кроз развијени концепт подршке социјалном предузетништву Р2-До 2022. године најмање 50 особа из категорије социјално угрожених остварило приходе кроз лични предузетнички подухват или запошљавање	50.000	150.000	200.000
	1.2.1.6. Пројекат: Подршка привлачењу инвестиција	Р1 - У 2019. године најмање 5 нових привредних субјекта реализовало инвестиције у вриједности до 2.000.000 КМ на локацијама Добрун, Вардиште и Робна кућа	110.000		110.000
	1.2.1.7. Мјера: Промоција инвестирања у општину Вишеград	Р1 - До 2022. године годишњи број упита за инвестирање у општину Вишеград већи је од пет	75.000		75.000
	1.2.1.8. Мјера: Финансијска подршка запошљавању и самозапошљавању	Р1-До 2022. године најмање 50 особа запослено кроз реализоване мјере финансијске подршке запошљавању и самозапошљавању	300.000		300.000

1.3. Секторски циљ	Развијена пољопривреда	Очекивани секторски исходи	Исход 1: до 2022.г. повећан обим пољопривредне производње за 50% у односу на 2017. годину Исход 2: до 2022. године повећан број комерцијалних газдинстава, предузетника и правних субјеката у пољопривреди за 10% у односу на 2017. годину	Индикатори секторског циља	Индикатор 1: обим производње у килограмима Индикатор 2: број комерцијалних газдинстава, предузетника и правних субјеката у пољопривреди
Подршка развоју примарне пољопривредне производње					
1.3.1.Програм	1.3.1.1.Пројекат: Подршка развоју пластеничке производње	P1 - До 2021. године повећан обим производње поврћа у затвореном простору за 30% у односу на 2017. годину	63.000	147.000	210.000
	1.3.1.2. Пројекат: Подизања нових засада воћа	P1 - До 2019. године повећане површине земљишта под воћем за најмање 2% у односу на 2017. годину	24.000	66.000	90.000
	1.3.1.3. Пројекат: Пољопривредна савјетодавна подршка	P1 - До 2021. године пружена стручна подршка за најмање 200 пољопривредних произвођача у оквиру упостављеног система савјетодавне подршке		20.000	20.000
	1.3.1.4. Пројекат: „Вишеградска кућа“	P1 - До 2020. године више од 20 локалних пољопривредних произвођача укључени као добављачи производа за новоосновану „Вишеградску кућу“	70.000	170.000	240.000
	1.3.1.5. Мјера: Подстицаји у пољопривреди	P1 – До 2022.године повећан обим пољопривредне производње за најмање 10% у односу на 2017. годину	550.000		550.000
УКУПНО			4.902.000 КМ		

Веза са стратешким и секторским циљем и програмом	Пројекат /мјера	Укупни очекивани исход пројекта/мјере	Извори финансирања		
			Буџет	Екстерни извори	Укупно
2.	Стратешки циљ 2: Становници општине Вишеград имају квалитетне и доступне јавне услуге				
2.1 Секторски циљ	Повећан обим и квалитет услуга здравствене и социјалне заштите	Очекивани секторски исходи	<p>Исход 1: до 2022. године број обољелих од тежих болести откривен у раној фази повећао се за 15% у односу на 2017.годину</p> <p>Исход 2: до 2022. године смањена дужина чекања на специјалистичке прегледе за 20% у односу на 2017.годину</p> <p>Исход 3: до 2022. године више од 80% корисника система социјалне заштите задовољно програмима подршке и квалитетом услуга које им се пружају</p> <p>Исход 4: до 2022. године популација старости до 44 године учествују са 50% у укупној структури становништва</p>	Индикатор секторског циља	<p>Индикатор 1: број обољелих од тежих болести откривен у раној фази</p> <p>Индикатор 2: дужина чекања на специјалистичке прегледе</p> <p>Индикатор 3: резултати испитивања задовољства корисника система социјалне заштите</p> <p>Индикатор 4: број становника разврстано по старости и полу</p>
2.1.1.Програм	Унапређење здравствене и социјалне заштите				
	2.1.1.1 Пројекат: Модернизација Дома здравља	P1 –до 2022. године повећан годишњи број систематских и специјалистичких прегледа за 30% у односу на 2017. годину	300.000	600.000	900.000
	2.1.1.2. Пројекат: Реконструкција и опремање објекта старог ДЗ (бивши објекат дјечијег диспанзера)	P1 - Од 2020. године повећан годишњи број систематских и специјалистичких прегледа за 20% у односу на 2017. године	20.000	80.000	100.000
	2.1.1.3. Пројекат: Дневни центар за дјецу и младе са	P1 - Од 2020. године повећан годишњи број систематских и специјалистичких прегледа за 20% у односу на 2017. године	30.000	50.000	80.000

	потешкоћама у развоју „Отворена врата“				
	2.1.1.4. Пројекат: Помоћ и њега старим, инвалидним и хронично обољелим лицима	Р1 – Од 2019. године годишње се пружа редовна услуга помоћи и његе у кући за најмање 30 старих, инвалидних и хронично обољелих лица	20.000	60.000	80.000
	2.1.1.5. Пројекат: Изградња објекта за смјештај лица која се налазе у колективном и алтернативном смјештају	Р1 – Од 2019. године годишње се пружа редовна услуга помоћи и његе у кући за најмање 30 старих, инвалидних и хронично обољелих лица	90.000		90.000
	Унапређење положаја младих				
2.1.2.Програм	2.1.2.1. Пројекат: Иградња зграда за младе брачне парове и младе	Р1 – До 2020. године стамбено обезбјеђено најмање 30 младих брачних парова и младих	300.000		300.000
	2.1.2.2. Мјера : Подстицај наталитету	Р1 – До 2022. године број рођене дјеце повећан за 10% у односу на 2017. годину	550.000		550.000
	2.1.2.3. Мјера: Стипендирање студената	Р1 - До 2022. године повећан број студената који су завршили факултет за 10% у односу на 2017. годину	650.000		650.000
2.2 Секторски циљ	Побољшана доступност и квалитет образовања	Очекивани секторски исходи	Исход 1: До 2022. године 80% анкетираних родитеља, ученика и наставника задовољно квалитетом наставе и условима рада у предшколској установи, основној и средњој школи		Индикатор секторског циља Индикатор 1: резултати испитивања задовољства ученика, родитеља и наставника
2.2.1.Програм	Унапређење инфраструктурних капацитета образовних установа				

	2.2.1.1.Пројекат: Побољшање услова рада у ЈПУ „Невен“	P1 – Од 2019. године уведене двије нове радионице у програм рад са дјецом у односу на 2017. годину	7.000	8.000	15.000
	2.2.1.2. Пројекат: Опремање учионица и уређење објекта и спортских терена у дворишту ОШ „Вук Караџић“	P1 – До 2022. године повећан број наставних и ванаставних активности одржаних на отвореном за 20% у односу на 2017. годину P2 - До 2022. године смањен број пријављених случајева оштећења школске имовине и ствари за 30% у односу на 2017. годину	100.000	160.000	260.000
	2.2.1.3.Пројекат Опремање радионице за практичну наставу занатских занимања у ЈУ СШЦ „Иво Андрић“	P1–У 2018. године уведена три нова образовна смјера у средњој школи	12.000		12.000
2.3 Секторски циљ	Побољшана доступност и квалитет спортских и културних садржаја	Очекивани секторски исходи	Исход 1: до 2022. године повећан број посјетилаца културних и спортских догађаја за 20% у односу на 2017. године Исход 2: до 2022. године повећан број чланова спортских и културних удружења за 15% у односу на 2017. годину	Индикатор секторског циља	Индикатор 1: број посјетилаца Индикатор 2: број чланова спортских и културних удружења
	Унапрјеђење инфраструктурне и програмских садржаја у области културне и спорта				

2.3.1.Програм	2.3.1.1. Пројекат Дом културе у новом руху	P1 - Од 2019. године у Дому културе годишње се организује и одржава 20% више догађаја у односу на 2017. годину P2 - Од 2019. године најмање 15 дјеце и младих укључено у музичке радионице у Дому културе		100.000		100.000
	2.3.1.2. Пројекат Реконструкција Спортске дворане	P1 - Од 2020. године повећан годишњи број сортских догађаја у дворани за 10% у односу на 2017. годину		30.000	150.000	180.000
	2.3.1.3. Пројекат Завршетак изградње позоришта у Андрићграду	P1 - До 2019. године повећан годишњи број културних догађаја у оквиру комплекса „Андрићград“ за 30% у односу на 2017. годину			300.000	300.000
	2.3.1.4. Пројекат Изградња спортско-рекреативних површина	P1 -Од 2020. године повећан годишњи број дјеце, корисника, забавно-рекреативних садржаја за 30% у односу на 2017.годину P2 – Од 2020. године повећан годишњи број тренинга свих селекција фудбалског клуба за 20% у односу на 2017.годину			684.000	684.000
	2.3.1.5.Пројекат Очување рибљег фонда ријеке Дрине	P1 – До 2022. године повећан годишњи број издатих риболовачких дозвола за 10% у односу на 2017.годину			220.000	220.000
	2.3.1.6. Мјера: Подршка културним и спортским манифестацијама	P1 – До 2022.године повећан број учесника културних и спортских манифестација за 10% у односу на 2017. годину		325.000		325.000
2.4.	Унапријеђен рад локалне управе	Очекивани секторски исходи	Исход 1: до 2022. године повећано задовољство корисника услуга локалне управе за 15% у односу на 2018.годину		Индикатор секторског циља	Индикатор1: истраживање о задовољству корисника услуга локалне управе
2.4.1.Програм	Побољшање услуга локалне управе					

	2.4.1.1. Пројекат Успостављање електронског система за праћење статуса предмета и електронског регистра административних поступака	P1-До 2020. године скраћено вријеме обраде захтјева за 10% у односу на 2018.годину		10.000	20.000	30.000
	2.4.1.2. Пројекат Израда Просторног плана	P1-До 2022 године за 20% убрзан процес издавања грађевинских дозвола и рјешавање по захтјевима за легализацију у односу на 2017. годину		80.000		80.000
2.5	Побољшана доступност и квалитет јавне инфраструктуре	Очекивани секторски исходи	Исход 1: до 2022. г. смањени губици воде у систему водоснабдијевања за најмање 20% у односу на 2017. годину. Исход 2: до 2022. године више од 70% испитаних грађана је изразило задовољство доступношћу и квалитетом комуналне и јавне инфраструктуре	Индикатор секторског циља	Индикатор 1: евидентирани губици воде на водоводном систему Индикатор 2: проценат грађана који су изразили задовољство доступношћу и квалитетом комуналне и јавне инфраструктуре	
	Побољшан систем водоснабдијевања и канализације					
2.5.1 Програм	2.5.1.1. Пројекат Реконструкција, изградња и модернизација система водоснабдијевања	P1 – До 2022. године смањени трошкови одржавања система водоснабдијевања за 30% у односу на 2017. годину		180.000	570.000	750.000
	2.5.1.2. Пројекат Реконструкција главног транспортног цјевовода Добрун - Стажиште	P1 - До 2022. године смањени трошкови одржавања транспортног цјевовода Добрун-Стажиште за 30% у односу на 2017. годину		700.000	3.500.000	4.200.000
	2.5.1.3. Пројекат	P1 - До 2018. године 40 домаћинстава у селу			250.000	250.000

	Транспортни цјевовод од извора Оџак 1 и 2 и Градина до постојећег транспортног цјевовода Клашник -Прелово	Прелово има редовно снабдијевање водом путем новог водовода из изворишта Оџак и Градина			
	2.5.1.4. Пројекат Изградња и реконструкција резервоара за воду, хлорних станица и заштита изворишта	Р1 – До 2020. године санитарно заштићена 4 изворишта питке воде на територији Вишеграда Р2 – Од 2020. године нема евидентираних узорака здравствено неисправне воде	100.000	100.000	200.000
	2.5.1.5. Пројекат Изградња канализационе мреже у насељу Околишта до улице Гаврила Принципа	Р1 – До 2022. године 82 приватна стамбена објекта, насеље колективног становања „Холандско насеље“, ЈУ Дом за инвалидна лица и више пословних објекта прикључени на главни фекални колектор уз лијеву обалу ријеке Дрине		350.000	350.000
	2.5.1.6. Пројекат Изградње оборинске канализације у улицама Стевана Синђелића и Војводе Путника	Р1 – Од 2020. године није евидентирано изливање оборинске воде у улицама Стевана Синђелића и Војводе Путника	50.000		50.000
	Побољшање путне инфраструктуре				
Програм 2.5.2	2.5.2.1. Пројекат Реконструкције главне и попречних улица у центру града	Р1–Од 2020. године смањени трошкови одржавања урбане инфраструктуре за 30% у односу на 2017.годину		3.800.000	3.800.000

2.5.2.2. Пројекат Изградња сабраћајне површине у улици Друге подрињске бригаде и поплочање пјешачке површине (приступни пут до Андрићграда)	P1–Од 2019. године омогућен безбједан приступ возилима и пјешацима комплексу „Андрићград“	143.000	70.000	213.000
2.5.2.3 Пројекат Реконструкција улице Светог Саве и Милоша Обилића	P1 – Од 2022. године смањени трошкови одржавања путне инфраструктуре за 5% у односу на 2017.годину	380.000		380.000
2.5.2.4. Пројекат Реконструкција улице Војводе Путника	P1–Од 2019. смањени трошкови одржавања путне инфраструктуре за 2% у односу на 2017.годину	100.000		100.000
2.5.2.5. Пројекат Замјена ивичњака у улицама Јове Јовановића и Војводе Степе	P1–Од 2018. године омогућен безбједан саобраћај у улици Јове Јовановића Змаја и Војводе Степе	45.000		45.000
2.5.2.6. Пројекат Санација пјешачких мостова преко ријеке Рзав на локалитету Андрићград и стадион	P1–Од 2020. године пјешацима омогућена директна комуникација са магистралног пута M5 комплексу „Андрићград“	48.000		48.000
2.5.2.7. Пројекат Реконструкција колско-пјешачког моста преко ријеке Рзав	P1. - Од 2020. године омогућен безбједан прелазак за возила и пјешаке преко моста	200.000		200.000

	2.5.2.8. Мјера: Текуће одржавање, санација и асфалтирање локалних путева	P1 – До 2022. године није регистрован прекид саобраћаја на локалним путевима узрокован оштећењем пута	1.000.000		1.000.000
2.5.3 Програм	Побољшање електро-дистрибутивне мреже и унапрјеђење остале јавне инфраструктуре				
	2.5.3.1. Пројекат Електрификација стамбених јединица у насељима Џанкићи, Хадровићи и Гостиља	P1 – До 2019. године 108 стамбених јединица у 10 насеља прикључено на електро-енергетску мрежу		392.000	392.000
	2.5.3.2. Пројекат Отварање новог градског гробља са пратећом инфраструктуром	P1-Од 2022. године ново градско гробље у Трновачама је у функцији	1.000.000	500.000	1.500.000
	2.5.3.3. Пројекат Набавка емисоне опреме за Радио Вишеград и Web телевизију	P1-До 2019. године створена могућност за информисање свих становника путем локалног медија	17.000	14.000	31.000
УКУПНО			18.465.000 КМ.		

Веза са стратешким и секторским циљем и програмом	Пројекат /мјера	Укупни очекивани исход пројекта/мјере		Извори финансирања		
				Буџет	Екстерни извори	Укупно
3.Стратешки циљ	Смањени узроци који доприносе повећању загађености и угрожавању животне средине.					
3.1. Секторски циљ	Унапређење система управљања комуналним отпадом	Очекивани секторски исходи	Исход 1: до 2022. године повећана количина адекватно збринутог комуналног отпада на подручју општине Вишеград за 60% у односу на 2017. годину	Индикатори секторског циља	Индикатор 1: количина адекватно збринутог отпада у тонама	
3.1.1.Програм	Збрињавање комуналног отпада					
	3.1.1.1.Пројекат Јачање техничких капацитета комуналног предузећа		P1–До 2022. године повећана учесталост одвожења отпада од стране комуналног предузећа за 30% у односу на 2017. Годину P2–До 2022. године повећан број мјеста/контејнера за одлагање комуналног отпада за 20% у односу на 2017. годину	250.000	100.000	350.000
	3.1.1.2. Пројекат Увођење примарне селекције отпада		P1 – Од 2019. године најмање 30% домаћинства и 50% привредних субјеката и јавних установа врши примарну селекцију отпада	30.000	70.000	100.000
	3.1.1.3. Пројекат Прилагођавање рада постојеће општинске депоније		P1 – До 2022. године заустављено даље угрожавање животне средине радом постојеће несанитарне градске депоније	100.000	200.000	300.000
3.2. Секторски циљ	Заштита природних и људских ресурса	Очекивани секторски исходи	Исход 1: у приоду 2018-2022 године смањен број пријављених штета од поплава за 40% у односу на период 2009-2014. годину Исход 1: У приоду 2018-2022 година смањен број пријављених штета од поплава за 40% у односу на период 2019-2014. годину	Индикатори секторског циља	Индикатор 1: број пријављених штета од поплава Индикатор 2: брзина интервенција и висина штета	
	Заштита и спасавање					

3.2.1.Програм	3.2.1.1. Пројекат Превенција одбране од поплава на ријеци Дрини	P1 –Од 2022. године на локацији Ушће-Калате није евидентирана штета од поплава		200.000	400.000	600.000
	3.2.1.2. Пројекат Превенција одбране од поплава у на ријеци Рзав	P1 – Од 2022. године није забиљежено плављење на циљним локацијама (7 локација)		50.000		50.000
	3.2.1.3. Пројекат Успостављање система одбране од поплава у прекограничном подручју Србије и БиХ	P1– До 2019. године успостављен заједнички систем за реаговање на бујичне воде у Ужицу, Бајиној Башти и Вишеграду			620.000	620.000
	3.2.1.4. Пројекат Уређење дијела корита Осојничког потока	P1 – Од 2019. године нема забиљеженог излијевање дуж идентификованих критичних тачака на току Осојничког потока			45.000	45.000
	3.2.1.5. Пројекат Заштита и спасавање на води	P1–Од 2019. године брзина изласка на интервенцију Тима за заштиту и спасавање на води не износи дуже од 30 минута		18.000	27.000	45.000
	3.2.1.6. Мјера: Заштита од пожара	P1–До 2020. године смањено вријеме изласка на терен Територијалне ватрогасне јединице за 10% у односу на 2017.годину		40.000		40.000
	3.3. Секторски циљ	Побољшање енергетске ефикасности	Очекивани секторски исходи	Исход 1: до 2022. године за 30% смањен износ укупних средстава која се издвајају из буџета за трошкове ел. енергије, јавне расвјете и набавку енергената за гријање у јавним и стамбеним објектима у односу на 2017. годину		Индикатори секторског циља

Промоција пројеката енергетске ефикасности					
3.3.1. Програм	3.3.1.1. Пројекат Изградња и модернизација јавне расвјете	P1–До 2022. године остварене уштеде у потрошњи електричне енергије и одржавању јавне расвјете за 60% у односу на 2017. годину	400.000		400.000
	3.3.1.2 Пројекат Побољшање енергетске ефикасности објекта обданишта „Невен“	P1–Од 2020. године годишњи трошкови електричне енергије смањени за 20% у ЈУ „Невен“ у односу на 2017. годину	10.000	20.000	30.000
	3.3.1.3. Пројекат Обнова Основне школе „Вук Караџић“	P1–Од 2018. године годишњи трошкови гријања у основној школи Вук Караџић смањени за 20% у односу на 2017. годину	25.000	135.000	160.000
	3.3.1.4. Пројекат Термоизолација крова СШЦ „Иво Андрић“	P1–Од 2019. године годишњи трошкови гријања смањени за 20% у објекту СШЦ у односу на 2017.годину	20.000		20.000
	3.3.1.5. Мјере Подизање енергетске ефикасности стамбених и јавних објеката	P1–Од 2022. године годишњи трошкови гријања у стамбеним и јавним објектима смањени за 20% у односу на 2017.годину	250.000		250.000
	УКУПНО			3.010.000 КМ.	

Прилог 2: Алат за кохерентност и табела варијабли за праћење индикатора Стратегије локалног развоја (2018 – 2022)

Алат за
koherentnost.docx

Прилог 3: План имплементације стратешких пројеката и мјера за 3 године (1+2)

Plan implementacije i
IFP.xls

Прилог 4: Пројектне фише

Прилог 5: Процјена могућности финансирања приоритета Стратегије локалног развоја (за период 2018-2022)

Visegrad - procjena
mogucnosti finansiran

Прилог 6: Пројекти који нису обухваћени планом имплементације (резервна листа пројеката)

Општински развојни тим је у процесу стратешког планирања идентификовао пројекте који могу допринијети остварењу секторских циљева, али се нису могли са сигурношћу утврдити извори финансирања. Уколико се у међувремену пронађу финансијска средства за реализацију ових пројеката, ЈУРА ће у сагласности са надлежном Општинском службом ове пројекте укључити у План имплементације 1+2. У наредној табели приказана је листа таквих пројеката.

Листа пројеката који нису обухваћени Планом имплементације 1+2 и релевантним секторским плановима

Редни број	Пројекат /Мјера	Укупна вриједност
1.	Геотермална енергија за гријање и хлађење објеката (довођење бањске термалне воде у град)	17.290.000,00
2.	Изградња хотела са wellness и конгресним центром у Вишеградској Бањи	4.500.000,00
3.	Центар за компетенције у туризму (Изградња и реконструкција смјештајно-угоститељских објеката на Бикавцу)	2.000.000,00
4.	Успостављање ријечне и планинске еко трансфезале (развој руралног, планинског, авантуристичког туризма)	300.000
5.	Уређење и опремање нових функционалних пфросторија за рад Центра за социјални рад	300.000,00
6.	Адаптација постојећих објеката у циљу формирања дјечијег развојног села	200.000,00
7.	Израда пројектне документације и реализација пројекта фекалне канализације	5.000.000,00
8.	Модернизација и асфалтирање локалних макадамских путева	2.000,000
9.	Изградња моста у Округлој	100.000,00
10.	Изградња градске марине	900.000
11.	Изградња и уређење аутобуска станица	500.000,00
12.	Санација не санитарне депоније у Незуцима и отварање нове санитарне депоније	2.000.000,00
13.	Е-општина	150.000,00
14.	Ревитализација узгоја аутохтоних сорти воћа и одржавање узгоја аутохтоних домаћих животиња	100.000,00
15.	Промјена гријања јавних и објеката становања на еколошки прихватљиве системе(топлотне пумпе, дрво, пелет, ел.енергија)	2.000.000,00
16.	Изградња моста на ријеци Јабланици у Вардишту	50.000,00
17.	Побољшање инфраструктуре на музејско-туристичкој жељезници Вардиште-Вишеград	1.500,000

У претходној табели су представљене индикативне процјене укупне вриједности пројеката (укључујући интерне и потенцијалне елстерне изворе финансирања) како би се нагласило за које је пројекте неопходно појачати активности мобилизације средстава из екстерних извора.